

1921 ÅRS PENSIONS KOMMITTÉS BETÄNKANDE I.

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG

TILL

FÖRFATTNINGAR ANGÅENDE DYRTIDSTILLÄGG OCH
PENSIONSTILLÄGG ÅT VISSA PENSIONÄRER.

AVGIVET ENLIGT DET AV KUNGL. MAJ:ET DEN 29 JUNI 1921
LÄMNAD E UPPDRAG.

STOCKHOLM 1921
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI A. B.
212268

INNEHÅLL

	Sid
Underdånig skrivelse till Konungen	3
Betänkande:	
Inledning	5
Allmän motivering:	
F. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl.	6
Dyrtidstillägg	7
Pensionstillägg	15
Änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.	19
Dyrtidstillägg	20
Pensionstillägg	25
Kostnadsberäkning	29
Speciell motivering:	
Dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare	32
Pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare	38
Dyrtidstillägg åt änkor och barn	43
Pensionstillägg åt vissa änkor och barn	47
Författningsförslag:	
Dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare	51
Pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare	58
Dyrtidstillägg åt änkor och barn	61
Pensionstillägg åt vissa änkor och barn	66
Särskilda meningar	70
Bilagor: tabeller angående pensionsbelopp och antal pensionärer:	
A. F. d. befattningshavare	79
B. Änkor med och utan barn	80
C. Pensionsberättigade barn utan pensionsberättigad moder m. fl. pensionärer	82

TILL KONUNGEN.

Genom nådigt beslut den 29 juni 1921 har Eders Kungl. Maj:t uppdragit åt en kommitté, bestående av undertecknad Södermark såsom ordförande samt såsom ledamöter undertecknade Anderson,

Leijonhufvud och Sidenbladh jämte ledamoten av riksdagens andra kammare lektorn K. Starbäck, att verkställa utredning och avgiva förslag beträffande vissa till pensionsväsendet hörande frågor; varvid tillika undertecknade Thörnelli och von Otter förordnades att såsom ledamöter i kommittén deltaga i behandlingen av frågor beträffande arméns respektive marinens pensionsförhållanden. Kommittén, som antagit benämningen 1921 års pensionskommitté, började sitt arbete den 14 sistlidne september och har därefter varit i verksamhet, varvid emellertid lektorn Starbäck under så gott som hela tiden varit till följd av sjukdom hindrad att deltaga.

Då i vederbörande departementschefs yttrande till statsrådsprotokollet över finansärenden för förstnämnda dag vissa till kommittén hänskjutna frågor, nämligen rörande förbättring i vissa fall av redan utgående pensioner samt om jämkning av grunderna för dyrtidstillägget till vissa pensionärer, betecknats såsom av särskilt brådskande beskaffenhet, har kommittén främst inriktat sitt arbete på utredning av berörda frågor jämte därmed i samband stående spörsmål; och får kommittén härmed i underdånighet överlämna sitt betänkande med förslag angående allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. samt åt änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. ävensom angående pensionstillägg åt vissa sådana pensionärer. Vid betänkandet finnes fogat utdrag av kommitténs protokoll, innefattande särskilda yttranden av vissa av kommitténs ledamöter.

Vid dessa ärendens behandling inom kommittén har undertecknad Leijonhufvud tillika tjänstgjort såsom sekreterare.

Stockholm den 16 december 1921.

Underdånigst

PER SÖDERMARK.

ANDERS ANDERSON. C. A:SON LEIJONHUFVUD. FR. VON OTTER.

ELIS SIDENBLADH.

O. G. THÖRNELLI.

I anledning av en vid 1920 års riksdag inom första kammaren väckt motion (nr 252) i fråga om visst minimibelopp för dyrtidstillägget åt pensionsberättigade änkor efter befattningshavare i statens tjänst, anhöll riksdagen i skrivelse nr 432, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida och i vad mån en lämplig pensionsförhöjning kunde beredas sådana statstjänares änkor, vilka uppbyure låga pensioner och styrkte sig vara i behövande omständigheter, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

På grund härav och med föranledande tillika av åtskilliga till Kungl. Maj:t från pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst inkomna framställningar om beredande av förhöjning av utgående pensioner, verkställdes inom finansdepartementet vissa preliminära undersökningar, varom redogörelse lämnats i de utdrag av statsrådsprotokoll, som bifogats propositionerna nr 327 och 328 vid 1921 års riksdag med förslag till allmänna grunder för dyrtidstilläggen åt f. d. befattningshavare i statens tjänst samt åt änkor och barn efter sådana befattningshavare. Föredragande departementschefen förklarade sig därvid icke kunna finna annat än att frågan om åtgärder till förbättring av särskilt sådana f. d. statstjänares läge, vilka åtnjöte pensioner till allenast mycket låga belopp, vore förtjänt av ett allvarligt övervägande. Detsamma syntes i måhända än högre grad gälla motsvarande pensionärer bland änkor och barn efter statstjänare. Såsom den verkställda preliminära utredningen givit vid handen, mötte emellertid stora betänkligheter av både principiell och statsfinansiell art mot en mer definitiv pensionsförbättring. En dylik reglering syntes möjlig först efter en grundlig och allsidig utredning av alla de synpunkter, som här tarvade beaktande. Innan en sådan utredning, som syntes med det snaraste böra igångsättas, förelåg, ansåg sig departementschefen, under erinran att en beskränning av dyrtidstilläggen till statens befattningshavare ifrågasatts, böra inskränka sig till att förorda, att de dittillsvarande grunderna för dyrtidstilläggens beräkning alltjämt måtte för pensionärernas del bibehållas.

De förslag härutinnan, som av Kungl. Maj:t framlades för riksdagen i berörda propositioner nr 327 och 328, biföllos av riksdagen enligt dess skrivelser nr 291 och 292, vadan sagda gynnsammare grunder för dyrtidstilläggsberäkningen i fortsättningen tillämpas för alla pensionärer och således icke allenast för sådana, vilkas pensioner i och för sig äro mycket låga, eller sådana pensionärer, som ej åtnjuta pensioner enligt på senare tid meddelade förmånligare bestämmelser. I sin skrivelse nr 291 med anmälan om beslutet rörande allmänna

grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst med flera pensionärer anförde riksdagen emellertid att, då riksdagen, ehuru med tvekan, ansett sig böra bifalla Kungl. Maj:ts förslag även i nyss berörda avseende, detta skett på grund av de skäl, departementschefen angivit, nämligen att det skulle leda till högst betydande praktiska svårigheter att utan en grundlig och allsidig utredning något så när rättvist genomföra en åtskillnad mellan olika slag av pensionärer. En dylik utredning syntes riksdagen böra verkställas genom Kungl. Maj:ts försorg. Riksdagen ville för sin del i detta sammanhang särskilt uttala önskvärdheten av att med hänsyn till rådande statsfinansiella förhållanden förut-sättningarna för en jämkning i dyrtidstillägget å de högre pensioner, som fast-ställts genom beslut av de senaste årens riksdagar, närmare undersöktes. Riks-dagen hade därvid utgått från, att ett förslag i sådant syfte redan nästkommande år skulle framläggas för riksdagen, varför det nu godkända förslaget vore att anse såsom ett provisorium.

I anledning av vad sålunda förekommit uppdrog Kungl. Maj:t den 29 juni 1921 åt den då tillsatta kommittén för utredande av vissa till pensionsväsendet hörande frågor (1921 års pensionskommitté) bl. a. att verkställa utredning såväl av frågan om förbättring i vissa fall av redan utgående pensioner, särskilt sådana, som i och för sig äro mycket låga, som ock av spörsmålet om jämkning i dyrtidstillägget för pensionärer, vilka åtnjuta pensioner enligt på senare tid i samband med verkställda lönerogleringar meddelade förmånligare bestämmelser; och betecknades därvid båda dessa frågor såsom varande av den brådskande natur, att förslag om möjligt syntes böra föreläggas 1922 års riksdag.

**F. d. befatt-
ningshavare
i statens
tjänst m. fl.
pensionärer.**

Kommitterade, som till en början upptaga dessa frågor till behandling i vad de röra f. d. befattningshavare i statens tjänst, vilja erinra, hurusom i de fram-ställningar, som till Kungl. Maj:t inkommit om beredande om förhöjning av ut-gående pensioner till f. d. befattningshavare i statens tjänst och som i sin mån föranledde den preliminära undersökning, varom ovan nämnts, i huvudsak fram-hållits, att de tid efter annan vidtagna lönerogleringarna föranlett till högre pen-sioner än dem, som utginge till befattningshavare, vilka pensionerats medan de äldre staterna ännu voro gällande; att detta förhållande syntes böra leda till vid-tagande periodvis av reglering av f. d. statstjänares pensionsbelopp, samt att nu-varande pensioner därvid borde höjas till enahanda belopp, som komme att utgå till nu i tjänst varande befattningshavare i samma eller motsvarande lönegrad, då dessa efter uppnådd pensionsålder från tjänsten avginge. Och har till stöd för yrkandet om pensionsreglering åberopats ytterligare den omständigheten, att, då pensionsförhållandena genom beslut av 1919 års lagtima riksdag ordnades för dem, som blevo delägare i statens anstalt för pensionering av folkskollärare med flera, genom vissa övergångsstadganden i anstaltens reglemente blev bestämt, att de vid reglementets ikraftträdande med ingången av år 1920 till f. d. folkskol-lärare utgående pensioner skulle efter vissa grunder regleras i förhållande till de pensionsbelopp, som enligt de nya pensionsgrunderna komme att utgå till nya pensionärer.

För att tagas i övervägande vid fullgörande av det kommittén lämnade upp-

draget har till kommittén remitterats en av 1920 års statstjänstemannakongress gjord framställning, vari med föranledande av avgivna motioner om automatisk pensionsreglering i förhållande till lönernas höjning hemställts om vidtagande av åtgärder till ordnande av berörda fråga på sådant sätt, att en pensionerad tjänstemans pension bleve ökad samtidigt med höjningen av avlöningen för den tjänst, i vilken han pensionerats.

Direkt till kommittén hava ingivits åtskilliga framställningar i enahanda syfte, såsom från Svenska tullmannaförbundets styrelse, från J. J. F. Dickman med flera å äldre pensionerade underofficiärens vägnar, från f. d. lokomotivmästaren A. Andersson såsom representant för äldre pensionerade lokomotivmän med flera vid statens järnvägar förut anställda pensionärer; och hava nyssnämnda personer jämte representanter för sammanslutningar bland befattningshavare eller f. d. befattningshavare i statens tjänst på begäran fått inför kommittén muntligen framföra sina önskemål.

De båda spörsmål, som sålunda nu äro föremål för utredning av kommittén, hänga uppenbarligen nära samman, i det att frågan om höjning av de låga pensionerna i själva verket under nuvarande förhållanden måste anses i hög grad beroende av vad som kan finnas böra i dyrtidstillägg beviljas pensionerade f. d. befattningshavare. Då det senare spörsmålet, som berör alla ifrågavarande pensionärer, därför synes böra utredas, innan man kan fatta bestämd ståndpunkt till frågan om och i vilken utsträckning förbättring av själva pensionen må kunna anses påkallad, hava kommitterade funnit sig böra främst till behandling upptaga frågan om de allmänna grunderna för dyrtidstillägget åt dessa pensionärer.

Såsom i förenämnda statsrådsprotokoll för den 29 juni 1921 erinrats, vidtogos vid 1921 års riksdag vissa ändringar i grunderna för dyrtidstillägget åt i tjänst varande befattningshavare; och genom dessa ändringar, som tillkommo huvudsakligen med hänsyn till det statsfinansiella läget, inträdde en kraftig beskärning av förmånen. I stället för att dittills vid grundtalets bestämmande avdrag från talet för levnadskostnadsökningen skett med fem eller sex enheter, bestämdes grundtalet därvid till det tal, som motsvarar nämnda ökning, minskat med $\frac{1}{10}$, varvid, i händelse brutet tal uppstår, detta jämnas till närmast lägre hela tal. Vidare blev, i sammanhang med vidgandet av begreppet familjeförsörjare att omfatta icke blott den, som har minderåriga barn att försörja, utan jämväl den, som har hustru, även om han icke därjämte har barn, den ändring vidtagen, att endast familjeförsörjaren erhöi dyrtidstillägget efter den sålunda angivna normala beräkningsgrunden, varemot för icke-familjeförsörjaren förmånen reducerades, allt eftersom han uppnått 25 års ålder eller icke, till $\frac{9}{10}$ respektive $\frac{4}{5}$ av vad eljest skulle i dyrtidstillägg utgått. Dyrtidstillägget till befattningshavare med nyreglerad avlöning begränsades ytterligare, i det att dyrtidstillägg får räknas endast å 80 procent av avlöningsförmånerna samt att grundtalet i varje fall skall minskas med 20. Några dylika inskränkande ändringar vidtogos däremot icke beträffande dyrtidstillägget till pensionärer, icke ens för pensionärer med nyreglerade pensioner, utan bibehöllos de allmänna grunderna för denna förmån i fråga om pensionärerna oförändrade. Men detta skedde såsom redan

Dyrtids-
tillägg.

ovan erinrats under uttryckligt angivande, att det vore att betrakta såsom ett provisorium i avvaktan på allsidig utredning om å ena sidan frågan om höjning av låga pensioner och å andra sidan genomförande av en rättvis åtskillnad mellan olika slag av pensionärer i fråga om dyrtidstilläggsberäkningen.

Vid fastställandet av de nya lönerregleringarna för befattningshavare vid kommunikationsverken, domänverket samt statsdepartementen och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, samt för officerare och underofficerare ävensom civilmilitära beställningshavare på aktiv stat med flera vid armén och marinen har till utgångspunkt tagits det prisläge, som, att döma av stegringen i levnadskostnader ären närmast före världskrigets utbrott, skulle under normala förhållanden hava varit rådande i början av 1920-talet. På grund härav och med hänsyn därtill, att dyrtidstillägget beräknats i förhållande till hela prisstegringen under kristiden och att sålunda däri ingått kompensation icke blott för den extraordinära ökningen i levnadskostnaderna under kristiden utan även för den normala prisstegringen efter tiden för krigsutbrottet, alltså efter ingången av augusti månad 1914, har, såsom ovan nämnts, dyrtidstillägget för befattningshavarna med nyreglerad avlöning bestämts att utgå efter reducerad beräkningsgrund i syfte att summan av lön enligt de nya avlöningsbestämmelserna och dyrtidstillägget icke skulle komma att i stort sett överstiga summan av avlöning enligt dessförinnan gällande bestämmelser och dyrtidstillägg därå enligt de för övriga befattningshavare gällande grunder. Samma synpunkter måste enligt kommitterades mening göras gällande i fråga om pensionärer. Då nämligen pension, som grundats på den förhöjda lönen i de nya avlöningsbestämmelserna, till följd därav måste anses innefatta kompensation för den normala stegringen i levnadskostnaderna intill början av 1920-talet, är det icke annat än riktigt, att innehavaren av sådan pension får vidkännas en reduktion av dyrtidstillägget i överensstämmelse med vad som tillämpas i fråga om dyrtidstillägg till befattningshavare vid nyreglerade verk. Den sålunda ifrågasatta reduktionen av dyrtidstillägget, vars detaljer kommitterade här nedan komma att närmare angiva, torde böra komma till tillämpning å f. d. befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, som pensionerats enligt lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid nämnda verk, å den personal, som vid statens övertagande av enskilda järnvägar eller bandelar övergått i statens järnvägars tjänst, såvitt denna personal pensionerats enligt bestämmelserna i kungl. brevet den 4 juni 1920, ävensom å f. d. befattningshavare, som komma att åtnjuta pension enligt kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension, samt å f. d. landshövding, som pensionerats efter det från och med den 1 juli 1922 gällande förhöjda pensionsunderläget. Däremot kommer den lönerreglering för officerare och underofficerare med flera, som genom avlöningsreglementet av den 29 juni 1921 (nr 388) fastställts att provisoriskt lända till efterrättelse under år 1922, icke att medföra någon förhöjning av pensionerna; utan dessa bliva såsom framgår av 1921 års riksdags skrivelse nr 395 oförändrade med rätt tillika för den, som avgår med pension, sedan

nämnda avlösningsreglemente trätt i kraft, att i likhet med dem, som vid avgången innehade tillfällig löneförbättring, komma i åtnjutande av pensionsförbättring enligt de i kungörelserna den 20 augusti 1919 (nr 538) och den 29 augusti 1919 (nr 569) fastställda grunder; och då berörda pensionsförbättring i likhet med den, tillfälliga löneförbättringen bereder vederbörande ersättning för prisförhöjningen endast intill år 1914, lära de f. d. militära befattningshavare, som innehava pensionsförbättring, icke böra i fråga om dyrtidstillägg jämnas med f. d. befattningshavare med nyreglerade pensioner.

I detta sammanhang vilja kommittéerade fästa uppmärksamheten därpå, att det lärer vara avsett att för 1922 års riksdag framlägga förslag i fråga om pensionsregleringar för befattningshavare vid tullverket, lotsverket och domänverket; och då dessa pensionsregleringar lära komma att grundas på avlöningar med tagen hänsyn till normal levnadskostnadsökning intill början av 1920-talet, torde de f. d. befattningshavare, som komma att pensioneras efter dessa pensionsregleringar, böra i fråga om dyrtidstillägg hänföras till pensionärer med nyreglerade pensioner.

Liksom beträffande nyreglerad avlöning dyrtidstillägg får beräknas endast å 80 procent av löneförmånens belopp med iakttagande tillika, att grundtalet i varje fall minskas med 20, så böra samma begränsningar också bliva gällande beträffande dyrtidstillägg å nyreglerad pension, varjämte grundtalet för dyrtidstilläggsberäkning å avlöning, d. v. s. talet för levnadskostnadsökningen minskat med en tiondel. Enligt nu gällande allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare beräknas dyrtidstillägget å den del av pensionen, som icke överstiger 175 kronor för kvartal eller alltså 700 kronor för år, efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet, och för överskjutande del av pensionen efter ett lägre procenttal. En liknande anordning vid beräkningen av dyrtidstillägget, som har sitt berättigande i det att därigenom på ett enkelt sätt beredes åt de små pensionerna en jämförelsevis större kompensation för levnadskostnadsökningen, bör givetvis i fortsättningen bibehållas; men det synes föreligga anledning att i fråga om nyreglerade pensioner i någon mån höja gränsen. Bibehållandet av nuvarande gräns skulle nämligen medföra, att även de lägsta nyreglerade pensionerna skulle få vidkännas den minskning av förmånen, som föranledes därav, att dyrtidstillägget å en del av pensionen beräknas efter lägre procenttal än å den andra delen. Då alltså den nuvarande gränsen vid tillämpning av förenämnda restriktioner skulle medföra alltför kraftig beskäring av dyrtidstillägget, hålla kommitterade före, att dyrtidstillägg å nyreglerad pension bör få beräknas efter ett procenttal, motsvarande grundtalet minskat med 20, å ett månadsbelopp av 85 kronor eller alltså 1,020 kronor för år räknat, i likhet med vad som gäller i fråga om dyrtidstillägg å nyreglerad avlöning.

Det skulle givetvis innebära stora praktiska fördelar, om enhetliga grunder för dyrtidstillägget åt alla pensionerade f. d. befattningshavare kunde fortfarande bliva gällande. Men lika litet som de grunder för dyrtidstillägget, som fastställts för nyreglerad avlöning, ansetts kunna tillämpas på ännu icke reglerad avlöning, lika litet eller rättare sagt än mindre kunna dessa grunder göras gällande i fråga

om de icke nyreglerade pensionernas jämförelsevis små belopp. Det är uppenbart, att enhetliga grunder i detta avseende icke kunna vinnas under annan förutsättning än att själva pensionsbeloppen höjas, så att alla pensioner kunde betraktas såsom nyreglerade.

Att olika grunder för dyrtidstillägget å nyreglerad och å icke nyreglerad avlöning nu äro gällande betyder icke så mycket, då det i allt fall endast rör sig om en jämförelsevis kort övergångstid, intill dess lönereglering hinner övergå samtliga statsförvaltningen tillhörande verk och institutioner; men beträffande pensionärerna skulle olikheten, om särskilda åtgärder för pensionsreglering icke vidtoges, komma att kvarstå ända till dess alla pensionärer med oreglerade pensioner försvunnit.

Vid sådant förhållande hava kommitterade funnit angeläget att undersöka, huruvida icke genom en reglering av nu utgående pensioner eller annan dylik åtgärd själva pensionsbeloppen skulle kunna höjas, så att å de sålunda förändrade pensionerna ovan föreslagna grunder för dyrtidstillägg å nyreglerade pensioner skulle kunna tillämpas med tillfredsställande resultat.

Såsom ovan nämnts hava yrkanden från åtskilliga håll framställts därom, att i sammanhang med varje löne- och pensionsreglering för i tjänst varande löntagare även deras redan pensionerade företrädare i tjänsten skulle erhålla pensionsförhöjning. Då pensionen till befattningshavare i statens tjänst emellertid avpassas i visst förhållande till den avlöning, som uppbäres vid avgången, har sålunda beviljad pension hittills ansetts böra under vederbörandes hela återstående lifstid utgå med oförändrat belopp, oberoende därav att avlöningen för den befattning, pensionären innehaft, må hava blivit mer eller mindre förändrad efter hans avgång. Den statstjänare, som vid avgången från sin tjänst kommit i åtnjutande av den pension, vartill då gällande pensioneringsgrunder och avlöningsstat föranledde, har ansetts icke hava något som helst befogat anspråk på ytterligare underhåll eller ökad pension av staten. Vid denna princip har det hittills ansetts vara av vikt att fasthålla; och någon egentlig avvikelse från densamma har vad angår pensionerade statstjänare ej heller ägt rum utom beträffande de under åren 1915—1918 pensionerade befattningshavare vid statens järnvägar, åt vilka enligt beslut av 1919 års riksdag beviljats vissa tilläggspensioner att utgå från och med den 1 januari 1919. Emellertid har denna principiella ståndpunkt icke utgjort hinder för att med statsmedel i form av krigstids- eller dyrtidstillägg bringa hjälp åt statens pensionerade f. d. befattningshavare, när förskjutningen i prisförhållandena blev alltför betungande. Redan detta visar, att berörda princip icke kan under nuvarande exceptionella förhållanden uppehållas. Då härtill kommer, att staten beträffande en stor grupp pensionärer, vilka, ehuru de icke innehaft statstjänst, dock pensionerats med väsentliga bidrag av statsmedel, bekostat förhöjning av redan utgående pensioner, såsom framgår av den i förenämnda preliminära undersökning (se propositionen nr 327/1921 sid. 15—17) lämnade redogörelse för pensionsreglering för redan pensionerade f. d. folkskollärare, måste man draga den slutsatsen, att en ändrad uppfattning numera framträtt, uppenbarligen under påverkan av de säregna förhållanden, som med avseende å levnadskostnaderna under de senare åren inträtt och alltjämt råda. I sådant avse-

ende tillåta sig kommitterade åberopa vad bankoutskottet vid 1920 års riksdag i utlåtande nr 54 anförde därom, att en allmän reglering av äldre pensioner måste anses vara av omständigheterna betingad och ej borde fördröjas alltför länge. Detta uttalande vann också tillslutning under kamrarnas överläggningar i anledning av berörda utlåtande.

Tanken på en pensionsreglering under förhandenvarande omständigheter kan alltså enligt kommitterades mening icke anses böra utan vidare avvisas. Syftet med en sådan reglering skulle emellertid icke vara att nu bereda större förmåner över hela linjen, utan pensionsregleringen skulle kombineras med en kraftig beskärning av dyrtidstillägget med resultat att ökad förmån nu skulle framträda endast för de pensionärer, som hava låga pensioner; för de övriga skulle förbättringen huvudsakligen bestå däruti, att de bleve i minskad mån beroende av det tillfälliga dyrtidstillägget. Därigenom skulle också möjliggöras att tidigare än eljest kunde äga rum låta dyrtidstillägget till pensionärer helt bortfalla.

Vid en reglering av nu utgående pensioner synes det emellertid icke kunna ifrågakomma, att i varje fall öka förmånen till samma belopp, vartill den nyreglerade pensionen i samma befattning blivit bestämd. Den nyreglerade pensionen är satt i förhållande till en nyreglerad avlöning, vars belopp i sin ordning kan vara påverkat även av andra omständigheter än levnadskostnadsfördyringen, exempelvis organisatoriska förändringar med avseende å tjänstens beskaffenhet, ökning av arbetstiden, strävan att lyfta befattningens innehavare till högre levnadsstandard m. m. Redan av sålunda antydda skäl måste det anses uteslutet att likställa de äldre pensionärerna med f. d. befattningshavare med nyreglerade pensioner; även av hänsyn till kostnaden i framtiden bör detta icke ifrågakomma. Emellertid torde en pensionsreglering lämpligen böra ställas i visst förhållande till den nyreglerade pensionen, så att till den oreglerade pensionen lägges viss del av skillnaden dem emellan. Då en tjänstemans pension i regel är avsedd att till en tredjedel motsvaras av erlagda avgifter, under det att återstoden utgör statens bidrag, skulle man kunna tänka sig en pensionsreglering lämpligen genomförd på sådant sätt att, medan den tredjedel av pensionen, som motsvarar vederbörandes egna avgifter, lämnas orubbad, återstoden eller den egentliga statspensionen höjes till motsvarighet med enahanda del av den nyreglerade pensionen. Pensionsförhöjningen skulle med andra ord motsvara två tredjedelar av skillnaden mellan vederbörandes nu utgående pension å ena och den pension å andra sidan, som skulle hava tillkommit honom, om pensionen med tillämpning av de vid hans pensionering gällande grunder avpassats efter det förhöjda pensionsunderlag, som blivit fastställt för samma eller motsvarande befattning.

Även om kommitterade för sin del skulle anse en sådan lösning av frågan vara att förorda, saknas emellertid för närvarande en av förutsättningarna för planens förverkligande. Då pensionsregleringen såsom ovan nämnts borde grundas på skillnaden mellan en pension av äldre typ och en nyreglerad pension, måste över hela linjen föreligga nyreglerade pensioner. I annat fall kan någon allmän pensionsreglering med därtill anslutna enhetliga bestämmelser om dyrtidstillägg icke genomföras. Nu har visserligen under de sista åren för en stor mängd befattningshavare i sammanhang med lönereglering även fastställts högre pensions-

underlag, som alltså medföra s. k. nyreglerade pensioner; men för icke obetydliga grupper av befattningshavare, exempelvis häradshövdingarna, befattningshavare vid länsstyrelserna och landsstaten, de allmänna läroverken m. fl., föreligger ännu icke någon ny löne- och pensionsreglering. Vid sådant förhållande skulle visserligen exempelvis för en f. d. länsman med pension å 1,200 kronor en pensionsförhöjning enligt ovan angivna grunder kunna ske genom jämförelse med landsfiskals nuvarande pension å 2,800 kronor, men det stora antalet f. d. landsfiskaler med sistnämnda oreglerade pensionsbelopp skulle icke kunna erhålla någon pensionsförbättring och därmed skulle också bortfalla möjligheten att å dessa landsfiskalspensioner tillämpa de strängare dyrtidstilläggsbestämmelserna. Den åsyftade fördelen med enhetliga bestämmelser skulle alltså gå förlorad.

Väl skulle man kunna tänka sig, att för varje befattning vid de ännu oreglerade verken fastställdes ett nytt pensionsunderlag; och kommitterade, vilka i anledning av 1921 års riksdags beslut om höjt pensionsunderlag för landshövding anbefallts taga under övertägande, huruvida tilläventyrs några åtgärder av provisorisk natur böra vidtagas för att bereda en motsvarande förmån även för andra befattningshavare vid ännu icke nyreglerade verk, hava undersökt förhållandena, men kommit till den slutsats att, även om beträffande en del befattningar vid oreglerade verk man med ledning av de nya pensionsunderlagen för jämförliga befattningar vid nyreglerade verk skulle kunna utan större risk fastställa nya pensionsunderlag, likväl möjligheten av ett föregripande av resultaten av pågående utredningar om löne- och pensionsreglering skulle beträffande en stor mängd befattningar ingalunda vara utesluten. På grund härav och då de i tjänst varande befattningshavare, som skulle beröras av en sådan anordning — i olikhet med landshövdingarna, vilka åtnjuta avlöning å så gammal stat, att skyldighet icke föreligger för dem att erlägga avgift för egen pensionering — i allmänhet skulle genom fastställande av nytt pensionsunderlag nödgas erlägga förhöjda avgifter för egen pensionering ävensom eventuellt även ökade insatser i vederbörande änke- och pupillkassa utan att samtidigt erhålla någon förbättring av sina avlöningsförmåner, hava kommitterade funnit sig icke kunna förorda någon provisorisk åtgärd i nu berörda syfte. Därmed hava kommitterade också nödgats övergiva tanken på att redan nu skulle kunna genomföras en verklig reglering av pensionerna och därvid tillika vinnas enhetliga bestämmelser om dyrtidstillägg för pensionärer.

Vid sina undersökningar beträffande nu utgående pensioner hava kommitterade uppmärksammat en del förhållanden, som framkallat tanken på att söka få fram en pensionsreglering, där förbättringen avpassades icke enbart efter pensionsbeloppet i och för sig utan där hänsyn tillika toges till tidpunkten för pensionens beviljande och vissa därmed sammanhängande omständigheter. Exempelvis har det visat sig, att en f. d. länsman, som pensionerats enligt pensionsunderlag, som gällde intill utgången av år 1914, åtnjuter i pension 1,200 kronor, och samma belopp tillkommer i pension en vaktmästare, som pensionerats efter ingången av år 1920. För länsmannens nuvarande motsvarighet, landsfiskalen, gäller nu ett pensionsunderlag av 2,800 kronor, dock ej nyreglerat, under det att det nyreglerade pensionsunderlaget för vaktmästare (expeditionsvakt) är 1,644 kronor. Vissa

f. d. kaptener, som avgått före år 1897, uppbära i pension och fyllnadspension 1,600 kronor; deras efterträdare få nu 3,990 kronor. En fanjunkare, pensionerad under år 1918, uppbär 1,625 kronor i pension och, om avgången ägt rum efter ingången av år 1919, är pensionen 2,250 kronor. Högre pension än de förstnämnda kaptenernas uppnås även av sergeanter, som pensionerats efter utgången av år 1918, nämligen 1,910 kronor. För att i någon mån råda bot på dessa nu antydda och dylika oegentligheter, vilka ju skulle väsentligen reduceras genom en verklig pensionsreglering av ovan angiven innebörd, hava kommitterade övervägt någon åtgärd i syfte att bringa de äldre pensionerna så att säga på samma nivå. Vid de lönerogleringar, som under senare åren ägt rum, har man räknat med en s. k. normal levnadskostnadsökning av 2 procent per år. Med detta såsom utgångspunkt hava kommitterade övervägt möjligheten av att pensionerna allt efter som de grundades på äldre eller nyare bestämmelser skulle genom tillägg av 2 procent för varje år kunna föras fram till belopp, motsvarande ställningen vid början av 1920-talet. Men även en sådan åtgärd medför liknande risker, som befunnits vidlåda förslaget att redan nu vidtaga en verklig pensionsreglering. Exempelvis skulle för en f. d. befattningshavare av första normalgraden vid centralt ämbetsverk (revisor, notarie) pensionen, som enligt reglering från och med år 1908 utgör 3,700 kronor, komma att med tillägg av 2 procent därav för varje år till början av 1920-talet överstiga den pension å 4,200 kronor, som enligt nyreglering fastställts för sådan befattningshavare; och även om ett sådant överskridande skulle i nyssberörda fall kunna förekommas genom ett stadgande, att den äldre pensionen jämte tillägget ej må överstiga den nyreglerade pensionen för samma befattning, så kvarstår dock risken av ett sådant överskridande beträffande de pensioner, där jämförelse med nyreglerad pension ännu icke kan äga rum. Även andra svårigheter lägga hinder i vägen för tillämpning av nu ifrågasatt förfarande, i det att det i vissa fall är synnerligen vanskligt att avgöra för huru många år det procentuella tillägget borde beräknas, exempelvis där ny lönestat tillkommit, som måhända grundar sig på prisförhållanden flera år tidigare, såsom fallet torde vara med de från och med år 1919 gällande lönerogleringarna för landsstaten samt för lärarpersonalen vid allmänna läroverken med flera läroanstalter. Dessa svårigheter hava synts kommitterade vara så stora, att det näppeligen vore möjligt att på denna väg åstadkomma en eljest lämplig utjämning mellan äldre och nyare pensioner. Med tillgodoseende av detta önskemål torde således få anstå, till dess att tiden kan anses vara inne att genomföra en verklig pensionsreglering.

Såsom ovan framhållits, skulle de allmänna grunder för dyrtidstillägg, som av kommitterade förordats i fråga om nyreglerade pensioner, icke kunna tillämpas beträffande övriga pensioner annat än under vissa förutsättningar. Då dessa förutsättningar, såsom kommitterade tro sig nu hava visat, icke för närvarande föreligga eller lämpligen kunna tillskapas, måste tillvidare andra och gynnsammare grunder för dyrtidstillägg å de äldre pensionerna bliva gällande.

Vid frågans lösning på detta sätt, som kommitterade vilja beteckna såsom ett provisorium, har det synts kommitterade riktigt, att för dyrtidstillägg å oreglerade pensioner må tillämpas i huvudsak samma allmänna grunder, som nu gälla

beträffande dyrtidstillägg å oregerad avlöning enligt kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 344). Grundtalet skulle bestämmas på sätt i nämnda kungörelse angives, d. v. s. till ett levnadskostnadsökningen motsvarande tal minskat med en tiondel. Dyrtidstillägg skulle få beräknas å pensionens hela belopp. Beträffande den del av pensionen, varå dyrtidstillägg må beräknas efter ett procenttal, motsvarande hela grundtalet, är gränsen i detta avseende för närvarande satt till 175 kronor för kvartal eller alltså till 700 kronor för år. I fråga om dessa äldre pensioner kunna visserligen icke de skäl anses föreligga för uppflyttande av gränsen, som av kommitterade åberopats till stöd för ändringsförslaget i detta hänseende beträffande nyregerade pensioner; men vid det förhållande att kommitterade i annat sammanhang tillstyrkt en omläggning av utbetalning av egentliga pensioner till f. d. befattningshavare från att avse kvartal till att gälla månad, synes gränsen lämpligen böra sättas till ett jämnt månadsbelopp av 60 kronor eller 720 kronor för år räknat. Oaktat denna höjning av den del av pensionen, varå dyrtidstillägg må utgå efter helt grundtal, komma likväl de sålunda föreslagna grunderna att till följd av det begränsade grundtalet medföra en minskning av förmånen över hela linjen. Häremot torde i och för sig icke vara något att erinra, i det att pensionärerna icke synas böra undgå att i sin mån vidkännas den reduktion av dyrtidstilläggsförmånen, som för befattningshavarnas del genomfördes vid 1921 års riksdag. Med tillämpning av det grundtal, som nu är fastställt för beräkning av dyrtidstillägg åt befattningshavare (117), ävensom av övriga ovan angivna grunder skulle dyrtidstillägget minskas för pensioner intill ett årsbelopp av 700 kronor med 9 procent av pensionen; och vid högre belopp komme minskningen att ungefär motsvara summan av 9 procent å 700 kronor eller 63 kronor och 5 procent å återstående del av pensionen. För jämförelse upptagas här följande exempel:

Pension		Nuvarande dyrtidstillägg (126)		Föreslaget dyrtidstillägg (117)		Differens		Pension		Nuvarande dyrtidstillägg (126)		Föreslaget dyrtidstillägg (117)		Differens	
200	—	252	—	234	—	— 18	—	4,000	—	3,159	—	2,941	60	—217	40
500	—	630	—	585	—	— 45	—	4,500	—	3,504	—	3,261	60	—242	40
700	—	882	—	819	—	— 63	—	5,000	—	3,849	—	3,581	60	—267	40
900	—	1,020	—	957	60	— 62	40	5,500	—	4,194	—	3,901	60	—292	40
1,000	—	1,089	—	1,021	60	— 67	40	6,000	—	4,539	—	4,221	60	—317	40
1,500	—	1,434	—	1,341	60	— 92	40	6,500	—	4,884	—	4,541	60	—342	40
2,000	—	1,779	—	1,661	60	—117	40	7,000	—	5,229	—	4,861	60	—367	40
2,500	—	2,124	—	1,981	60	—142	40	7,500	—	5,574	—	5,181	60	—392	40
3,000	—	2,469	—	2,301	60	—167	40	8,000	—	5,919	—	5,501	60	—417	40
3,500	—	2,814	—	2,621	60	—192	40								

Häraf framgår, att minskningen blir genomgående över hela linjen men inskränker sig till jämförelsevis måttliga belopp. Emellertid är det givet, att de mindre pensionsbeloppen icke tåla vid en sådan beskäring utan måste på något sätt hjälpas upp, helst som pensionärers med låga pensioner ställning ansetts redan med nu utgående dyrtidstillägg tarva förbättring.

I ovan (sid. 5) omförmälda förberedande utredning om en pensionsreglering hade ifrågasatts, att de oreglerade pensionerna skulle över hela linjen förbättras genom ett tillägg, som förslagsvis angivits till 25 procent av pensionen dock minst 100 kronor och högst 1,000 kronor, eller alltså av ungefär liknande art som den tillfälliga löneförbättring, vilken under senare åren i avvaktan på definitiv löneroglering tillkommit i tjänst varande befattningshavare. Redan med hänsyn till därmed förenade kostnader, som beräknats uppgå till omkring tre miljoner kronor, oberäknat den ökning av dyrtidstilläggskostnaden, som därav kunde föranledas, läser en sådan pensionsreglering icke under nuvarande statsfinansiella läge kunna förordas; och mot en sådan anordning kan jämväl erinras, att enahanda olägenheter, som, enligt vad förut framhållits, yppat sig vid undersökning av en del andra utvägar till beredande av pensionsförbättring, icke heller vid detta förslag synas kunna helt undvikas, i det att exempelvis en landsfiskals pension å 2,800 kronor skulle kunna genom ett tillägg å 700 kronor komma att överstiga det belopp, vartill den nyreglerade pensionen kan bliva bestämd.

Pensions-
tillägg.

Ehuru det onekligen varit mycket önskvärt, om förhållandena medgivit att förbättring i något utsträcktare omfattning kunnat beredas pensionärerna, hava kommitterade likväl med hänsyn till kostnaden funnit sig nödsakade att inskränka sitt förslag till att åtminstone under nuvarande förhållanden huvudsakligen avse beredande av en skäligen förbättring av de särskilt låga pensionerna, på samma gång som likväl åtgärd synts böra vidtagas i syfte, att den ovan berörda av dyrtidstilläggets omläggning föranledda minskningen må framträda först då pensionen uppgår till 2,000 kronor.

Dessa mål hava kommitterade efter verkställande av ingående undersökningar funnit lämpligen kunna nås genom ett pensionstillägg, så anordnat, att pensioner under 1,500 kronor skulle i regel ökas med 180 kronor för år räknat, att för pensioner å 1,500 kronor och därutöver intill 2,000 kronor tillägget skulle utgöra 120 kronor, samt att tillägget därefter skulle minskas till 60 kronor, dock så att pension och tillägg tillsammans icke må överstiga 2,560 kronor. I övergången mellan högre och lägre tilläggsbelopp erfordras vissa jämkningar. Å pensions-tillägget, som tillika ansetts böra begränsas genom föreskrift att detsamma icke må överstiga pensionens belopp, skulle dyrtidstillägg utgå såsom om tillägget vore en del av själva pensionen. Huru förslaget i tillämpningen utfaller framgår av följande sammanställning:

Nuvarande pension	Pension + dyrtidstillägg enligt nu gällande grunder (126)	Pensionstillägg enligt föreslagna grunder	Pension + pensionstillägg (= ny pension)	Ny pension + dyrtidstillägg enligt föreslagna grunder (117)	Differens	
50	113	50	100	217	+104	
100	226	100	200	434	+208	
200	452	180	380	824	+372	
300	678	180	480	1,041	+363	
400	904	180	580	1,258	+354	
500	1,130	180	680	1,475	+345	
600	1,356	180	780	1,660	+304	
700	1,582	180	880	1,824	+242	
800	1,751	180	980	1,988	+237	
900	1,920	180	1,080	2,152	+232	
1,000	2,089	180	1,180	2,316	+227	
1,100	2,258	180	1,280	2,480	+222	
1,200	2,427	180	1,380	2,644	+217	
1,300	2,596	180	1,480	2,808	+212	
1,400	2,765	180	1,580	2,972	+207	
1,450	2,849	50	170	3,038	+188	
1,500	2,934	120	1,620	3,038	+104	
1,550	3,018	50	120	3,120	+101	
1,600	3,103	120	1,720	3,202	+ 99	
1,700	3,272	120	1,820	3,366	+ 94	
1,800	3,441	120	1,920	3,530	+ 89	
1,900	3,610	120	2,020	3,694	+ 84	
1,950	3,694	50	110	3,760	+ 65	
2,000	3,779	60	2,060	3,760	- 19	
2,050	3,863	50	60	2,110	3,842	- 21
2,100	3,948	60	2,160	3,924	- 24	
2,200	4,117	60	2,260	4,088	- 29	
2,300	4,286	60	2,360	4,252	- 34	
2,400	4,455	60	2,460	4,416	- 39	
2,450	4,539	50	60	2,510	4,498	- 41
2,500	4,624	60	2,560	4,580	- 44	
2,550	4,708	50	10	2,560	4,580	-128

Nuvarande pension	Pension + dyrtidstillägg enligt nu gällande grunder (126)	Pensionstillägg enligt föreslagna grunder	Pension + pensionstillägg (= ny pension)	Ny pension + dyrtidstillägg enligt föreslagna grunder (117)	Differens
2,600	4,793	—	2,600	4,645 60	-147 40
3,000	5,469	—	3,000	5,301 60	-167 40
3,500	6,314	—	3,500	6,121 60	-192 40
4,000	7,159	—	4,000	6,941 60	-217 40
4,500	8,004	—	4,500	7,761 60	-242 40
5,000	8,849	—	5,000	8,581 60	-267 40
5,500	9,694	—	5,500	9,401 60	-292 40
6,000	10,539	—	6,000	10,221 60	-317 40
6,500	11,384	—	6,500	11,041 60	-342 40
7,000	12,229	—	7,000	11,861 60	-367 40
7,500	13,074	—	7,500	12,681 60	-392 40
8,000	13,919	—	8,000	13,501 60	-417 40

Härav framgår, att genom pensionstillägget jämte därå belöpande dyrtidstillägg den här ovan uppvisade minskningen förbytt till ökade förmåner för dem, som innehava pensioner understigande 2,000 kronor, samt att minskningen för pensionstagare med pensioner mellan 2,000 och 2,500 kronor blir praktiskt taget utan betydelse. Ökningen av de lägsta pensionerna blir givetvis, till följd av föreskriften att tillägget ej må överstiga pensionens belopp, ganska låg; men, då dessa pensioner på omkring 100 kronor för år ju icke kunna anses hava varit avsedda att bereda full bärning utan endast såsom ett bidrag till underhållet, torde en fördubbling av detta bidrag väl få anses såsom ganska tillfredsställande. En hel del av dessa småpensioner äro fyllnadsbelopp, som beviljats utöver pension eller understöd från annat håll; exempelvis hava sådana fyllnadsbelopp beviljats utöver underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa åt soldater, som efter avskedet från krigstjänsten haft långvarig anställning såsom arbetare vid någon statens institution.

För pensionstagare med högre pensionsbelopp kommer förslaget visserligen att medföra minskning i jämförelse med den förmån, som med nuvarande bestämmelser beredes honom; men såsom ovan framhållits torde detta vara en given konsekvens av 1921 års riksdags beslut beträffande dyrtidstillägget åt befattningshavare vid oreglerade verk.

I sitt utlåtande nr 11 A., punkten 12, yttrade sig bankoutskottet vid 1921 års riksdag om ett motionsvis framställt förslag om pensionsförbättring åt vissa underofficerare; varvid utskottet, som under hänvisning till pågående utredning om en allmän pensionsreglering avstyrkte bifall till motionen, emellertid i motive-

ringen ifrågasatte, huruvida icke av statsfinansiella skäl den pensionsförbättring, som vid en sådan reglering kunde komma att beviljas, borde liksom tidigare för vissa grupper av pensionärer bestämts, fastställas att utgå allenast till sådana pensionärer, som styrkte sig vara i behövande omständigheter. Utskottets hemställan bifölls av båda kamrarna, varvid emellertid under överläggningen i andra kammaren skiljaktiga meningar yppade sig i fråga om berörda uttalande i motiveringen. Vid omröstning godkändes dock motiveringen oförändrad med 110 röster mot 86. I anledning av vad sålunda förekommit hava kommitterade tagit i övervägande, huruvida det av kommitterade föreslagna pensionstillägget bör utgå endast till den, som styrker sig vara i behövande omständigheter. I de fall, då redan utgående pensioner förbättrats genom anvisande av medel för tillfälliga tillägg, såsom sedan åtskilliga år ägt rum exempelvis för vissa grupper av f. d. underofficerare, f. d. förrådsvaktmästare, f. d. kronojägare m. fl., har ett sådant villkor alltjämt fastställts för att komma i åtnjutande av tillägget. Emellertid saknas ej heller exempel på att förbättring av redan utgående pensioner beviljats utan dylikt villkor, nämligen vid förut omförmälda pensionsregleringar för vissa pensionerade befattningshavare vid statens järnvägar ävensom för pensionerade folk- och småskollärare. Såsom i meranämnda förberedande utredning anförts äro vidare åtskilliga olägenheter förbundna med ett sådant villkor, varom här är fråga. Det läser nämligen knappast kunna förväntas, att intygen om behövande omständigheter komma att utfärdas efter enhetlig uppfattning beträffande förutsättningarna för sådant intygs utgivande; och dessa olägenheter måste skarpere framträda, när det gäller pensionärer till flera tusental och icke såsom hittills endast små grupper av pensionärer. Även om sådant intyg icke skulle vederbörande avfordras mer än en gång årligen, skulle det likväl bliva synnerligen betungande för pensionsutbetalande myndigheter och kassor att övervaka villkorets uppfyllande beträffande ett så stort antal pensionärer. Det torde icke heller få anses mycket antagligt, att uppställandet av ifrågavarande villkor skulle vara i statsfinansiellt avseende av någon större betydelse, enär bland ifrågavarande pensionärer med låga pensioner endast ett ringa fåtal torde befinna sig i den ställning, att de icke kunna erhålla ett dylikt intyg. På grund härav och då det av kommitterade föreslagna pensionstillägget är i rätt stor utsträckning avsett att utgöra ersättning för den genom dyrtidstilläggets omläggning förorsakade minskningen av den med pensionen förbundna förmånen, hysa kommitterade den uppfattning, att pensionstillägget icke bör förbindas med berörda villkor.

Från åtnjutande av pensionstillägg böra givetvis undantagas alla innehavare av nyreglerade pensioner, varjämte med dem torde böra i detta avseende likställas en hel del andra grupper av f. d. befattningshavare, nämligen alla sådana, som genom löne- och pensionsreglering under de senare åren fått sina pensioner avsevärt höjda utöver vad som tillkommit dem, som avgått före sådan reglering. Genom att pensionärerna med oreglerade pensioner sålunda uppdelas i en äldre grupp med rätt till pensionstillägg och en yngre grupp utan rätt till sådant tillägg vinnes i någon mån det förut framhållna önskemålet att bättre tillgodose dem, som innehava pensioner av äldre typer. Bland pensionärerna skulle alltså kunna särskiljas tre grupper, nämligen: 1) pensionärer med äldre oreglerade pensioner; de erhålla

pensionstillägg och få dyrtidstillägg efter de gynnsammare grunderna; 2) pensionärer med nyare oreglerade pensioner; de få visserligen icke pensionstillägg, men erhålla dyrtidstillägg efter nyss nämnda grunder; samt 3) pensionärer med nyreglerade pensioner; i det avseendet äro dessa med mellangruppen likställda att de uteslutas från rätten till pensionstillägg, men däremot äro de beträffande dyrtidstillägget underkastade de strängare grunderna. Härigenom skulle exempelvis en f. d. vaktmästare vid centralt ämbetsverk, vilken före år 1919 avgått med pension å 600—1,000 kronor, erhålla pensionstillägg ävensom få dyrtidstillägg enligt de gynnsammare grunderna; den f. d. vaktmästare däremot, som avgått under något av åren 1919—1921 med pension å 1,200 kronor, får icke pensionstillägg men bekommer dyrtidstillägg enligt nyssnämnda grunder, medan den vaktmästare (expeditionsvakt), som avgått med nyreglerad pension å 1,644 kronor, utan rätt till pensionstillägg erhåller dyrtidstillägg efter reducerade grunder. Detsamma skulle komma att gälla stora grupper av f. d. befattningshavare vid statens järnvägar, till exempel f. d. stationskarlar allt efter som de åtnjuta pensioner å 692—1,140 kronor, 1,386 kronor eller 1,644 kronor.

Å andra sidan finnas åtskilliga grupper av pensionärer, som utan att direkt kunna inräknas bland f. d. befattningshavare i statens tjänst dock blivit med dem i avseende å dyrtidstillägg likställda; och såsom i specialmotiveringen närmare utvecklas anse sig kommitterade böra upptaga vissa av dessa grupper såsom berättigade jämväl till pensionstillägg.

Pensionstillägget avses tillkomma icke allenast dem, som vid ikraftträdandet av därom meddelade bestämmelser redan innehava pension, som berättigar till sådant tillägg, utan även dem, som därefter avgå med dylik pension. Vid 1921 års riksdag gavs sådan form åt bestämmelserna rörande dyrtidstillägg, att viss tid icke utsattes för deras giltighet; och syftet härmed läter hava varit att söka få nya dyrtidstilläggsbestämmelser gällande från och med andra kvartalet av år 1922. Med hänsyn härtill hava kommitterade beträffande sina förslag till författningar om dyrtidstillägg och pensionstillägg (se sid. 51 och 58) utgått från att de skola komma att tillämpas från och med den 1 april 1922. I varje fall böra bestämmelserna om pensionstillägg träda i kraft samtidigt med nya bestämmelser om dyrtidstillägg åt pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst.

Vad därefter beträffar förevarande spörsmål försåvitt de beröra pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst med flera vilja kommitterade erinra, att i ovan omförmälda inom första kammaren vid 1920 års riksdag väckta motion nr 252 framhållits, hurusom genom den under år 1919 genomförda omläggningen av dyrtidstilläggen att utgå efter s. k. glidande skala och genom det i sammanhang därmed borttagna minimibeloppet för denna förmån vissa pensionärer, nämligen åtskilliga änkor efter stallbetjänter vid Strömsholms hingstdepå, vilka åtnjöte mycket låga pensioner, högst 70 kronor, blivit lidande och enligt av Kungl. Maj:t föreslagna grunder för dyrtidstillägget skulle bekomma sådant tillägg å endast något över 24 kronor i kvartalet. På grund härav och då den eljest lämpligaste utvägen till avhjälpan av berörda olägenhet eller att

**Pensions-
berättigade
änkor och
barn m. fl.**

höja pensionsbeloppen icke syntes kunna i detta sammanhang ifrågasättas, hemställde motionären, att riksdagen måtte vidtaga sådan ändring i de av Kungl. Maj:t föreslagna grunderna för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst med flera, att dyrtidstillägg till pensionsberättigad änka icke i något fall skulle utgå med lägre belopp än 75 kronor för kvartal. Sedan bankoutskottet yttrat sig i utlåtande nr 79, fann sig riksdagen enligt skrivelse nr 432 icke kunna biträda det i berörda motion framställda förslaget. Enligt de av riksdagen beslutade allmänna grunderna för dyrtidstillägget skulle nämligen pensionstagare med låga pensioner erhålla en i det allra närmaste fullständig kompensation för prisökningen, och ett tillmötesgående av motionärens förslag syntes därför vara att gå utöver syftet med dyrtidstillägget, som ju vore att åstadkomma en dylik kompensation. Då emellertid billigheten syntes bjuda att på något sätt tillgodose ifrågavarande änkor, men härför erfordrades en fullständig utredning, i vad mån en pensionsförhöjning i förevarande fall kunde anses vara av behovet påkallad och huruvida icke jämväl åt andra grupper av statstjänares änkor borde beredas någon höjning i deras pensioner, anhöll riksdagen såsom förut nämnts, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida och i vad mån en lämplig pensionsförhöjning skulle kunna beredas sådana änkor efter statstjänare, vilka uppbyrå låga pensioner och styrkte sig vara i behövande omständigheter, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Den förut omnämnda preliminära undersökningens resultat framlades vad beträffar nu ifrågavarande pensionärer i det utdrag av statsrådsprotokollet för finansärenden, som bifogats Kungl. Maj:ts till 1921 års riksdag avlåtna proposition nr 328 med förslag till allmänna grunder för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst med flera; varvid föredragande departementschefen, under erinran att han funnit frågan om åtgärder till förbättring av särskilt sådana f. d. statstjänares läge, vilka åtnjöt pensioner till allenast mycket låga belopp, vara förtjänt av ett allvarligt övervägande, framhöll, att detta syntes honom i måhända än högre grad gälla nu ifrågavarande pensionärer. I avvaktan på den allsidiga utredning av frågan, som i sammanhang därmed ställdes i utsikt, föreslogs bibehållandet av dittills gällande grunder för dyrtidstillägget åt änkor och barn; och riksdagen beslöt i överensstämmelse härmed.

Dyrtids-
tillägg.

Då även i fråga om pensionsförhållandena för änkor och barn det sätt, varpå dyrtidstillägget beräknas, måste under nuvarande förhållanden vara grundläggande för uppfattningen, om och i vilken mån någon pensionsförbättring i annan form må böra beredas, hava kommitterade funnit sig böra främst upptaga till behandling spörsmålet om de allmänna grunderna för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst med flera.

Till ifrågavarande pensionärer utgick under åren 1917 och 1918 krigstidshjälp med fixa belopp för viss tid på ungefär samma sätt, varpå motsvarande förmån för befattningshavare och f. d. befattningshavare då anordnats. År 1919 blev denna förmån under förändrad benämning av dyrtidstillägg omlagd att utgå

efter s. k. glidande skala, i det att förmånen därefter beräknas efter ett grundtal, som av Kungl. Maj:t kvartalsvis bestämmes i visst förhållande till det tal, som anger levnadskostnadsökningen efter ingången av augusti 1914. För närvarande regleras denna förmån vad pensionsberättigade änkor och barn beträffar genom kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 346), som fastställts att gälla för senare halvåret 1921 och tillsvidare under år 1922. Grundtalet är detsamma, som gäller för f. d. befattningshavare, d. v. s. det tal, som motsvarar nämnda levnadskostnadsökning, minskat med 6, därest talet är jämnt, eljest med 5. Å änkepension, som icke överstiger 125 kronor för kvartal, utgår dyrtidstillägget efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet. Överstiger pensionen 125 kronor för kvartal, utgår dyrtidstillägg för den del därav, som utgör 125 kronor för kvartal, på sätt nyss sagts samt för den överskjutande delen efter ett procenttal, som motsvarar femtiofem hundradelar av grundtalet. Änka, som har ett eller flera minderåriga barn, erhåller ökning av dyrtidstillägget för varje sådant barn med en tiondel av summan av pensionen och därå belöpande dyrtidstillägg. Till ett eller flera minderåriga barn utan pensionsberättigad moder eller till annan pensionär utgår dyrtidstillägg efter samma grunder som till änka, dock att motsvarande gräns för beräkningen därvid är 120 kronor för kvartal; och skall för två eller flera minderåriga syskon utan pensionsberättigad moder dyrtidstillägget ökas för varje syskon över ett med en tiondel av summan av pensionen och därå belöpande dyrtidstillägg. Dyrtidstillägg må dock i sin helhet för varje utbetalningsperiod i förhållande till pensionens belopp icke utgå efter högre procenttal än som motsvarar för änka med ett barn grundtalet ökat med 10, för änka med två barn grundtalet ökat med 20, för änka med tre barn grundtalet ökat med 30 o. s. v. samt för två minderåriga syskon utan pensionsberättigad moder grundtalet ökat med 10, för tre minderåriga syskon grundtalet ökat med 20 o. s. v. Såsom exempel på verkningarna av dessa bestämmelser kan anföras, att enligt nu gällande grundtal (126) ensam änka med pension å 300 kronor erhåller i dyrtidstillägg därå 378 kronor; att om änka, som själv har pension å 300 kronor, har fem minderåriga barn och därför jämte barnen har en sammanlagd pensionsförmån enligt bestämmelserna för civilstatens änke- och pupillkassa av 540 kronor, dyrtidstillägget utgör 950 kronor 40 öre; att för änka med pension å 800 kronor samt för sådan änka med fem barn, i vilket senare fall sammanlagda pensionsförmånen blir 1,440 kronor, motsvarande dyrtidstilläggsbelopp bliva 837 kronor respektive 2,534 kronor 40 öre. För en ensam änka med sådant pensionsbelopp, som i förenämnda motion avses, eller 70 kronor, utgör dyrtidstillägget efter nu gällande grunder 88 kronor 20 öre för år räknat, d. v. s. 126 procent eller alltså i det närmaste fullständig kompensation för levnadskostnadsökningen.

Vad först beträffar det grundtal, som bör komma till användning vid beräkningen av dyrtidstillägget till nu ifrågakvarande pensionärer, hålla kommitterade före, att, om — såsom kommitterade föreslagit — det grundtal, som användes för beräkning av dyrtidstillägg åt i tjänst varande befattningshavare, blir gällande även vid beräkningen av motsvarande förmån för f. d. befattningshavare, anledning icke förefinnes att beträffande dyrtidstillägg åt änkor och barn göra avvikelser från vad som i sådant avseende kommer att gälla för övriga till sådan för-

mån av statsmedel berättigade. Om grundtalet alltså kommer att även för nu ifrågavarande pensionärers del fastställas till det tal, som motsvarar levnadskostnadsökningen, minskat med en tiondel, så medför denna ändring under i övrigt enahanda förhållanden givetvis en beskärning av förmånen; men liksom befattningshavarna fått vidkännas en dylik minskning och detsamma enligt kommitterades förslag skulle komma att gälla f. d. befattningshavare, så torde principiellt sett icke heller änkor och barn böra gå fria från en sådan begränsning. Såsom kommitterade här nedan närmare utveckla, bör detta emellertid föranleda någon åtgärd för höjande av de särskilt låga änke- och barnpensionerna.

I fråga om dyrtidstillägget åt f. d. befattningshavare hava kommitterade skiljt mellan nyreglerade pensioner och pensioner av äldre typ. Under det att för de senare förmånen skulle beräknas efter pensionens hela belopp och efter procenttal, motsvarande obeskuret grundtal eller vissa delar av sådant grundtal, skulle däremot av nyreglerad pension endast 80 procent få läggas till grund för dyrtidstilläggsberäkningen, vilken därjämte skulle äga rum efter ett med 20 reducerat grundtal eller vissa delar av sålunda reducerat grundtal. På samma sätt torde beträffande änke- och barnpensioner skillnad göras mellan å ena sidan nyreglerade pensioner, som avpassats efter de pensionsunderlag, vilka ligga till grund för nyreglerade pensioner åt f. d. befattningshavare, och å andra sidan alla övriga änke- och barnpensioner. Den förra gruppen, som ännu är mycket fåtalig, skulle alltså underkastas de bestämmelser, som föreslagits skola komma till tillämpning i fråga om f. d. befattningshavare tillkommande nyreglerade pensioner. Kommitterade hålla emellertid före, att vad änkor och barn beträffar hela den nyreglerade pensionen bör få läggas till grund för dyrtidstilläggsberäkningen. Skulle nämligen på dessa familjepensioner tillämpas bestämmelsen, att dyrtidstillägg endast må beräknas å 80 procent av pensionsbeloppet, skulle detta tillsammans med det reducerade grundtalet komma att medföra en alltför stark begränsning av dessa pensioners även efter en nyreglering jämförelsevis låga belopp. Kommitterade finna sig därför böra förorda, att skillnaden mellan dyrtidstilläggsberäkningen för nyreglerade och andra änke- och barnpensioner må inskränkas därtill, att vid beräkningen tillämpas å de förra reducerat grundtal (grundtalet minskat med 20) och å de andra grundtalet utan sådan reducering.

Beträffande beräkningssättet i övrigt hava kommitterade funnit anledning föreslå vissa jämkningar. Redan nu utbetalas en hel del änke- och barnpensioner månadsvis och i sammanhang med sitt förslag att pensioner till f. d. befattningshavare, som utanordnas av statsmyndighet, skola i utsträckt omfattning utbetalas månadsvis, hava kommitterade ifrågasatt, att även den utbetalning av änke- och barnpensioner, som ombesörjes av sådan myndighet, som nyss nämnts, skall i i regel ske månadsvis. På grund härav och ehuru den stora mängd pensioner till änkor och barn, som utbetalas av pensionskassor, säkerligen ännu någon tid kommer att som nu i regel utbetalas kvartalsvis, hava kommitterade ansett dyrtidstilläggsbestämmelserna beträffande änke- och barnpensionerna lämpligen böra i likhet med vad som föreslagits i fråga om motsvarande bestämmelser rörande pensioner till f. d. befattningshavare hänföra sig till månadsbelopp. Lika litet som nuvarande bestämmelser, vilka avpassats efter kvartalsutbetalning, vållat

någon svårighet vid tillämpningen, då det gällt pensioner, som utbetalats månadsvis, lika litet kan berörda omläggning väntas medföra någon egentlig olägenhet i fråga om pensioner, som i fortsättningen komma att utbetalas kvartalsvis.

För närvarande är den gräns, intill vilken dyrtidstillägg å änkepension må beräknas efter helt grundtal, satt till 125 kronor av pensionens kvartalsbelopp. För att vid omläggningen till månadsberäkning erhålla ett lämpligt jämnt tal och i syfte tillika att i någon mån mildra verkningarna av de strängare bestämmelser i övrigt, som föreslås, vilja kommitterade, som icke funnit anledning att härutinnan göra skillnad mellan äldre och nyreglerade pensioner, föreslå, att motsvarande gräns bestämmas till 50 kronor av pensionsbeloppet för månad räknat eller alltså 600 kronor av årsbeloppet, samt att enahanda gräns bestämmas att gälla även för andra nu ifrågakvarande pensionärer än änkor.

Vid den år 1919 genomförda omläggningen av dyrtidstilläggsgrunderna efter det s. k. glidande systemet vidtogos vissa anordningar beträffande dyrtidstillägget åt änkor och barn i syfte att i någon mån begränsa denna förmån, där den enligt dittills tillämpade grunder visat sig alltför mycket överstiga den compensation, vartill levnadskostnadsökningen kunde föranleda. För att icke då med ens göra alltför kraftig beskärning, infördes vissa bestämmelser om förmånligare dyrtidstilläggsberäkning för änka med barn och för flera syskon. Dessa bestämmelser i förening med de ändringar i dyrtidstilläggsgrunderna, som därefter vidtagits, hava emellertid visat sig medföra i vissa fall så stora tillägg, att en viss begränsning synes vara på sin plats. I regel är änke- och barnpensioneringen så ordnad, att den pension, som tillkommer ensam änka, ökas efter vissa grunder, om hon har minderåriga barn; exempelvis blir enligt civilstatens änke- och pupillkassas reglemente ökningen för ett barn 40 procent av änkepensionen och för varje ytterligare barn 10 procent av änkepensionen; i vissa andra kassor är ett fixt barntillägg bestämt att utgå för varje barn. Enbart på grund av detta förhållande, som medför att änkepensionen vid större antal barn fördubblas, ökas ju dyrtidstillägget i väsentlig grad för familjen. Men nuvarande dyrtidstilläggsbestämmelser lägga därtill en ökning, som beräknas å summan av pensionen och därå utgående dyrtidstillägg. Härigenom hava pensionsförmånerna för änkor med flera barn förbättrats i en grad, som måste betecknas såsom mindre lämplig. Med nu gällande bestämmelser utgör dyrtidstillägget för en änka med fem barn 176 procent av pensionsförmånerna eller alltså icke obetydligt mer än vad levnadskostnadsökningen bör föranleda. Om denna överkompensation måste anses böra genom förändrad anordning av dyrtidstillägget begränsas, så torde dock icke nu låta sig göra att skära ned ända till den gräns, som angives av levnadskostnadsökningen; det skulle i själva verket innebära att borttaga omkring en tredjedel av nuvarande dyrtidstillägget. Kommitterade anse, att en viss försiktighet billigtvis måste iakttagas vid denna begränsning. Vid övervägande av dessa omständigheter hava kommitterade funnit lämpligt nu inskränka beskärningen därhän, att dyrtidstilläggsökningen för änka med barn, vilken ökning nu räknas efter summan av pension och därå belöpande dyrtidstillägg, i stället må beräknas på det sätt, att för varje barn ej mindre grundtalet i varje fall ökas med en tiondel än även den del av månadspensionen, för vilken dyrtidstillägg

utgår efter hela det sålunda höjda grundtalet, i förekommande fall ökas med 10 kronor.

Då vidare kommitterade uppmärksammat, att två minderåriga barn utan pensionsberättigad moder i regel enligt gällande reglementsbestämmelser likställas med ensam änka och alltså tillsammans i pension bekomma vad deras moder ensam skulle hava erhållit, hava bestämmelserna om dyrtidstillägg åt flera minderåriga syskon så utformats, att beträffande två syskon skall gälla vad om ensam änka är stadgat, och att således först, då syskonens antal uppgår till tre, något barntillägg såsom i fråga om änka med barn må förekomma; och därvid skall beträffande tre syskon gälla vad om änka med ett barn är stadgat, beträffande fyra syskon vad om änka med två barn är stadgat o. s. v.

Oaktat den föreslagna höjningen av den del av pensionen, varå dyrtidstillägg må beräknas efter helt grundtal, från 500 till 600 kronor för år räknat, komma likväl nu föreslagna grunder för dyrtidstilläggsberäkningen att till följd av det begränsade grundtalet medföra en minskning av förmånen nästan över hela linjen. Häremot torde i och för sig icke vara något att erinra. Icke heller nu ifrågavarande pensionärer synas rimligtvis böra undgå att i sin mån vidkännas den reduktion av dyrtidstilläggsförmånen, som befattningshavarna redan nu fått underkasta sig och som föreslagits skola bliva gällande för f. d. befattningshavare. Med tillämpning av det grundtal, som nu är fastställt för beräkning av dyrtidstillägg åt befattningshavare (117), och övriga ovan omförmälda grunder för beräkningen skulle dyrtidstillägget för ensam änka minskas för pensioner intill ett årsbelopp av 500 kronor med 9 procent av pensionsbeloppet; för pensioner omkring den nya gränsen av 600 kronor skulle däremot någon ökning framträda för att vid högre belopp åter förbytas till minskning. För jämförelse meddelas här följande exempel:

Ensam änka.

Pension	Nuvarande dyrtidstillägg (126)	Föreslaget dyrtidstillägg (117)	Differens
100	126	117	— 9
200	252	234	— 18
300	378	351	— 27
400	504	468	— 36
500	630	585	— 45
600	699	702	+ 3
700	768	766	— 2
800	837	830	— 7
900	906	894	— 12
1,000	975	958	— 17
1,250	1,147: 50	1,118	— 29: 50
1,500	1,320	1,278	— 42

Härav framgår, att de föreslagna dyrtidstilläggsgrunderna medföra nästan utan undantag minskad förmån, en minskning, som givetvis måste beträffande låga pensioner på något sätt ersättas.

I efterföljande tabell hava sammanställts exempel på de föreslagna grundernas verkan vid tillämpning å pensioner, tillkommande änka med fem barn, och hava därvid angivits de pensionsbelopp, som för dem tillsammans enligt bestämmelserna i reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa motsvara de i föregående tabell för ensam änka angivna pensionsbeloppen, vilka här nedan upptagits inom parentes.

Änka med fem barn.

Pension	Nuvarande dyrtidstillägg (126)	Föreslaget dyrtidstillägg (117)	Differens
180 (100)	316: 80	315: —	— 1: 80
360 (200)	633: 60	630: —	— 3: 60
540 (300)	950: 40	945: —	— 5: 40
720 (400)	1,267: 20	1,260: —	— 7: 20
900 (500)	1,584: —	1,575: —	— 9: —
1,080 (600)	1,900: 80	1,890: —	— 10: 80
1,260 (700)	2,217: 60	2,157: 60	— 60: —
1,440 (800)	2,534: 40	2,330: 40	— 204: —
1,620 (900)	2,851: 20	2,503: 20	— 348: —
1,800 (1,000)	3,168: —	2,676: —	— 492: —
2,250 (1,250)	3,881: 27	3,108: —	— 773: 27
2,700 (1,500)	4,572: 02	3,540: —	— 1,032: 02

Även här framträder en minskning, som dock vad de lägre pensionerna beträffar inskränker sig till endast 1 procent av pensionsbeloppet. Där den gemensamma pensionen uppgår till större belopp än 1,200 kronor, blir däremot minskningen mera avsevärd. Vid ett sammanlagt pensionsbelopp av 2,700 kronor utgör reduceringen icke mindre än något över 1,000 kronor, men även i detta fall utgör det nya dyrtidstillägget över 130 procent av pensionen och giver således mer än väl den kompensation för levnadskostnadsökningen, som ansetts i allmänhet kunna beredas. Emellertid synas icke heller i detta fall de låga familjepensionerna tåla vid någon minskning, utan måste på ett eller annat sätt hjälpas upp.

Medan staten själv reglerar pensioneringen av befattningshavare i statens tjänst, har däremot pensioneringen av änkor och barn efter sådana befattningshavare överlämnats åt befattningshavarna själva att av dem i stort sett efter eget skön ordnas med de medel, som stått till förfogande. Väl har staten medverkat vid upprättandet av för sådan familjepensionering avsedda kassor samt jämväl därtill anslagit förvaltningsbidrag. Till flertalet sådana kassor har staten lämnat stöd också genom bidrag till själva pensioneringen; men i intet fall har detta skett på

Pensions-
tillägg.

sådant sätt, att pensioner till vissa belopp av staten garanterats. På grund av sättet för familjepensioneringens ordnande företer denna pensionering stora ojämnheter: pensioneringsgrunderna skifta, avgifterna äro på olika sätt beräknade och någon enhetlig grund för statens bidrag förefinnes icke. Alla dessa olikheter föranledde sakkunniga för centralisering av det statsunderstödda pensionsväsendet att framlägga vissa förslag till ordnande av även denna pensionering, vilka förslag i vad de röra statstjänarnas familjepensionering likväl hittills icke lett till några resultat. Under sådana förhållanden är det uppenbart, att nu icke kan bliva fråga om någon verklig reglering av familjepensioneringen. Ehuru kommitterade icke kunna finna annat än önskvärt, att en utjämning av skiljaktigheterna inom familjepensioneringen må äga rum till vinnande icke blott av likformiga grunder för själva pensioneringen utan även av enhetlighet i avseende å statens bidrag till pensioneringen, kunna dessa frågor icke nu av kommitterade upptagas till behandling; utan kommitterade måste i detta sammanhang inskränka sig till att föreslå en anordning endast till förbättrande av de särskilt låga familjepensionerna.

Med erinran om kommitterades förut framställda förslag att medelst ett särskilt pensionstillägg förbättra de till f. d. befattningshavare utgående pensioner, som kunna betecknas såsom låga, vilja kommitterade nu föreslå, att jämväl beträffande familjepensioneringen en dylik åtgärd vidtages. Kommitterade hava därvid funnit, att tilläggsbeloppet för ensam änka lämpligen kan bestämmas till hälften av vad i sådant avseende föreslagits för f. d. befattningshavare; och efter ingående undersökning om verkningarna av ett sådant pensionstillägg med därå belöpande dyrtidstillägg hava kommitterade, som anse att något pensionstillägg icke nu lämpligen bör ifrågakomma för änkepensioner å 600 kronor eller däröver, funnit sig böra föreslå, att för pensioner understigande 330 kronor tillägget bestämmes till 90 kronor, för pensioner å 330 kronor och däröver intill 450 kronor till 60 kronor samt för pensioner å 450 kronor och däröver intill 600 kronor till 30 kronor. I övergången mellan högre och lägre tilläggsbelopp erfordras vissa jämkningar till förekommande av att lägre pensionsbelopp genom tillägget kommer att överstiga vad pensionär med högre pensionsbelopp erhåller. Tillika har den begränsning även här ansetts böra stadgas, att tillägget icke må överstiga pensionens belopp. I de fall, där pensionen är mycket obetydlig, blott ett eller annat tiotal kronor, bliver till följd härav också tillägget obetydligt; men då förmånen i allt fall fördubblas, måste enligt kommitterades mening förbättringen anses skälig.

Nu ifrågavarande tillägg avses att utgå till såväl ensam änka som änka med barn; men skall därvid i varje fall tagas hänsyn endast till den änkan ensam tillkommande pensionen. Kommitterade hava väl funnit sig kunna förorda, att någon förhöjning av tillägget i vissa fall beredes änka med barn, men hava ansett, att denna förhöjning endast bör utgå i fall, där familjepensionen icke redan enligt gällande reglementsbestämmelser förhöjts i förhållande till barnantalet och särskilda barnstillägg icke heller utgå. Om alltså familjepensionen är densamma vare sig barn finnes eller ej, bör enligt kommitterades mening pensionsstillägget där barn finnes ökas för att härigenom i någon mån utjämna förhållandena mellan pensioner från olika kassor. Kommitterade hava tänkt sig, att denna ökning skulle för varje barn utgöra 20 procent av pensionstillägget, alltså 18

kronor vid pension understigande 330 kronor, 12 kronor vid pension å 330 kronor eller däröver intill 450 kronor samt 6 kronor vid pension däröver; varvid emellertid torde böra fastställas vissa begränsningar, så att icke pensionärer med lägre pension må genom tillägget få mera än vad pensionärer med högre pension under enahanda omständigheter erhålla.

Beträffande pensionstillägg till minderåriga barn utan pensionsberättigad moder hava kommitterade med hänsyn därtill, att enligt gällande reglementsbestämmelser i regel ett barn erhåller halv änkepension och två barn tillhops lika mycket som deras moder skulle hava erhållit, funnit tillägget böra bestämmas: för ett barn med pension understigande 300 kronor till hälften av tillägget för ensam änka samt för två syskon till samma belopp, som skulle hava tillkommit deras moder.

I fråga om tre eller flera minderåriga syskon skall pensionstillägg utgå med det belopp, vartill pensionen för två syskon föranleder; och av anledning, som ovan åberopats i fråga om höjt pensionstillägg till änka med barn, har ökning av pensionstillägget, när det gäller tre eller flera syskon, ansetts böra äga rum endast, där i sammanlagda pensionen icke ingår förhöjning till följd därav, att de äro flera än två.

Enligt några pensionskassors reglementen utgå pensioner, utom till änkor och minderåriga barn, även till vissa andra anhöriga till avliden befattningshavare; och jämväl pensionärer av sistnämnda slag äga åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel. Att därutöver höja sådan pension genom särskilt pensionstillägg, har utom i vissa undantagsfall, varom i den speciella motiveringen närmare förmäles, ansetts icke böra ifrågakomma.

Vad som i pensionstillägg tillsammans tillkommer flera är avsett att dem emellan fördelas i samma proportion, vari de taga del i pensionen. Å pensionstillägget skall dyrtidstillägg utgå såsom om tillägget vore en del av själva pensionen.

Huru förslaget i tillämpningen verkar framgår av nedan intagna sammanställning, däri samma pensionsbelopp för jämförelse upptagits som i föregående tabeller.

Ensam änka.

Pensions- belopp	Nuvarande dyrtidstill- lägg (126)	Summa	Pensions- tillägg	Pension + pensi- onstillägg	Föreslaget dyrtids- tillägg (117)	Summa	Differens
100	126 —	226 —	90	190	222 30	412 30	+ 186 30
200	252 —	452 —	90	290	339 30	629 30	+ 177 30
300	378 —	678 —	90	390	456 30	846 30	+ 168 30
400	504 —	904 —	60	460	538 20	998 20	+ 94 20
500	630 —	1,130 —	30	530	620 10	1,150 10	+ 20 10
600	699 —	1,299 —	—	600	702 —	1,302 —	+ 3 —
700	768 —	1,468 —	—	700	766 —	1,466 —	— 2 —
800	837 —	1,637 —	—	800	830 —	1,630 —	— 7 —
900	906 —	1,806 —	—	900	894 —	1,794 —	— 12 —
1,000	975 —	1,975 —	—	1,000	958 —	1,958 —	— 17 —
1,250	1,147 50	2,397 50	—	1,250	1,118 —	2,368 —	— 29 50
1,500	1,320 —	2,820 —	—	1,500	1,278 —	2,778 —	— 42 —

Änka med fem barn.

Pensions- belopp	Nuvarande dyrtidstill- lägg (126)	Summa	Pensions- tillägg	Pension + pensi- onstillägg	Föreslaget dyrtids- tillägg (117)	Summa	Differens
180	316 80	496 80	90	270	472 50	742 50	+ 245 70
360	633 60	993 60	90	450	787 50	1,237 50	+ 243 90
540	950 40	1,490 40	90	630	1,102 50	1,732 50	+ 242 10
720	1,267 20	1,987 20	60	780	1,365 —	2,145 —	+ 157 80
900	1,584 —	2,484 —	30	930	1,627 50	2,557 50	+ 73 50
1,080	1,900 80	2,980 80	—	1,080	1,890 —	2,970 —	— 10 80
1,260	2,217 60	3,477 60	—	1,260	2,157 60	3,417 60	— 60 —
1,440	2,534 40	3,974 40	—	1,440	2,330 40	3,770 40	— 204 —
1,620	2,851 20	4,471 20	—	1,620	2,503 20	4,123 20	— 348 —
1,800	3,168 —	4,968 —	—	1,800	2,676 —	4,476 —	— 492 —
2,250	3,881 27	6,131 27	—	2,250	3,108 —	5,358 —	— 773 27
2,700	4,572 02	7,272 02	—	2,700	3,540 —	6,240 —	— 1,032 02

Härav framgår, att i stället för den förut uppvisade minskningen pensions- tillägget med därå belöpande dyrtidstillägg åstadkommit ökade förmåner för ensam änka med pension intill 600 kronor samt för änka med fem barn med sammanlagd pension av intill 1,000 kronor. Ökningen bliver störst vid låga pensioner och utgör för ensam änka med 100 kronor i pension inemot 190 kronor och för änka med fem barn, som tillsammans innehava pension å 180 kronor, inemot 250 kronor; vid högre belopp avtager ökningen för att vid förenämnda gränser upphöra, varefter minskningen framträder.

För änka, som i förenämnda motion avses, skulle till pensionsbeloppet, 70 kronor, enligt kommitterades förslag komma ett pensionstillägg å samma belopp, så att hennes pensionsförmån jämte dyrtidstillägg skulle ökas från nuvarande belopp av 158 kronor 20 öre till 303 kronor 80 öre.

Enligt riksdagens förenämnda skrivelse skulle styrkandet av behövande omständigheter utgöra en förutsättning för åtnjutande av den ifrågasatta pensionsförbättringen. I detta avseende få kommitterade, under åberopande av vad som ovan anförts beträffande olägenheterna av ett dylikt villkor vid pensionstillägget åt f. d. befattningshavare och då även nu ifrågavarande pensionstillägg är delvis föranlett av omläggningen av grunderna för dyrtidstillägget, såsom sin mening framhålla, att tillägget bör utgå utan berörda villkor.

Från åtnjutande av pensionstillägg bör undantagas innehavare av nyreglerad familjepension, d. v. s. pension avpassad efter nyreglerat pensionsunderlag för befattningshavare. Några andra grupper av pensionerade änkor och barn hava icke befunnits böra undantagas från åtnjutande av pensionstillägget. Här om liksom beträffande vissa grupper av änkor och barn, vilka ehuru icke efterlevande efter befattningshavare i statens tjänst likväl fått rätt till dyrtidstillägg av statsmedel till sina pensioner och därför anses även böra erhålla pensionstillägg i vissa fall, få kommitterade tillfälle att närmare yttra sig i den speciella motivering till de föreslagna författningarna rörande dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst samt pensionstillägg till vissa sådana änkor och barn (se sid. 61 och 66).

Vad kommitterade i övrigt här förut anført i fråga om tiden för ikraftträdande av författningsförslagen rörande f. d. befattningshavare, gäller i tillämpliga delar jämväl motsvarande förslag i fråga om änkor och barn.

Beträffande kostnaden för genomförandet av de förslag, som av kommitterade framlagts, må först erinras, att pensionstilläggen givetvis måste, ehuru de i och för sig icke äro synnerligen stora, dock medföra en avsevärd kostnad till följd av det stora antalet små pensioner, som äro avsedda att därigenom upphjälpas; att, då dyrtidstillägg skall beräknas även å pensionstilläggen, hänsyn härtill givetvis måste tagas vid beräkningen av hela kostnaden för förslagets genomförande; samt att, då pensionstilläggen kombinerats med en i vissa fall ganska kraftig beskärning av dyrtidstilläggen, kostnadsökningen vid tillämpning av kommitterades förslag framträder först vid jämförelse mellan å ena sidan kostnaden för pensionstilläggen jämte dyrtidstillägg å pensioner och pensionstillägg enligt de föreslagna

**Kostnads-
beräkning.**

grunderna och å andra sidan kostnaden för dyrtidstillägg å redan utgående pensioner enligt nu gällande grunder.

För att tjäna till ledning vid kostnadsberäkningen hava kommitterade, som från vederbörande myndigheter och pensionskassor införskaffat erforderliga upplysningar rörande pensionsbelopp och antal pensionärer, låtit i bilagda tabeller (bil. A, B och C) sammanställa de därvid erhållna uppgifterna. I olikhet med de uppgifter i enahanda avseenden, som i sammanhang med resultatet av förenämnda preliminära undersökning framlades för 1921 års riksdag (se propositionerna nr 327 och 328), innefatta de nu upprättade tabellerna uppgifter icke blott beträffande pensionerade f. d. statstjänare samt pensionsberättigade änkor och barn efter statstjänare utan även alla sådana pensionärer, som enligt nu gällande författningar om dyrtidstillägg till pensionärer blivit i avseende å sådan förmån likställda med f. d. statstjänare eller med pensionsberättigade änkor och barn efter statstjänare.

De beräkningar, som inom kommittén verkstälts på grundval av de inkomna uppgifterna, kunna givetvis icke göra anspråk på att uppvisa den exakta kostnad, som genomförandet av kommitterades förslag medför, utan avse att tjäna till ledning vid bedömning av förslaget ekonomiska innebörd för statsverket och vid avpassande av anslag för ändamålet.

Av tabellen A framgår, att sammanlagt 12,134 f. d. befattningshavare åtnjuta pensioner å 2,500 kronor eller därunder. Bland dessa pensionärer äro emellertid enligt verkställda undersökningar tillhopa 5,295 sådana, som enligt de föreslagna bestämmelserna för pensionstillägg åt f. d. befattningshavare skulle vara från sådan förmån uteslutna. Övriga 6,839 synas enligt den något summariska utredning, som med ledning av de inkomna uppgifterna kunnat verkställas, fördela sig så, att 6,071 skulle i pensionstillägg erhålla 180 kronor, 510 skulle erhålla 120 kronor och återstående 258 skulle erhålla 60 kronor. Hela kostnaden för pensionstilläggen åt f. d. befattningshavare kan alltså utan risk att uppskattas för lågt beräknas belöpa sig till i runt tal 1,200,000 kronor för år räknat.

Vad beträffar änkor och barn kan icke direkt av tabellerna B och C utrönas antalet pensionärer, som med hänsyn tagen till pensionsbeloppen skulle vara berättigade till pensionstillägg, enär ifråga om pensioner till änkor med barn pensionsförhöjningen på grund av barnantalet, där sådan förhöjning reglements enligt äger rum, ingår i det i vederbörande tabell angivna pensionsbeloppet för familjen samt denna förhöjning utgår efter så väsentligt olika grunder. Enligt verkställda undersökningar torde emellertid kostnaderna för pensionstillägg åt nu ifrågavarande pensionärer kunna beräknas uppgå för år räknat till omkring 450,000 kronor, varvid approximativt beräknats för änkor med eller utan barn 3,232 tillägg å 90 kronor, 1,466 tillägg å 60 kronor och 2,112 tillägg å 30 kronor samt för minderåriga barn 53 tillägg å 45 kronor, 33 tillägg å 30 kronor och 54 tillägg å 15 kronor.

Årskostnaden i dess helhet för pensionstilläggen skulle alltså kunna beräknas utgöra 1,650,000 kronor. Då pensionstilläggen enligt kommitterades förslag skulle börja utgå först med april månad 1922, blir kostnaden för nämnda år $\frac{3}{4}$ av sistnämnda summa eller alltså i runt tal 1,240,000 kronor, vilket belopp vid bifall till kommitterades förslag torde böra i tilläggsstaten till riksstaten för år 1922

uppföras såsom förslagsanslag. För år 1923 torde, ehuru förskjutningar av de siffror, som ligga till grund för beräkningarna givetvis kunna förväntas, kostnaden likväl kunna upptagas till samma årsbelopp, som ovan angivits. Till följd av budgetårets omläggning under kalenderåret 1923 lärer det vara avsett att i det budgetförslag, som framlägges för 1922 års riksdag, upptaga endast oundgängliga utgifter under första halvåret 1923; och då pensionstilläggen, som skola utbetalas i sammanhang med motsvarande del av själva pensionerna, äro att hänföra till sådana utgifter, som nyss nämnts, torde i budgeten för nämnda halvår böra beräknas en utgift för pensionstillägg till belopp motsvarande hälften av omfördälda årskostnad, eller i avrundat tal 800,000 kronor.

Vad därefter beträffar kostnaden för dyrtidstillägg åt pensionärer har den verkställda beräkningen givit vid handen, att med nu för dyrtidstilläggsberäkningen för pensionärer bestämt grundtal (126) och med tillämpning av nu gällande grunder i övrigt dyrtidstillägget å nu utgående pensioner skulle för år räknat uppgå för f. d. befattningshavare till i runt tal 20,000,000 kronor samt för änkor och barn till omkring 6,900,000 kronor eller alltså tillhopa till 26,900,000 kronor. Enligt kommitterades förslag skall för pensionärer bliva gällande samma grundtal, som samtidigt är fastställt att tillämpas för beräkningen av dyrtidstillägg åt befattningshavare. Lägges det i sådant avseende nu gällande grundtal (117) till grund för beräkningen med tillämpning tillika av de utav kommitterade i övrigt föreslagna allmänna grunder och med iakttagande av den förhöjning av vissa nu utgående pensioner, som genom pensionstilläggen skulle inträda, visar sig kostnaden för år räknat av dyrtidstillägg till pensionärer bliva för f. d. befattningshavare 19,500,000 kronor samt för änkor och barn 7,100,000 kronor eller tillhopa 26,600,000 kronor. Skillnaden mellan sistnämnda belopp och förenämnda årskostnad för dyrtidstillägget enligt gällande grunder å nu utgående pensioner utgör alltså 300,000 kronor, vilket belopp sålunda visar minskningen av kostnaderna för dyrtidstillägg åt pensionärer.

Drages detta sistnämnda belopp från den ovan angivna årskostnaden för pensionstilläggen, framträder den merkostnad av 1,350,000 kronor, som genomförandet av kommitterades förslag kan beräknas i runt tal medföra för år räknat.

Kommitterade övergå härefter till att under författningsförslagens särskilda paragrafer framlägga den speciella motivering, vartill omständigheterna ansetts böra föranleda. Specialmotivering.

**Förslaget till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt
f. d. befattningshavare i statens tjänst med flera pensionärer.**

§ 1.

Denna paragraf överensstämmer med motsvarande paragraf i nu gällande kungörelse i ämnet. Det har visserligen ifrågasatts att här uttryckligen angiva, att dyrtidstillägg skall beräknas jämväl å det pensionstillägg, varom kommitterade framlägga förslag; men lika litet som ett särskilt stadgande ansetts erforderligt för att tillförsäkra vederbörande rätt till dyrtidstillägg å den pensionsförbättring, som utgår till de under senare åren pensionerade militära befattningshavarna, lika litet bör enligt kommitterades mening behövas någon särskild föreskrift om dyrtidstilläggsberäkning å pensionstillägget. Så länge pensionsförhöjningen utgår vare sig under ena eller andra benämningen, måste densamma betraktas såsom en del av pensionen; och då är det utan vidare klart, att dyrtidstillägg därå skall utgå.

§ 2

har avfattats med tagen hänsyn därtill, att grundtalet enligt förslaget hädanefter skulle för pensionstagarna bliva detsamma som för befattningshavare i statens tjänst; och har det därför ansetts tillräckligt med en hänvisning till detta grundtal. Om såsom synes önskvärt de nya grunderna för dyrtidstillägg åt pensionärer bliva gällande redan från ingången av april månad 1922, skulle visserligen kunna inträffa, att riksdagen då ännu icke hunnit pröva frågan om vilka grunder i fortsättningen skola bliva gällande för dyrtidstillägg åt befattningshavare; men denna omständighet utgör icke hinder för godtagande av den föreslagna lydelsen av denna paragraf, enär avsikten är att grundtalet för dyrtidstillägget åt pensionärer vid varje tidpunkt skall överensstämma med grundtalet för motsvarande förmån åt befattningshavare.

§ 3.

I motsvarande paragraf av nu gällande allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare finnas intagna de för närvarande enhetliga bestämmelserna om beräkningen av dyrtidstillägget. Då kommitterade av skäl, som framgå av den allmänna motiveringen, nödgats frångå de enhetliga grunderna och föreslå vissa grunder för dyrtidstilläggsberäkningen, när det gäller pensioner av äldre typ, och andra grunder i fråga om nyreglerade pensioner, hava kommitterade, efter förebild från stadgandena om dyrtidstillägg åt befattningshavare vid oreglerade och vid nyreglerade verk, i nu förevarande paragraf upptagit bestämmelserna om dyrtidstillägg å pensioner av äldre typ för att i nästföljande paragraf behandla grunderna för dyrtidstilläggets beräkning, när det gäller nyreglerade pensioner.

Beträffande den allmänna innebörden av de uti förevarande paragraf upptagna bestämmelserna hava kommitterade förut yttrat sig och vilja nu endast tillägga, att detaljerna överensstämna med vad som nu gäller med den ändring, som föranledes därav, att dyrtidstilläggsberäkningen hänförs till pensionens månadsbelopp i stället för till dess belopp för kvartal, varav blivit en följd, att för varje barn, för vilket pensionären har försörjningsplikt, förhöjningen av det belopp, varå dyrtidstillägg må utgå efter helt grundtal, förändrats från 25 kronor för kvartal till ett avrundat belopp av 10 kronor för månad.

Vidare är att påpeka, att kommitterade funnit sig böra från bestämmelserna om dyrtidstillägg åt befattningshavare här upptaga ett stadgande därom, att gift kvinnlig f. d. befattningshavare, även om hennes man icke såsom befattningshavare i statens tjänst eller innehavare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens eller såsom pensionär är berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel, likväl äger tillgodonjuta dyrtidstillägg för barn endast, om mannen är på grund av bristande arbetsförmåga väsentligt urståndsatt att bidra till familjens underhåll.

Slutligen har likaledes från bestämmelserna om dyrtidstillägg åt befattningshavare hämtats förebild till det föreslagna stadgandet, att dyrtidstillägg ej utgår å i pensionsförmånen, för månad räknat, ingående öretal, som överstiger fullt kronotal.

§ 4

innehåller bestämmelserna om dyrtidstillägg å nyreglerade pensioner; och såsom kommitterade förut framhållit äro grunddragen i dessa bestämmelser desamma, som äro gällande i fråga om dyrtidstillägg å nyreglerad avlöning. I stället för att i fråga om dyrtidstillägget för befattningshavare den allmänna regeln avser befattningshavare med viss försörjningsplikt och tillägget väl ökas i vissa fall men minskas, där försörjningsplikt icke föreligger, har emellertid beträffande nyreglerade pensioner liksom i fråga om de i § 3 avsedda pensionerna bibehållits vad i fråga om pensionärer hitills tillämpats eller att den allmänna regeln om dyrtidstillägget avser ensam pensionär och att tillägget ökas till följd av viss försörjningsplikt. Ej heller har anledning syntts föreligga att i fråga om pensionärerna vidga begreppet försörjningsplikt att, såsom numera gäller i fråga om befattningshavare, omfatta även det fall, att vederbörande är gift men ej har barn under 16 år.

Beträffande i övrigt dyrtidstilläggets ökning till följd av försörjningsplikt har ansetts böra för nyreglerad pension stadgas detsamma, som i § 3 föreslagits i fråga om oreglerad pension.

I detta sammanhang vilja kommitterade fästa uppmärksamheten därpå, att de grupper av pensionärer, som falla under bestämmelserna i denna paragraf, vidgas alltefter som ytterligare delar av till statsförvaltningen hörande verk och inrättningar undergå liknande löne- och pensionsreglering som den, vilken genomfördes år 1920 för kommunikationsverken och år 1921 för statsdepartementen och vissa andra till den civila statsförvaltningen hörande verk. Såsom kommitterade i den allmänna motiveringen framhållit, kan det måhända redan vid för-

slagets framläggande för riksdagen bliva erforderligt att bland de grupper av pensionärer, som skola vara underkastade de reducerade grunder för dyrtidstillägget, som angivas i nu förevarande paragraf, upptaga även andra än dem, som omförmålas i kommitterades förslag till lydelse av denna paragraf.

§ 5.

I vissa fall är skillnaden mellan nyreglerad pension och pension av äldre typ för samma befattning jämförelsevis obetydlig; och därför skulle det kunna inträffa, att pension av äldre typ med därå belöpande dyrtidstillägg komme att överstiga den nyreglerade pensionen för samma befattning med dyrtidstillägg därå efter reducerade grunder. Då ett sådant förhållande icke ansetts kunna godtagas utan funnits böra förekommas, har här införts ett stadgande av innehåll, att dyrtidstillägg enligt bestämmelserna i § 3 icke må tillsammans med pensionen överstiga vad i § 4 avsedd f. d. befattningshavare, som pensionerats i samma eller motsvarande befattning inom vederbörande verk, erhåller i pension jämte dyrtidstillägg enligt stadgandena i sistnämnda paragraf. Detta gäller exempelvis f. d. tjänsteman i andra normalgraden vid centralt ämbetsverk, i det att pensionen av äldre typ, 4,600 kronor, jämte därå enligt nu gällande grundtal (117) och med tillämpning av bestämmelserna i § 3 belöpande dyrtidstillägg, 3,325 kronor 60 öre, skulle tillsammans utgöra 7,925 kronor 60 öre, medan den nyreglerade pensionen för samma befattning, 5,076 kronor, jämte dyrtidstillägg därå enligt stadgandena i § 4, 2,601 kronor 2 öre, alltså skulle utgöra endast 7,677 kronor 2 öre.

Ett motsvarande förhållande äger rum beträffande kvinnliga biträden. Emellertid är i fråga om dessa tillika att märka, hurusom genom under senare år vidtagen löneroglering, som gällt dylika befattningshavare vid samtliga verk, pensionerna för alla dem, som därefter avgått, höjts till vissa belopp, medan däremot nyreglerade pensioner för dessa befattningshavare ännu icke föreligga över hela linjen. På grund härav skulle ett pensionerat kvinnligt biträde, som tillhört verk med numera nyreglerade pensioner, bliva underkastat ovan angivna beskärning av dyrtidstillägget, medan däremot en samtidigt pensionerad dylik befattningshavare, vilken tillhört verk, som ännu icke blivit nyreglerat, skulle gå fri från sådan beskärning. Då icke heller detta förhållande har ansetts tillfredsställande, hava kommitterade i mom. 2 av förevarande paragraf intagit ett stadgande, varigenom samtliga f. d. befattningshavare av ifrågavarande slag bliva beträffande dyrtidstilläggets begränsning likställda.

Dylika omständigheter föreligga även beträffande vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare; men skillnaden mellan den högsta oreglerade pensionen och den nyreglerade är där så pass stor att, då såsom kommitterade föreslå de högsta oreglerade vaktmästarpensionerna undantagas från pensionstillägg, någon risk icke föreligger att med tillämpning av de föreslagna dyrtidstilläggsbestämmelserna något överskridande kan äga rum.

Bestämmelserna i förevarande paragraf kunna måhända synas bliva något betungande i tillämpningen. Emellertid är det ju oftast den myndighet, där

pensionstagaren varit anställd, som har att till honom utbetala pension och dyrtidstillägg; och vid sådant förhållande lärer i regel icke förefinnas någon svårighet att tillämpa de föreslagna bestämmelserna; och där utbetalningen sker av annan myndighet, vilket är fallet — utom beträffande f. d. militära beställningshavare, för vilka några nyreglerade pensioner icke finnas och begränsningen alltså icke är tillämplig — endast i fråga om de pensionärer, som erhålla pension och dyrtidstillägg genom statskontorets försorg. Här erfordras givetvis en undersökning om vederbörande pensionärs tjänsteställning vid avgången; men sedan sådan undersökning, som i regel icke torde bli vidare betungande, en gång verkställd och resultatet antecknats, torde det ytterligare besvär, som vid varje utbetalning må föränledas, icke vara av någon synnerlig betydelse.

§ 6

motsvarar nuvarande § 4. Liksom nu är stadgat, att, där pension åtnjutes från mer än ett håll, beloppen skola sammanräknas och å sammanlagda beloppet beräknas dyrtidstillägg, så är det ock givet, att i fortsättningen sådant tillägg ej må beräknas å varje pension särskilt. Äro alla pensionerna utav den beskaffenhet, att bestämmelserna i § 3 äro å dem tillämpliga, så bör liksom nu pensionernas sammanlagda belopp läggas till grund för dyrtidstilläggsberäkningen med tillämpning av de i § 3 angivna grunder. Äre emellertid någon av pensionerna av beskaffenhet, som i § 4 avses, böra enligt grunderna för denna paragraf endast 80 procent av sådan pension inräknas i det belopp, varå dyrtidstillägg må beräknas. Det kan visserligen vara i någon mån tveksamt, huruvida de gynnsammare bestämmelserna i § 3 eller de strängare i § 4 böra komma till tillämpning å en på sådant sätt sammansatt pensionsförmån, och man kunde även tänka sig vissa mera invecklade bestämmelser för att träffa full rättvisa; men kommitterade hava för sin del med hänsyn till frågans jämförelsevis ringa ekonomiska betydelse stannat vid att föreslå att, om någon av pensionerna är av beskaffenhet, som i § 3 avses, d. v. s. oreglerad, den gynnsammare dyrtidstilläggsberäkningen må komma till användning, men eljest — d. v. s. om samtliga pensionerna äro nyreglerade, därest över huvud taget en sådan förening kan äga rum — dyrtidstillägget beräknas med iakttagande av bestämmelserna i § 4. Att kommitterade likväl i visst fall funnit sig böra föreslå en avvikelse från vad sålunda ansetts böra såsom regel bli va gällande, framgår av § 8; och hava därför i nu förevarande paragraf inskjutits orden »där ej annat föränledes av bestämmelsen i § 8.»

De båda olika beräkningssätten för dyrtidstillägget vålla vissa svårigheter även då det gäller att utforma föreskrifter för det fall, att pensionstagare åtnjuta dyrtidstillägg såsom befattningshavare i statens tjänst eller äger såsom innehavare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens uppbära dyrtidstillägg av statsmedel. Kommitterade hava emellertid ansett tillfyllest att i dessa avseenden stadgas, att vid tillämpning av bestämmelserna i §§ 3 och 4 dyrtidstillägget å pensionen skall beräknas efter helt grundtal, respektive helt grundtal minskat med 20, allenast å det belopp, varmed den avlöning eller den del av avlöningen,

å vilken dyrtidstillägg tillkommer pensionären såsom befattningshavare i statens tjänst eller såsom lärare vid sådan läroanstalt, som ovan nämnts, understiger 720 kronor eller i fall, där pensionen är av beskaffenhet, som i § 4 avses, 1,020 kronor för år, varvid emellertid i förekommande fall skall iakttagas vad som finnes stadgat om ökad förmån i anledning av försörjningsplikt. Om exempelvis en pensionär med oreglerad pension å 1,500 kronor tillika åtnjuta dyrtidstillägg för en avlöning i statstjänst å 1,500 kronor, äger han å pensionen åtnjuta dyrtidstillägg endast efter ett procenttal, motsvarande femtiofem hundradelar av grundtalet; är avlöningen endast 600 kronor, får han å 120 kronor av pensionen åtnjuta dyrtidstillägg efter ett procenttal motsvarande fullt grundtal, och å återstoden efter förenämnda lägre procenttal. Är hans pension nyreglerad, får han i förra fallet å 80 procent av pensionsbeloppet åtnjuta dyrtidstillägg efter ett procenttal, motsvarande femtiofem hundradelar av grundtalet minskat med 20, och i senare fallet å den del av 80 procent av pensionen, som överstiger 600 kronor men understiger 1,020 kronor, räkna dyrtidstillägg efter ett procenttal, motsvarande grundtalet minskat med 20, och å återstoden efter nyss nämnda lägre procenttal (femtiofem hundradelar av grundtalet — 20).

Slutligen har i denna paragraf bibehållits stadgande därom, att dyrtidstillägg å avlöning såsom befattningshavare i statens tjänst eller såsom lärare vid sådan läroanstalt, som ovan nämnts, och dyrtidstillägg å pension icke må beräknas å sammanlagt högre belopp än 1,250 kronor för månad; varvid det utan särskilt stadgande torde vara uppenbart, att härvid skall beträffande nyreglerad pension tagas hänsyn endast till 80 procent därav, liksom i denna summa må inberäknas endast 80 procent av nyreglerad avlöning.

§ 7

motsvarar § 5 i nuvarande kungörelse. Att dyrtidstillägget för dem, som enligt denna paragraf skola vara i avseende å rätt till sådan förmån likställda med f. d. befattningshavare i statens tjänst, bör beräknas enligt de gynnsammare, i § 3 angivna grunderna, har ansetts uppenbart, enär ingen av dem, som tillhöra ifrågasvarande grupper av befattningshavare eller pensionärer, för närvarande kan anses innehava nyreglerad förmån. Emellertid skulle det beträffande en av ifrågasvarande grupper, nämligen den, som omfattar befattningshavare, som åtnjuta avlöning å indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet, snart nog kunna inträffa, att en sådan befattningshavare kommer att åtnjuta nyreglerad avlöning; och när så blir fallit, torde detta förhållande böra föranleda till, att i ett särskilt moment av förevarande paragraf stadgas, att, där sådan befattningshavares avlöning är nyreglerad, dyrtidstillägget skall beräknas enligt bestämmelserna i § 4, men eljest enligt bestämmelserna i § 3.

§ 8.

I denna paragraf hava bestämmelser införts rörande de i § 6 av nu gällande kungörelse angivna pensioner, vilka ansetts fortfarande såsom nu är fallet böra

i avseende å rätt till dyrtidstillägg likställas med pension av i § 1 angivet slag. Emellertid gäller det numera att tillika bestämma, huruvida dyrtidstillägget skall beräknas enligt § 3 eller enligt § 4. Därvid har pension, som utgår till sådan f. d. befattningshavare vid numera av staten övertagen järnväg, vilken med pension avgått från tjänst vid järnvägen redan innan den övertagits av staten, befunnits böra likställas med icke-nyreglerad pension; och bör alltså dyrtidstilläggsberäkningen i detta fall äga rum enligt bestämmelserna i § 3. Vad däremot beträffar till f. d. befattningshavare vid statens järnvägar utgående pension från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning torde böra skiljas mellan olika fall. Till nu ifrågavarande f. d. befattningshavare utgår nämligen därjämte pension från statens järnvägar; och här föreligger sålunda alltid en förening av pensioner från två håll, varom bestämmelse införts i § 6. Är pensionen från statens järnvägar avpassad enligt äldre bestämmelser än dem, som meddelats i kungl. brevet den 4 juni 1920 angående rätt till pension för viss personal, som vid statens övertagande av enskilda järnvägar eller bandelar övergått i statens järnvägars tjänst, så torde hela sammanlagda pensionsförmånen vare att anse såsom icke-nyreglerad; och vid sådant förhållande synas bestämmelserna i § 3 böra tillämpas enligt den i § 6 angivna regeln. Men om pensionen från statens järnvägar avpassats enligt föreskrifterna i berörda kungl. brev och alltså utgår efter väsentligen samma grunder, som kommit till tillämpning i pensionslagen för kommunikationsverken av den 4 juni 1920, har pensionsförmånen i jämförelse med vad som dittills tillkommit motsvarande pensionär höjts i samma omfattning som enligt berörda pensionslag och bör alltså, i likhet med pension enligt nämnda lag, anses såsom nyreglerad. Den sammanlagda pensionsförmånen, som avpassats enligt föreskrifterna i omförmälda kungl. brev, kan såsom fallet är jämväl med pension, som beviljas enligt pensionslagen för kommunikationsverken, efter vissa i brevet angivna grunder uppdelas i två delar, en avgiftspension och en statspension. Avgiftspensionen sammanfaller dock icke med pensionen från den enskilda kassan. Under nu angivna förhållanden och ehuru någon del av den sammanlagda pensionsförmånen måste betraktas såsom icke-nyreglerad och dyrtidstillägg alltså enligt den i § 6 angivna regeln skulle beräknas enligt bestämmelserna i § 3, har vid det förhållande att det vid sådan dyrtidstilläggsberäkning, som nyss nämnts, skulle kunna inträffa att en ifrågavarande pensionärs förmåner komme att överstiga vad som i pension och dyrtidstillägg tillkommer en motsvarande pensionär, som åtnjuter hela sin pension från statens järnvägar, det befunnits lämpligt att — på samma gång som uttryckligen bestämts att dyrtidstillägg må beräknas allenast å summan av den del av förmånen, som motsvarar avgiftspension, och 80 procent av återstående delen — tillika såsom ett undantag från regeln i § 6 stadga, att vid dyrtidstilläggsberäkningen skola tillämpas bestämmelserna i § 4 b) och c).

§§ 9—11

motsvara §§ 7—9 i nu gällande kungörelse, och har någon ändring i dessa bestämmelser icke befunnits erforderlig.

Förslaget till föreskrifter rörande dyrtidstilläggets utbetalning jämte däri omförmälda ansökningsformulär har avfattats i överensstämmelse med vad i sådant avseende nu gäller, endast med vidtagande av vissa formella ändringar, föranledda av förändrad paragrafering m. m. i förslaget till allmänna grunder för dyrtidstillägget.

Förslaget till kungörelse angående pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst med flera pensionärer.

§ 1.

Såsom i den allmänna motiveringen framhållits, hava kommitterade tänkt sig, att samtidigt med att de föreslagna allmänna grunderna för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst med flera pensionärer träda i kraft, en reglering av de låga pensionerna skulle äga rum genom pensionstillägg, avsedda att höja dels då utgående oreglerade pensioner å mindre belopp, dels ock de pensioner av liknande beskaffenhet, som därefter tillträdas. Med hänsyn särskilt därtill, att denna anordning är avsedd allenast såsom ett provisorium, hava kommitterade funnit önskvärt, att så enkla bestämmelser som möjligt bleve gällande i detta avseende. Emellertid är det givet, att man icke för detta önskemål må eftersätta fordran på att rättvisa såvitt möjligt skipas mellan olika grupper av pensionärer. Med hänsyn härtill har, såsom av nu förevarande paragraf framgår, pensionstillägget måst föreslås till olika belopp, högst för de mycket låga pensionerna och därefter med en fallande skala för att alldeles upphöra vid den gräns, där pensionen enligt de synpunkter, som kommitterade anlagt, icke längre torde få anses såsom låg. Å pensioner till belopp av intill 1,500 kronor för år skall enligt förslaget utgå ett tillägg av 180 kronor för år, varvid dock den begränsning ansetts böra stadgas, att tillägget ej må överstiga pensionens belopp. Då nästa grupp pensionärer skulle få ett tillägg å 120 kronor, måste tillägget till pensionerna närmast under 1,500 kronor något begränsas för att ej överskjuta vad som tillkommer en pensionär med pension å 1,500 kronor. Pension därunder jämte tillägg må alltså icke tillsammans uppgå till mer än 1,620 kronor. På samma sätt beräknas tillägget vid pensioner närmast under 2,000 kronor, där ett tillägg å endast 60 kronor vidtager. Slutligen har det ansetts, att pensioner över 2,500 kronor ej i vidare mån behöva tillägg än att förmånerna av pension och pensionstillägg uppgå till högst 2,560 kronor.

§ 2.

I denna paragraf angivas vissa grupper av pensionärer, som av skilda anledningar ansetts icke böra komma i åtnjutande av pensionstillägg.

Liksom avskedade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanskassas understödstagare undantagits från åtnjutande av det dyrtidstillägg, som

beviljats innehavare av egentliga pensioner, så hava de också med hänsyn till de säregna grunderna för dem tillkommande understöd ansetts icke böra göras delaktiga av ifrågavarande pensionstillägg. I detta sammanhang kan erinras därom, att 1919 års riksdag godkänt vissa bestämmelser, medförande förhöjning av berörda understöd, samt att dyrtidstillägg å understöden nu regleras enligt föreskrifter i kungörelse av den 29 juni 1921 (nr 347).

Från åtnjutande av pensionstillägg hava vidare ansetts böra undantagas alla pensionärer med s. k. nyreglerade pensioner, d. v. s. sådana pensioner, som utgå enligt lagen den 4 juni 1920 angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk (nr 254) eller i kungörelsen den 29 juni 1921 med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension (nr 456) eller andra dylika pensioneringsgrunder, som blivit fastställda eller kunna komma att fastställas för reglerande av pensionsförhållandena för befattningshavare i statens tjänst. Det gäller sålunda alla de pensionärer, som avses i § 4 av förslaget till allmänna grunder för dyrtidstillägg åt pensionärer. Att f. d. landshövding, som innehar pension, avpassad efter det från och med den 1 juli 1921 för sådan befattningshavare gällande pensionsunderlag, här icke upptagits, beror givetvis därpå att med hänsyn till pensionens storlek något pensionstillägg enligt de i § 1 angivna begränsningar icke kan i detta fall ifrågakomma.

Emellertid böra även vissa andra grupper av pensionärer undantagas från åtnjutande av pensionstillägg, nämligen de pensionärer, som under senare åren pensionerats efter grunder, som föranlett någon mera avsevärd förhöjning av pensionen i jämförelse med vad som tillkommer förut pensionerade i samma eller motsvarande befattning. Härigenom hava kommitterade funnit sig kunna i någon mån tillgodose ett önskemål, som från flera håll framställts och funnits behjärtansvärt, nämligen att pensionerna av äldre typ må framför de nyare typerna tillgodoses, så att skillnaden dem emellan minskas. Här kan icke för alla bestämmas en och samma tidpunkt som gräns för rätten till pensionstillägg, enär de åtgärder, som föranlett pensionsförhöjning för den ena eller andra gruppen, kommit till tillämpning vid skilda tidpunkter. Då vid ingången av år 1919 genom löneroglering för befattningshavare vid kommunikationsverken, postsparbanken och skogsstaten ävensom för skogsvaktare vid Uppsala universitet inträtt en väsentlig pensionsförhöjning, har det ansetts, att den, som därefter pensionerats i sådan befattning, redan erhållit så stor pensionsförbättring, att något pensionstillägg nu icke bör ifrågakomma. Exempelvis blev pensionen för en banvakt vid statens järnvägar från och med år 1919 höjd till 1,386 kronor, medan pensionen förut utgjort högst 1,140 kronor; och för en kronojägare och en skogsvaktare vid Uppsala universitet höjdes pensionen från 900 till 1,400 kronor. Enligt den från ingången av år 1919 gällande löne- och pensionsregleringen för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken med flera läroanstalter blevo pensionerna i allmänhet icke obetydligt förhöjda, på grund varav och ehuru pensionerna för f. d. ämneslärare i regel äro av beskaffenhet att utesluta från rätten till pensionstillägg, de f. d. lärare, som pensionerats efter nämnda tidpunkt, likväl upptagits bland

undantagen, något som alltså huvudsakligen berör f. d. övningslärare. Den pension, som före år 1919 tillkommit en övningslärare, uppgick i regel till 750 å 2,000 kronor och kunde i gynnsammaste fall icke överstiga 2,750 kronor; numera uppgår pensionen till lägst 1,170 kronor och kan vid största möjliga utsträckning av tjänstgöringen uppgå till inemot 3,500 kronor.

Vidare torde böra från åtnjutande av pensionstillägg undantagas de militära pensionstagare, som pensionerats efter ingången av år 1918 och alltså kommit i åtnjutande av den för viss personal vid armén och marinen beviljade pensionsförbättring. Visserligen utgör pensionsförbättringen för den, som pensionerats under 1918, endast hälften av vad som i sådant avseende tillkommit den, som i samma befattning pensionerats efter ingången av år 1919; men redan den förbättring, som sålunda utgår till 1918 års pensionärer, understiger för dem, varom här är fråga, i intet fall 225 kronor men uppgår i regel till omkring 500 kronor och är alltså av den betydelse, att även dessa pensionärer ansetts böra undantagas, helst detta bidrager till att i någon mån förminska den överklagade stora skillnaden mellan nya och gamla pensioner på detta område. Då en del pensionerade f. d. beställningshavare vid armén och marinen, vilka icke direkt med tillämpning av gällande bestämmelser om pensionsförbättringen kunnat erhålla sådan förmån, dock blivit därtill berättigade enligt särskilda beslut av riksdagen, har det ansetts böra uttryckligen angivas, att även sådana pensionärer äro från åtnjutande av pensionstillägg undantagna.

Genom tid efter annan vidtagna förändringar i avlöningsförhållandena för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare höjdes pensionen, som intill år 1908 utgjort för förste vaktmästare 800 kronor och för vaktmästare 600 kronor, småningom intill utgången av år 1918 för förste vaktmästare till 900, 1,000, 1,100 och 1,200 kronor samt för annan vaktmästare till 800, 900 och 1,000 kronor. Genom lönereglering, som gäller från och med år 1919, blevo pensionerna 1,400 respektive 1,200 kronor, varefter, i den mån nyreglering träder i kraft, pensionerna äro 1,824 respektive 1,644 kronor. Det har ansetts lämpligt, att åtnjutande av den förhöjning, som inträdde med år 1919, må i dessa fall utsluta sådan pensionär från åtnjutande av pensionstillägg, och i sådant avseende har medverkat den omständigheten, att pensionär, som kommit i åtnjutande av pension efter 1919 års ingång, genom de fördelaktigare dyrtidstilläggsbestämmelser, som skola tillämpas å honom i jämförelse med dem, som komma till tillämpning å pensionär med nyreglerad pension, erhåller i det närmaste enahanda sammanlagd förmån som denne senare; vadan med hänsyn till bestämmelsen om att äldre pensionär icke må i pension och dyrtidstillägg åtnjuta mer än vad i sådana hänseenden tillhoppa tillkommer pensionär med nyreglerad pension, pensionstillägget i detta fall bleve så gott som betydelselöst.

För kvinnliga biträden har från och med år 1920 genomförts en lönereglering, som medfört pensionsförbättring av 200 kronor. Av samma anledning som ovan åberopats för förslaget i vad det avser pensionärer, som innehaft befattning såsom vaktmästare eller därmed jämförlig beställning, synes pensionstillägg här böra utslutas.

I sammanhang med uppförande å ordinarie stat från och med år 1919 av sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka blevo pensionsförhållandena för nämnda personal omlagda och för dem, som därefter pensionerades, inträdde en avsevärd pensionsförbättring i jämförelse med vad som i pension tillkommit förut pensionerade befattningshavare, tillhörande nämnda personal. Exempelvis har pensionen för en skötare, som förut icke överstigit 800 kronor, höjts till 1,300 kronor; och en sköterska, som förut bekommit i pension 300 å 500 kronor, erhåller numera 900 kronor i pension. På grund härav har pensionstillägg icke ansetts böra tillkomma de pensionärer av ifrågavarande grupp, som pensionerats efter de nya grunderna. Enär även för vissa andra befattningshavare vid samma anstalter pensionsunderlagen blivit efter 1918 års utgång förhöjda, har pensionstillägg icke ansetts böra tillkomma den, som pensionerats enligt sålunda förhöjt pensionsunderlag.

Även för åtskilliga andra grupper av befattningshavare har lönereglering under senare åren förekommit med därav följande pensionsförhöjning, exempelvis år 1919 för befattningshavare vid gymnastiska centralinstitutet och vid bergsstaten samt för länsveterinärer ävensom år 1920 för befattningshavare vid lantmäterikontoren i länen och för lantmäteripersonal, som sysselsättes med utförande av lantmäteriförrättningar; men fränsett de till dessa personalgrupper hörande kvinnliga biträden och vaktmästare, om vilka gäller vad ovan sagts, äro pensionerna för övriga ifrågavarande befattningshavare sådana, att pensionstillägg icke kan med hänsyn till för detsamma föreslagen begränsning ifrågakomma; och hava dessa pensionärer därför icke upptagits bland de undantagna. Detsamma gäller vissa andra grupper bland pensionärer, vilka erhållit högre pension direkt till följd av ändring i pensionsvillkoren, såsom t. ex. förste provinsialläkare och provinsialläkare.

Vid överbäggande av frågan huruvida någon uteslutning från åtnjutande av pensionstillägg skulle kunna anses påkallad i anledning av de pensionsregleringar, som vidtagits år 1917 för icke ordinarie personal vid telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, år 1918 för arbetare vid statens järnvägsbyggnader och statens vattenfallsverks byggnadsavdelning samt år 1920 för daglönare vid marinen, hava kommitterade icke funnit omständigheterna böra, beträffande pensionärer, om vilka här kan vara fråga, föranleda till stadgande av undantag från åtnjutande av pensionstillägg. Visserligen skulle härigenom enligt äldre bestämmelser pensionerad daglönare, i olikhet mot vad som föreslagits beträffande förhållandet mellan äldre och nyare militära pensionstagare, icke tillgodoses mer än den, som pensionerats enligt kungörelsen den 24 augusti 1920 (nr 645), men pensionsbeloppen enligt sistnämnda författning, vilka avpassats efter grunderna för 1917 års nyssnämnda pensionsreglering för icke ordinarie personal vid vissa kommunikationsverk, äro i och för sig så låga att de synas skäligen böra upphjälpas genom pensionstillägg.

§ 3.

Liksom dyrtidstillägg enligt de allmänna grunderna för sådan förmån å t. f. d. befattningshavare i statens tjänst ansetts böra tillkomma dels den, som åtnjuter

avlöning på indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet, dels ock vissa grupper av pensionärer, som icke varit i statens tjänst anställda men som likväl pensioneras av staten eller med bidrag av statsmedel, så har det också ansetts billigt, att pensionstillägg må utgå i flertalet av dessa fall. Vissa grupper hava dock befunnits böra uteslutas från åtnjutande av pensionstillägg av samma skäl, som för- anlett att vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst undantagits. Sålunda har bland berättigade till sådant tillägg icke upptagits den grupp av pensionärer, som angives i § 5 2:o av kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 345) och i § 7 2:o av kommitterades förslag till motsvarande kungörelse. Samtliga dessa pensionärer åtnjuta pension genom statens anstalt för pensionering av folkskollärare med flera och genom övergångsstadganden i reglementet för anstalten av den 31 december 1919 (nr 878) hava de äldre pensionärerna, på sätt närmare framgår av redogörelsen för förenämnda preliminära utredning om pensionsförhöjning, fått från och med år 1920 en väsentlig pensionsförbättring, varför pensionstillägg nu icke synes böra tillkomma dem.

Detsamma gäller f. d. lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter. Dessa, som enligt § 5 5:o i nyssnämnda kungörelse äga åtnjuta dyrtidstill- lägg av statsmedel och jämväl i kommitterades förslag, § 7 5:o), upptagits såsom till dylik förmån i fortsättningen berättigade, hava genom 1921 års riksdags be- slut om ändrade grunder för dem tillkommande tilläggs pensioner av statsmedel fått väsentlig pensionsförbättring och hava därför utslutits från åtnjutande av pensionstillägg.

Pensionen till f. d. lasarettsläkare, som utgår med hälften av statsmedel och hälften av kommunala medel, uppgår till 3,000 kronor och utesluter alltså sin innehavare från åtnjutande av pensionstillägg, vadan sådan pensionär icke här upptagits. Vad däremot beträffar f. d. extra provinsialläkare, som i pension av statsmedel åtnjuta 1,500 kronor, föreligger icke någon garanti att han därutöver av kommunala medel bekommer något bidrag. Vid sådant förhållande har pen- sionstillägg ansetts böra tillkomma sådan pensionär, för såvitt ej genom tillskott från annat håll pensionen uppbringats till sådant belopp, att tillägg därigenom uteslutes.

§ 4.

Om pensionär jämte pensionen åtnjuta avlöning såsom befattningshavare i statens tjänst eller om pensionär såsom innehavare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens åtnjuta avlöning av statsmedel eller om han innehar pen- sion för mer än en tjänst, bör sådan pensionär komma i åtnjutande av pensions- tillägg endast i den mån förmånernas sammanlagda belopp må därtill föran- leda; och har ett stadgande i detta syfte införts i förevarande paragraf. Något särskilt betungande för den myndighet eller kassa, som skall pröva rätten till pensionstillägg, torde detta stadgande icke komma att medföra, då ju hänsyn till sådana förmåner från annat håll måste tagas vid beräkandet av dyrtidstillägget till vederbörande.

§§ 5 och 6.

I dessa paragrafer hava intagits bestämmelser i syfte att avliden pensionärs rätt till pensionstillägg skall i likhet med vad honom tillkommit i dyrtidstillägg

övergå till hans stärbhus samt att i sammanhang med utbetalning av pension även motsvarande del av pensionstillägget skall till vederbörande utbetalas.

Förslaget till föreskrifter rörande utbetalningen av pensionstillägget är byggt på samma grunder, som nu gälla och av kommitterade föreslagits i fortsättningen skola tillämpas i fråga om utbetalning av dyrtidstillägg åt pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst. För dyrtidstilläggs utbekommande från järnvägsstyrelsen hava vissa pensionärer att till styrelsen inkomma med ansökning med påtecknat intyg rörande det pensionsbelopp, som vederbörande åtnjuter från enskild pensionskassa. Då järnvägsstyrelsen härigenom erhåller nödigt material för bedömande av frågan, huruvida och till vilket belopp pensionstillägg bör tillkomma vederbörande, har det ansetts onödigt att här fordra särskild ansökning om utbekommande av pensionstillägg.

Förslaget till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst med flera.

§ 1

överensstämmer med motsvarande paragraf i nu gällande kungörelse (nr 346/1921). Det skulle visserligen kunna ifrågasättas att göra ett tillägg till bestämmelsen för att bland de särskilt angivna kassor, vilkas pensionärer oaktat kassan icke erhåller statsbidrag likväl äga åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel, upptaga även fonden för pensionering av änkor och barn efter befattningshavare vid Strömsholms hingstdepå. Denna fond, som numera förvaltas av statskontoret, äger väl icke längre rätt till något statsbidrag, varav den icke heller är i behov, men har å andra sidan under lång tid åtnjutit sådant bidrag och kan sålunda i sin behållning anses inrymma jämväl statsmedelsbidrag. På grund härav och då det efter förda besvärsmål blivit i högsta instans i tolkningsväg avgjort, att pensionärer från fonden äro med avseende å dyrtidstillägg likställda med andra änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, vill det förefalla kommitterade, som om något uttryckligt stadgande därom knappast vore behövt.

§ 2

har avfattats i likhet med motsvarande paragraf i förslaget till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst med flera pensionärer; och åberopas nu vad därom anförts i specialmotiveringen till berörda författningsförslag.

§ 3.

Såsom förut framhållits föreligger enligt kommitterades mening anledning att även i fråga om dyrtidstillägg åt änkor och barn skilja mellan pensioner av äldre typ och nyreglerade pensioner. I nu förevarande paragraf hava huvudgrunderna för dyrtidstillägget å pensionerna av förra slaget intagits under hänvisning tillika därtill, att i § 4 är för vissa fall annorlunda stadgat. Då den möjlighet icke är utesluten, att exempelvis vid beviljande av familjepension riksdagen finner de strängare dyrtidstilläggsgrunderna, som föreslås i § 4, böra å denna pension tillämpas, har jämväl här såsom i motsvarande bestämmelse rörande f. d. befattningshavare gjorts det förbehåll för tillämpningen av bestämmelserna i nu förevarande paragraf att icke heller eljest i särskild ordning blivit annorlunda stadgat.

Om huvudgrundernas allmänna innebörd har redogörelse förut lämnats; nu må framhållas, att det befunnits lämpligt och för hänvisningar i denna och följande paragraferna nödigt att bland huvudgrunderna särskilja och med bokstäver och siffror utmärka, vad som rör de skilda grupperna av nu ifrågavarande pensionärer. Under A. 1. behandlas grunderna för dyrtidstillägg åt ensam änka och under A. 2. vad i sådant avseende funnits böra gälla för änka med ett eller flera minderåriga barn; under B. 1. motsvarande grunder i fråga om ett minderårigt barn utan pensionsberättigad moder och två minderåriga syskon utan pensionsberättigad moder; samt under B. 2. vad i sådant avseende ansetts böra bliva gällande för tre eller flera minderåriga barn utan pensionsberättigad moder; under C. slutligen har intagits den bestämmelsen, att dyrtidstillägg till annan pensionär än de i A. och B. omförmälda skall beräknas på sätt i A. 1. är stadgat.

Bestämmelser om avjämning av brutet tal, som uppkommer vid procenttalsberäkningen eller vid beräkningen av förekommande ökning av grundtalet, ävensom därom att dyrtidstillägget ej utgår å i pensionsförmånen för månad ingående öretal, som överstiger fullt krontal, hava i nu förevarande paragraf intagits under D.

Till belysande av i denna paragraf föreslagna bestämmelsers tillämpning få kommitterade, utöver vad i sådant avseende redan förut anförts, hänvisa till vad som meddelas här nedan i den speciella motiveringen till författningsförslaget rörande pensionstillägg åt änkor och barn; här må endast anföras ett exempel på dyrtidstilläggsberäkning i ett fall, där pensionstillägg ej skall utgå. En änka, som för egen del åtnjuter pension å 900 kronor från arméns änke- och pupillkassa, har fyra minderåriga barn och får därför pensionen förhöjd med fyra pupilltillägg å 100 kronor. Pensionsbeloppet utgör alltså 1,300 kronor för familjen tillsammans. Dyrtidstillägget beräknas sålunda: grundtalet 117 ökas enligt § 3 A. 2. med $\frac{4}{10}$ eller till 163 med iakttagande av avjämning enligt § 3 D. Efter helt sålunda ökat grundtal får dyrtidstillägget utgå på $50 + 4 \times 10$ kronor per månad eller 1,080 kronor för år; å återstoden 220 kronor sker beräkningen efter $\frac{55}{100}$

av det ökade grundtalet. Dyrtidstillägget för år blir alltså $\frac{163}{100} \times 1,080 + \frac{55}{100} \times \frac{163}{100} \times 220 = 1,956$ kronor 20 öre, varvid ytterligare avjämning skett enligt § 3 D.

§ 4.

Denna paragraf innehåller bestämmelserna om dyrtidstillägg å s. k. nyreglerade familjepensioner; och såsom förut framhållits innebär förslaget i detta hänseende, att de allmänna grunderna, sådana de finnas angivna i § 3, skola tillämpas även å omförmälda pensioner med den skillnad endast att grundtalet skall i varje särskilt fall minskas med 20.

Liksom beträffande f. d. befattningshavare framhållits, att gruppen av nyreglerade pensioner kommer att vidgas allt eftersom ytterligare delar av till statsförvaltningen hörande verk och inrättningar undergå liknande löne- och pensionsreglering som den, vilken år 1920 genomfördes för befattningshavare vid kommunikationsverken och år 1921 beslutits i fråga om befattningshavare vid statsdepartementen med flera till den civila statsförvaltningen hörande verk, så kommer också en förskjutning småningom att äga rum till ökat antal av sådana familjepensioner, som äro att hänföra till gruppen nyreglerade pensioner; och redan vid framläggande av förslag till 1922 års riksdag i nu förevarande spörsmål kan det måhända bliva erforderligt att bland de grupper av pensionärer, som skola vara underkastade de strängare bestämmelserna om dyrtidstillägg, upptaga även andra än de pensionärer, som av kommitterade angivits i denna paragraf.

§ 5

motsvarar § 4 i nu gällande kungörelse och innefattar således bestämmelser för reglering av dyrtidstilläggsberäkningen i fall, där någon åtnjuter två eller flera pensioner eller, jämte pension, åtnjuter dyrtidstillägg av statsmedel såsom lön- tagare.

Vad beträffar förening av familjepensioner från två eller flera håll torde ett sådant förhållande vara sällsynt och egentligen endast förekomma för efterlevande efter vid lotsverket eller vid tullverket anställda befattningshavare. Familjepension efter vid lotsverket anställd person kan utgå samtidigt från flottans pensionskassa och från lotsverkets enskilda pensionskassa; båda grunda sig på en och samma statsanställning och böra behandlas såsom en och samma pension. Detsamma gäller familjepension efter vid tullverket anställd person; utöver vanlig änke- och barnpension kan nämligen beviljas tillägg åt efterlevande efter i fattigdom avliden befattningshavare vid tullverket. Även här bör anses föreligga en enda pension; och i båda dessa fall hava hittills gällande bestämmelser medfört behandling såsom om vederbörande haft en pension till belopp, motsvarande summan av vad från vartdera hållet åtnjutits.

Emellertid skola nu enligt förslaget olika bestämmelser bliva gällande för oreglerade familjepensioner och nyreglerade; och det skulle ju kunna tänkas, att en pension av vartdera slaget förenades hos samma person. För en sådan förening kunde givetvis ifrågasättas olika bestämmelser vid skilda kombinationer; men då något sådant fall torde bliva ytterst sällsynt, hava kommitterade här liksom i fråga om f. d. befattningshavare ansett tillräckligt med en något summarisk an-

ordning till fördel för vederbörande pensionär, i det att förslaget innebär, att de gynnsammare dyrtidstilläggsgrunderna skola komma till tillämpning, om en av pensionerna är oreglerad.

Även för det fall, att pensionär åtnjuter dyrtidstillägg av statsmedel i egen- skap av f. d. befattningshavare eller löntagare, skulle ju kunna ifrågasättas skilda bestämmelser för olika kombinationer; men då också dessa fall torde vara ganska sällsynta, hava kommitterade ansett tillfyllest med ett stadgande därom, att vid tillämpning av bestämmelserna i §§ 3 och 4 dyrtidstillägg å familjepensionen be- räknas efter helt grundtal, respektive helt grundtal minskat med 20, allenast å det belopp, varmed pensionen såsom f. d. befattningshavare eller avlöningen så- som löntagare understiger 600 kronor för år, dock med iakttagande i förekom- mande fall av meddelade bestämmelser om tillägg till grundtalet och om höjning av den del av pensionens månadsbelopp, varå dyrtidstillägg må beräknas efter högre procenttal än å återstoden. Exempelvis äger en änka, som jämte änke- pension å 400 kronor innehar med dyrtidstillägg av statsmedel förenad avlöning å 1,200 kronor för år, åtnjuta dyrtidstillägg å pensionen endast efter det lägre pro- centtalet, men är avlöningen endast 300 kronor, får hon å skillnaden mellan detta belopp och pensionsbeloppet eller alltså å 100 kronor av pensionen åtnjuta dyr- tidstillägg efter det högre procenttalet. I fall, där jämte änkan finnas fem minder- åriga barn och motsvarande pension utgör 720 kronor för år, skall enligt bestäm- melserna i § 3 grundtalet ökas med fem tiondelar; då i sådant fall tillika det pensionsbelopp, å vilket dyrtidstillägg må beräknas efter helt grundtal, respektive helt grundtal minskat med 20, ökas intill fördubbling, skulle dyrtidstillägg å hela pensionen få i vanliga fall beräknas efter det högre procenttalet. Förenas sådan familjepension med avlöning å 1,200 kronor, får dyrtidstillägget å pensionen utgå endast efter det lägre procenttalet. Om avlöningen endast utgör 300 kronor där- emot, får dyrtidstillägg efter högre procenttal åtnjutas å skillnaden mellan detta belopp och 720 kronor eller alltså å 420 kronor för år räknat.

§ 6

motsvarar § 5 i nu gällande kungörelse och har — med undantag därav, att sista stycket av paragrafen befunnits kunna formuleras något enklare än förut skett — icke annan ändring vidtagits än att, då olika beräkningsgrunder för dyr- tillägget införas för oreglerade och nyreglerade pensioner, det blivit nödigt att här ange vilkendera av dessa grunder, som skall komma i tillämpning. Att detta måste bliva de i § 3 angivna gynnsammare grunderna, har beträffande flertalet av ifrågavarande grupper av pensionärer för kommitterade framstått såsom otvivel- aktigt. Endast i fråga om de familjepensioner, som till änkor och barn efter folkskollärare med flera utgå efter ikraftträdandet med 1920 års ingång av be- stämmelserna i reglementet den 31 december 1919 för statens anstalt för pensio- nering av folkskollärare med flera (nr 878), har någon tvekan uppstått; men då icke heller dessa sistnämnda familjepensioner befunnits kunna betecknas såsom nyreglerade i samma mening som de i § 4 angivna familjepensionerna, hava kommitterade stannat vid att föreslå, att samtliga familjepensioner, som nu äro i

avseende å dyrtidstillägg likställda med familjepensioner efter statstjänare, må i fortsättningen behandlas enligt de i § 3 angivna grunder för dyrtidstilläggsberäkningen.

§ 7—11

motsvara §§ 6—10 i nu gällande kungörelse. Någon saklig ändring av däri meddelade bestämmelser har icke ansetts erforderlig.

Förslaget till utbetalningsföreskrifter jämte däri omförmälda ansökningsformulär har avfattats i huvudsaklig överensstämmelse med motsvarande nu gällande föreskrifter.

Förslaget till kungörelse angående pensionstillägg åt vissa änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst med flera.

§ 1.

Genom den föreslagna omläggningen av de allmänna grunderna för dyrtidstillägget skulle såsom förut i den allmänna motiveringen framhållits nästan över hela linjen framträda en minskad förmån även beträffande familjepensionerna. Till förekommande av denna påföljd vad beträffar de låga oreglerade pensionerna och tillika i syfte att för de sämst lottade bland innehavarna av dylika pensioner bereda en förbättring, skall enligt kommitterades förslag utgå ett pensionstillägg enligt grunder, för vilka kommitterade förut redogjort.

I början av förevarande paragraf anges, att pensionstillägg skall tillkomma vissa änkor och *minderåriga* barn efter befattningshavare i statens tjänst. Redan här framträder således en skillnad mellan den grupp, som är berättigad till dyrtidstillägg, och den, som tillika får pensionstillägg, i det att från åtnjutande av pensionstillägg uteslutits de pensionärer, som i kungörelsen om dyrtidstillägg betecknats »övriga anhöriga». Därmed avses dels barn, som efter minderårighetens upphörande fått behålla pensionen till följd av sjukdom eller vanförhet, dels ock ogifta döttrar, vilka efter minderårighetens upphörande enligt de för några kassor gällande bestämmelser äga åtnjuta pension. Såsom framgår av den i § 7 av denna kungörelse intagna bestämmelse om vad som avses med minderårigt barn, är det förslaget, att den förra gruppen av dessa »övriga anhöriga» skulle under vissa förutsättningar erhålla pensionstillägg. Däremot hava kommitterade icke funnit anledning föreligga att för den andra gruppen, ogifta döttrar, utöver den kompensation för levnadskostnadsökningen, som genom dyrtidstillägget erhålles, bereda något ytterligare tillägg.

I övrigt framträder skillnaden mellan rätt till dyrtidstillägg och rätt till pensionstillägg icke i regel på annat sätt, än att pensionstillägg är uteslutet, då pensionen överstiger visst belopp, olika för skilda förhållanden på sätt av den allmänna motiveringen framgår.

I förevarande paragraf hava under 1 a upptagits bestämmelserna rörande pensionstillägg åt änka med eller utan pensionsberättigat minderårigt barn, varvid stadgats, att tillägg efter angiven skala skall utgå, därest beloppet av den änka ensam tillkommande pensionen understiger 600 kronor för år; och under 1 b. föreskrives, att för änka med ett eller flera minderåriga barn det pensionstillägg, som enligt bestämmelserna i 1 a utgår å änkepensionen, skall ökas med 20 procent för varje barn, dock endast under förutsättning att i pensionen icke ingår förhöjning i förhållande till barnantalet och att särskilda barnstillägg eller pupilltillägg icke heller utgå. Under c hava sammanförts de begränsningar, som ansetts erforderliga vid tillämpningen av bestämmelserna i a och b. Pensionstillägget har, när det gäller änka utan minderårigt barn, ansetts icke böra få överstiga pensionens belopp; om sålunda en änka med pension å 70 kronor icke har något minderårigt barn, erhåller hon i pensionstillägg endast 70 kronor; men om hon har exempelvis tre minderåriga barn och själva pensionen ändock icke av sådan anledning höjts över 70 kronor, erhåller familjen utom tillägget å 70 kronor en ökning, motsvarande 3×20 procent av 70 kronor, d. v. s. ytterligare 42 kronor. Övriga begränsningar hava tillkommit för att icke en lägre familjepension skall genom pensionstillägget kunna stiga utöver en högre familjepension under i övrigt enahanda förhållanden.

Under punkt 2 i förevarande paragraf hava bestämmelser intagits, som reglera pensionstillägget för ett minderårigt barn utan pensionsberättigad moder, varvid såväl tillägget som begränsningsbeloppen för detsamma satts till hälften av vad som i motsvarande avseenden föreslagits i fråga om ensam änka.

Slutligen är i punkt 3 meddelad bestämmelse om reglering av pensionstillägget för två eller flera minderåriga barn utan pensionsberättigad moder. Liksom ett barn ansetts böra bekomma hälften av vad som skulle hava tillkommit dess moder, har den grundsatsen här gjorts gällande, att två syskon tillsammans bekomma vad deras moder skulle hava erhållit. Detsamma tillkommer tre eller flera syskon, om deras pensionsbelopp är förhöjt till följd av den omständigheten, att de äro flera än två; men om så icke är förhållandet, få tre syskon pensionsstillägget förhöjt i likhet med vad som skulle hava ägt rum för deras moder med ett barn, och fyra syskon erhålla förhöjning i likhet med vad som skulle hava tillkommit deras moder med två barn o. s. v.

Tillämpningen av bestämmelserna i nu förevarande paragraf liksom av stadgandena om dyrtidstilläggsgrunderna belyses av nedanstående exempel, varvid för korthetens skull förslaget till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt änkor och barn betecknats med D. och förslaget till kungörelse om pensionstillägg till vissa änkor och barn med P. Vid beräkningarna har tillämpats nuvarande grundtalet (117).

Till ensam änka med pension å 320 kronor skulle enligt P § 1 a utgå pensionstillägg med 90 kronor; men, enär tillägget jämte pensionen enligt P § 1 c

icke får överstiga 390 kronor, begränsas tillägget till 70 kronor. Dyrtidstillägget utgår enligt D. § 3 A. 1 med $390 \times \frac{117}{100} = 456$ kronor 30 öre.

Änka med tre minderåriga barn har pension å 400 kronor för egen del och 240 kronor för barnen eller en sammanlagd familjepension å 640 kronor. Pensionstillägg utgår enligt P § 1 a med 60 kronor, varemot någon ökning enligt P § 1 b icke äger rum. A sammanlagda beloppet, 700 kronor, beräknas dyrtidstillägg sålunda: grundtalet 117 ökas enligt D. § 3 A. 2 med $\frac{3}{10}$ till 152, varvid avjämning skett enligt D. § 3 D. Då dyrtidstillägget i sådant fall får beräknas efter helt ökat grundtal högst på $50 + 3 \times 10$ kronor per månad, skall å hela årsbeloppet i detta fall dyrtidstillägg beräknas efter helt ökat grundtal och blir alltså $\frac{152}{100} \times 700 = 1,064$ kronor.

Till änka med två barn utgår en pension å 500 kronor utan förhöjning eller barnstillägg. Pensionstillägg utgår enligt P § 1 a med 30 kronor, vartill enligt P § 1 b kommer tillökning med $\frac{2 \times 20}{100} \times 30 = 12$, så att pension och tillägg tillsammans utgöra 542 kronor; dyrtidstillägget beräknas sålunda: grundtalet 117 ökas enligt D. § 3 A. 2 med $\frac{3}{10}$ och bestämmes med avjämning enligt D. § 3 D. till 140 och blir alltså dyrtidstillägget $\frac{140}{100} \times 542 = 758$ kronor 80 öre.

Pensionen till änka med fyra barn utgör 560 kronor, utan att däri ingår förhöjning i anledning av barnantalet eller särskilda barnstillägg. Pensionstillägg skulle enligt P § 1 a och b utgöra $30 + \frac{4 \times 20}{100} \times 30 = 54$ kronor, men begränsas, enär pension och pensionstillägg enligt P § 1 c icke få överstiga 600 kronor, till 40 kronor; å sammanlagda beloppet, 600 kronor, beräknas dyrtidstillägg sålunda: grundtalet 117 ökas enligt D § 3 A. 2 med $\frac{4}{10}$ till 163, varvid avjämning enligt D § 3 D iakttagits, och dyrtidstillägget blir alltså $\frac{163}{100} \times 600 = 978$ kronor.

Fyra minderåriga syskon utan pensionsberättigad moder hava tillsammans pension å 480 kronor, därav 400 kronor utgör det belopp, som skulle hava tillkommit två syskon. Pensionstillägg utgår enligt stadgandet i P § 2 jämfört med P § 1 a med 60 kronor; dyrtidstillägg beräknas sålunda: grundtalet 117 ökas enligt bestämmelsen i D. § 3 B. 2 jämförd med D § 3 A. 2 med $\frac{2}{10}$ och blir, med iakttagande av D § 3 D, således 140 och dyrtidstillägget utgår alltså med $\frac{140}{100} \times 540 = 756$ kronor.

§ 2.

Då enligt bestämmelserna i § 1 pensionstillägg kan tillkomma änka med barn eller syskon utan pensionsberättigad moder på sådant sätt, att visst belopp beräknas för änkan respektive två syskon samt en viss tillökning däri äger rum

för barnen respektive övriga syskon, har det ansetts nödvändigt att här stadga, att vad som i pensionstillägg tillkommer två eller flera pensionärer tillsammans skall dem emellan fördelas på samma sätt, som gäller i fråga om dem tillsammans tillkommande pensionsförmån.

§ 3.

Från åtnjutande av pensionstillägg, där sådant eljest skulle utgå, hava endast innehavare av s. k. nyreglerade pensioner ansetts böra undantagas. Härförutom kunde visserligen ifrågasättas att utesluta även sådana pensionärer, vilkas pensioner, ehuru icke hänförliga till nyreglerade, likväl genom under senare åren förhöjda delaktighetsbelopp i vederbörande kassa såsom följd av ökat pensionsunderlag för delägaren-befattningshavaren blivit avsevärt förhöjda i jämförelse med vad som förut tillkommit efterlevande efter motsvarande befattningshavare; men då dessa förhöjningar av familjepensionerna visat sig uppgå till jämförelsevis mindre betydande belopp, hava kommitterade ansett, att dessa pensionärer icke böra av sådan anledning uteslutas från nu ifrågavarande pensionstillägg.

§ 4.

I denna paragraf hava såsom berättigade till pensionstillägg upptagits de grupper av pensionärer, som, ehuru icke hänförliga till efterlevande efter befattningshavare i statens tjänst, likväl enligt § 5 i gällande grunder för dyrtidstillägg åt änkor och barn efter sådana befattningshavare blivit med dem likställda i avseende å dyrtidstillägg. Dock hava bland pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare med familjepensionsrätt i statens anstalt för pensionering av folkskollärare med flera endast sådana ansetts böra komma i åtnjutande av pensionstillägg, som enligt punkten 8 i övergångsstadgandena under kap. IV i anstaltens reglemente av den 31 december 1919 (nr 878) fått pensionen beräknad efter ett familjepensionsunderlag av endast 300 kronor; varemot övriga efterlevande efter anstaltens delägare samtidigt fått pensionsförmånen så väsentligt förbättrad, att något pensionstillägg nu icke funnits böra för dem ifrågakomma.

§ 5.

Åtnjuter pensionär familjepension från mer än ett håll eller jämte pension avlöning såsom befattningshavare i statens tjänst eller uppbar avlöning av statsmedel för befattning vid annan läroanstalt än statens eller innehar pension jämväl för statstjänst, skall enligt kommitterades mening dessa förmånens sammanlagda belopp vara avgörande för frågan, huruvida och till vilket belopp pensionsstillägg må utgå; och har bestämmelse härom intagits i nu förevarande paragraf.

§§ 6—9.

I dessa paragrafer hava upptagits liknande bestämmelser, som finnas meddelade i §§ 6—8 och 10 av gällande kungörelse om dyrtidstillägg åt änkor och

barn. Därvid är icke annat att särskilt framhålla än att, som ovan antytts, kommitterade, vilka ansett att i regel endast änkor och minderåriga barn böra äga åtnjuta pensionstillägg, funnit den grupp av pensionärer, som hänföras till »övriga anhöriga», icke i vidare mån böra göras delaktig i pensionstillägget än att med minderårigt barn ansetts böra i förevarande avseende likställas annan pensionsberättigad under förutsättning att pensionen åtnjutes av anledning att vederbörande är till följd av invaliditet eller sjukdom oförmögen till arbete och i saknad av medel att försörja sig; och har bestämmelse härom influtit i § 7.

Föreskrifterna rörande pensionstilläggets utbetalning hava avfattats i överensstämmelse med motsvarande, nu gällande föreskrifter i fråga om dyrtidstillägg till änkor och barn. I de fall, där enligt sistnämnda föreskrifter erfordras att till järnvägsstyrelsen ingives ansökning med påtecknat intyg rörande det pensionsbelopp vederbörande åtnjuter från enskild pensionskassa, erhåller härigenom järnvägsstyrelsen nödiga upplysningar för bedömande av frågan, huruvida och till vilket belopp pensionstillägg må utgå; och har det därför ansetts icke erforderligt, att särskild ansökning om pensionstillägg upprättas och ingives.

Författningsförslag.

Förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst med flera pensionärer.

§ 1.

F. d. befattningshavare i statens tjänst — avskedade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare därunder icke inbegripna — vilka äro berättigade till pension eller därmed jämförligt årligt understöd, som av Konung och riksdag till siffran bestämts eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, äga med här nedan angivna begränsningar uppbära dyrtidstillägg till pensionen eller understödet.

§ 2.

Dyrtidstillägget beräknas, i enlighet med vad i §§ 3 och 4 närmare stadgas, med ledning av det grundtal, som fastställts för bestämmande av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Nytt grundtal äger tillämpning från och med den månad, under vilken Kungl. Maj:ts beslut kungjorts, till den månad, under vilken Kungl. Maj:t må komma att fastställa annat grundtal.

§ 3.

Där annorlunda icke är i §§ 4 och 5 av denna kungörelse eller eljest i särskild ordning stadgat, utgår dyrtidstillägget, räknat efter den å månad belöpande pensionen, på följande sätt.

Å pension, som icke överstiger 60 kronor för månad, beräknas dyrtidstillägget efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet. Överstiger pensionen 60 kronor i månaden, beräknas dyrtidstillägg för den del därav, som utgör 60 kronor, på sätt nyss sagts samt för överskjutande delen efter ett procenttal, som motsvarar femtiofem hundradelar av grundtalet; dock att beträffande pensions-tagare, vilken vid början av det kalenderkvartal, som omfattar den månad, dyrtidstillägget avser, på grund av försörjningsplikt underhållet barn, som icke uppnått 16 års ålder, den del av pensionen, för vilken dyrtidstillägget beräknas efter ett procenttal motsvarande grundtalet, ökas med 10 kronor för varje dylikt barn. Förhöjning i dyrtidstillägget på grund av försörjningsplikt må icke beräknas för barn, som i egenskap av befattningshavare eller pensionär är berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel; och må för barn, vars föräldrar båda åtnjuta dyrtidstillägg enligt denna kungörelse, nu nämnd förhöjning utgå endast till den av föräldrarna, som åtnjuter den högsta pensionsförmånen, eller, om nämnda förmåner äro lika, till fadern. Gift kvinnlig f. d. befattningshavare, vilkens man icke såsom befattningshavare i statens tjänst eller innehavare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens eller såsom pensionär är berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel, äger för barn tillgodonjuta förhöjning av dyrtidstillägget endast om mannen är på grund av bristande arbetsförmåga väsentligt urståndsatt att bidra till familjens underhåll.

Därest vid beräkningen av det procenttal, som skall motsvara femtiofem hundradelar av grundtalet, brutet tal uppstår, jämnas procenttalet till närmast lägre hela tal.

Dyrtidstillägg utgår ej å i pensionsförmånen för månad ingående öretal, som överstiger fullt krontal.

§ 4.

Till f. d. befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar eller statens vattenfallsverk, vilka åtnjuta pension enligt lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid nämnda verk, till f. d. befattningshavare vid statens järnvägar, vilka pensionerats enligt de i kungl. brevet den 4 juni 1920 meddelade bestämmelser angående rätt till pension för viss personal, som vid statens övertagande av enskilda järnvägar eller bandelar övergått i statens järnvägars tjänst, så ock till f. d. befattningshavare, vilka åtnjuta pension enligt kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension, ävensom till f. d. befattningshavare, som pensionerats enligt det för landshövding från och med den 1 juli 1921 gällande pensionsunderlaget, skall dyrtidstillägg utgå i enlighet med föreskrifterna i § 3, dock med iakttagande därav,

- a) att dyrtidstillägg beräknas endast å 80 procent av pensionsförmånen;
 b) att dyrtidstillägget å den del av sålunda beräknat pensionsbelopp, som icke överstiger 85 kronor för månad, skall beräknas efter ett procenttal, motsvarande grundtalet minskat med 20, samt å återstoden efter ett procenttal, motsvarande femtiofem hundraledar av grundtalet minskat med 20; samt
 c) att det månadsbelopp, varå dyrtidstillägget sålunda må utgå efter högre procenttal, skall i fall av försörjningsplikt för barn, som i § 3 sägs, ökas med 10 kronor för varje barn.

§ 5.

Mom. 1. Dyrtidstillägg enligt stadgandena i § 3 må icke tillsammans med pensionen överstiga vad i § 4 avsedd f. d. befattningshavare, som pensionerats i samma eller motsvarande befattning inom vederbörande verk, erhåller i pension jämte dyrtidstillägg enligt stadgandena i sistnämnda paragraf.

Mom. 2. Pensionerat kvinnligt biträde skall, även om det verk, hon vid avgången från tjänsten tillhört, ännu icke undergått sådan reglering, att där anställda befattningshavare pensioneras enligt de i § 4 här ovan angivna pensioneringsgrunder, likväl vara underkastad bestämmelsen i mom. 1 av denna paragraf; och skall därvid såsom nytt pensionsunderlag för sådan tjänst anses det belopp, som i sådant avseende enligt förenämnda kungörelse den 29 juni 1921 (nr 456) fastställts att gälla för motsvarande befattning vid nyreglerat verk.

§ 6.

Där f. d. befattningshavare från mer än ett håll åtnjuter pension, som i § 1 omförmåles, skola pensionerna eller beträffande pension, som i § 4 avses, 80 procent av dess belopp sammanläggas; och å sammanlagda beloppet skall, där ej annat föranledes av bestämmelserna i § 8, dyrtidstillägg beräknas, om någon av pensionerna är av beskaffenhet, som i § 3 avses, enligt bestämmelserna i samma paragraf, men eljest enligt bestämmelserna i § 4 b) och c).

Åtnjuter pensionstagare dyrtidstillägg såsom befattningshavare i statens tjänst eller äger han såsom innehavare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens uppbära dyrtidstillägg av statsmedel, skall vid tillämpning av bestämmelserna i §§ 3 och 4 dyrtidstillägget å pensionen beräknas efter helt grundtal, respektive helt grundtal minskat med 20, allenast å det belopp, varmed den avlöning eller den del av avlöningen, å vilken dyrtidstillägg tillkommer pensionären såsom befattningshavare i statens tjänst eller såsom lärare vid sådan läroanstalt, som nyss nämnts, understiger 720 kronor eller i fall, där pensionen är av beskaffenhet, som i § 4 avses, 1,020 kronor för år, dock att därvid skall i förekommande fall iakttagas vad som finnes stadgat om ökad förmån i anledning av försörjningsplikt. Dyrtidstillägg å avlöning såsom befattningshavare i statens tjänst eller såsom lärare vid sådan läroanstalt, som ovan sägs, och dyrtidstillägg å pension må dock icke beräknas å sammanlagt högre belopp än 1,250 kronor för månad.

§ 7.

Dyrtdistillägg enligt här ovan i § 3 för vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst stadgade grunder utgår jämväl till:

1:o) den, som åtnjuter avlöning på indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet;

2:o) f. d. lärare och lärarinnor vid folkskolor, högre folkskolor eller kommunala mellanskolor, vid småskolor eller vid mindre folkskolor, f. d. biträdande eller extra ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolor, f. d. lärare och lärarinnor vid med folkskoleseminarier förenade övningsskolor, vid av landsting eller städer upprättade småskoleseminarier, vid privata småskoleseminarier, vid lappmarks ecklesiastikverks skolor, vid enskilda skolor och barnhem samt vid av landsting eller städer inrättade skyddshem, ävensom f. d. veterinärer, sjuksköterskor och barnmorskor samt därmed jämställda befattningshavare, vilka äro berättigade till pension från statens anstalt för pensionering av folkskollärare med flera;

3:o) f. d. befattningshavare hos statens järnvägar, vilken enligt lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift uppbär ersättning för skada, som han ådragit sig under förrättandet av arbete i statens järnvägars tjänst;

4:o) f. d. befattningshavare hos enskilt företag, som numera övertagits av staten, därest han genom statens försorg uppbär pension eller understöd i sådan egenskap;

5:o) f. d. lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, vilka antingen av statsmedel åtnjuta tilläggs pension, beräknad enligt de grunder, som angivas i kungörelsen den 31 december 1917 (nr 965) angående tilläggs pensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna med däri sedermera vidtagna ändringar, eller jämlikt samma grunder skulle varit berättigade till sådan tilläggs pension, därest ej den reglementsensliga pensionen uppgått till eller överstigit det i kungörelsen stadgade maximibeloppet för totalpensionen;

6:o) f. d. befattningshavare vid undervisningsanstalter för dövstumma, skolhemmet i Vänersborg för blinda med komplicerat lyte, folkhögskolor och lantmannaskolor samt sinnesslöanstalter och vanförestalter, vilka äro berättigade till pension från dövstumläraernas pensionsanstalt; samt

7:o) f. d. lasarettsläkare och f. d. extra provinsialläkare, till vilkas pensionering bidrag lämnas av statsmedel;

och beräknas därvid dyrtdistillägget i fall, som avses i 1:o), å den utgående avlöningen, i de i 2:o), 4:o) och 6:o) omförmälda fallen å pensionen eller understödet, i fall, som angives i 3:o), å ersättningens belopp samt i de i 5:o) avsedda fall å summan av de belopp, som utgå från vederbörande pensionsanstalter och såsom tilläggs pension av statsmedel, där sådan tilläggs pension förekommer, var emot i fråga om de under 7:o) omförmälda befattningshavare dyrtdistillägget väl beräknas å hela pensionsbeloppet, med inberäkning av det belopp, som i förekommande fall utgår av landsting eller stad, men utgår allenast med vad som av hela det sålunda beräknade dyrtdistillägget belöper på den av statsmedel utgående del av pensionen.

§ 8.

Pension, som utgår till sådan f. d. befattningshavare vid numera av staten övertagen järnväg, vilken med pension avgått från tjänst vid järnvägen redan innan den övertagits av staten, likställes i här ifrågavarande avseende med pension av i § 1 angivet slag; och skall dyrtidstillägget beräknas enligt bestämmelserna i § 3.

Detsamma gäller pension, som från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning utgår till f. d. befattningshavare vid statens järnvägar; dock att beträffande den, som jämte sådan pension åtnjuter pension från statens järnvägar, avpassad enligt bestämmelserna i kungl. brevet den 4 juni 1920 angående rätt till pension för viss personal, som vid statens övertagande av enskilda järnvägar eller bandelar övergått i statens järnvägars tjänst, skall i fråga om dyrtidstillägg å honom sålunda tillkommande sammanlagd pensionsförmån iakttagas, att dyrtidstillägg må beräknas endast å summan av den del av sagda förmån, som enligt de i nämnda kungl. brev angivna grunder motsvarar avgiftspension, samt 80 procent av återstående delen av förmånen samt att därvid bestämmelserna i § 4 b) och c) av denna kungörelse skola äga tillämpning.

§ 9.

Om till dyrtidstillägg enligt denna kungörelse berättigad avlidit, innan detsamma till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset; och utgår dyrtidstillägget i sådant fall för samma tid, för vilken pension får uppbäras.

§ 10.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar Kungl. Maj:t nödiga tabeller.

§ 11.

Dyrtidstillägget utbetalas i sammanhang med pension enligt de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas.

Föreskrifter rörande utbetalning av dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst med flera pensionärer.

Till f. d. befattningshavare, som enligt § 1 är berättigad till dyrtidstillägg, utbetalas utan ansökning sådant tillägg av den myndighet eller den med statsmedel understödda pensionskassa, som utbetalar hans pension (understöd, gratial, avlöning å indragningsstat, olycksfallsersättning) eller, om dylik förmån åtnjutes från mer än ett håll, av den myndighet eller den pensionskassa, som utbetalar det större beloppet. Innan dyrtidstillägg utbetalas till f. d. befattningshavare,

som från mer än ett håll åtnjuter pension, skall dock mellan vederbörande myndigheter eller kassor erforderlig förbindelse äga rum.

F. d. befattningshavare, vilken med stöd av den omständigheten, att han på grund av försörjningsplikt underhåller barn under 16 års ålder, önskar komma i åtnjutande av förhöjning i dyrtidstillägget jämlikt ovan i § 3 eller § 4 c) lämnade föreskrifter, har att före utgången av första månaden i varje kalenderkvartal till den myndighet eller den pensionskassa, som utbetalar hans dyrtidstillägg, insända vederbörligt intyg, utvisande antalet av de av honom vid början av kalenderkvartalet underhållna sådana barn.

F. d. befattningshavare, som anser sig berättigad till dyrtidstillägg enligt § 8 och som åtnjuter pension endast från enskild pensionskassa, har att före 1922 års utgång till järnvägsstyrelsen ingiva ansökning i enlighet med bilagda formulär och därvid bifoga intyg från vederbörande enskilda pensionskassa om beloppet av sökanden tillkommande pension.

Blanketter till dylika ansökningar tryckas och tillhandahållas genom järnvägsstyrelsens försorg.

Dyrtidstillägget utbetalas i sammanhang med utbetalningen av det pensions- eller understödsbelopp, till vilket dyrtidstillägget hänför sig, dock att myndighet eller pensionskassa, som utbetalar utgående pensioner månadsvis, må kunna bestämma, att dyrtidstillägget ändock skall utbetalas för kalenderkvartal tillsammans med sista pensionsutbetalningen i kvartalet; och skola vederbörande myndigheter, i den mån de ej äga rätt att direkt å statsverkets giroräkning utfärda anvisningar, ävensom vederbörande pensionskassor äga att från statskontoret på rekvisition utbekomma erforderliga medel mot redovisningsskyldighet i vederbörlig ordning.

Utgifterna för dyrtidstillägget skola av statskontoret och övriga myndigheter, som äga rätt att å statsverkets giroräkning utfärda anvisningar, avföras å de för ändamålet anvisade anslag.

Denna kungörelse träder i kraft den 1922, från och med vilken dag kungörelsen den 29 juni 1921 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst med flera pensionärer (nr 345) upphör att gälla.

Formulär.

Ansökning om dyrtidstillägg åt pensionerad f. d. befattningshavare vid statens järnvägar.

Till kungl. järnvägsstyrelsen.

Undertecknad får, under åberopande av nedanstående intyg, härmed anhålla om utbekommande av dyrtidstillägg enligt § 8 i kungörelsen den
..... 1922 (nr).

För innevarande år är jag mantalsskriven i
..... stad, köping
..... municipalsamhälle
socken, församling, kvarteret huset
nr med adressnummer vid gatan;
roten.

..... den 1922.

f. d.

Intyg.

Att sökanden åtnjuter pension från
..... med kronor öre för år, intygas.
..... den 1922.

Anm. Intyget bör vara utfärdat av den enskilda pensionskassa, som utbetalar pensionen.

**Förslag till kungörelse angående pensionstillägg åt vissa
f. d. befattningshavare i statens tjänst med flera pensionärer.**

§ 1.

Till pensionerad f. d. befattningshavare i statens tjänst skall, med nedan angivna begränsningar och undantag, utgå pensionstillägg med följande belopp för år räknat, nämligen:

180 kronor å pensioner till belopp av intill 1,500 kronor, dock att pensions- tillägget ej må uppgå till mer än pensionens belopp och ej heller tillsammans med pensionen överstiga 1,620 kronor,

120 kronor å pensioner till belopp av 1,500 kronor och därutöver intill 2,000 kronor, dock att pension och tillägg ej må tillsammans överstiga 2,060 kronor, samt

60 kronor å pensioner till belopp av 2,000 kronor och därutöver, dock att pension och tillägg ej må tillsammans överstiga 2,560 kronor.

§ 2.

Från åtnjutande av pensionstillägg undantagas:

avskedade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare,

f. d. befattningshavare, som pensionerats enligt föreskrifterna i kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension eller enligt andra dylika pensioneringsgrunder, som kunna komma att fastställas för reglerande av pensionsförhållandena för befattningshavare i statens tjänst,

f. d. befattningshavare, som pensionerats enligt lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, ävensom f. d. befattningshavare, som för tjänst vid något av nämnda verk eller skogsstaten eller såsom skogsvaktare vid Uppsala universitet pensionerats enligt pensionsunderlag, högre än det, som under år 1918 gällde för den tjänst, i vilken vederbörande pensionerats, eller motsvarande befattning,

f. d. befattningshavare, som pensionerats enligt stadgandena i särskilda kungörelser av den 22 juli 1918 (nr 660, 661 och 662) angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminarier och statens folkskoleseminarier eller i kungörelsen den 19 juni 1919 (nr 508) angående pensionsbestämmelser för vissa lärare i övningsämnen vid nämnda läroanstalter,

f. d. befattningshavare, som åtnjuter pensionsförbättring enligt bestämmelserna i kungörelser av den 20 augusti 1919 (nr 538) eller av den 29 augusti 1919 (nr 569) angående grunder för pensionsförbättring för viss personal vid armén respektive marinen, vare sig vederbörandes pensionsförbättring utgår direkt med tillämpning av omförmälda bestämmelser eller blivit genom särskilt beslut av riksdagen vederbörande beviljad till ett enligt samma bestämmelser avpassat belopp,

f. d. befattningshavare, som pensionerats enligt de från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare gällande pensionsunderlag,

f. d. befattningshavare, som pensionerats enligt de för kvinnliga biträden från och med år 1920 gällande pensionsunderlag, samt

f. d. befattningshavare, som pensionerats efter de pensionsunderlag, som fastställts i § 14 av avlöningsreglementet den 28 juni 1918 (nr 493) för sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka eller efter de förhöjda pensionsunderlag, som efter 1918 års utgång blivit gällande för viss annan personal vid samma anstalter.

§ 3.

Pensionstillägg enligt de i denna kungörelse stadgade grunder utgår jämväl till:

1) den, som åtnjuter avlöning på indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet;
2) f. d. befattningshavare hos statens järnvägar, vilken enligt lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift uppbär ersättning för skada, som han ådragit sig under förrättandet av arbete i statens järnvägars tjänst;

3) f. d. befattningshavare hos enskilt företag, som numera övertagits av staten, därest han genom statens försorg uppbär pension eller understöd i sådan egenskap;

4) sådan f. d. befattningshavare vid numera av staten övertagen järnväg, vilken med pension avgått från tjänst vid järnvägen redan innan den övertagits av staten;

5) f. d. befattningshavare vid undervisningsanstalter för dövstumma, skolhemmet i Vänersborg för blinda med komplicerat lyte, folkhögskolor och lantmannaskolor samt sinnesslöanstalter och vanförestalter, vilka äro berättigade till pension från dövstumläraernas pensionsanstalt; samt

6) f. d. extra provinsialläkare, som pensionerats av statsmedel;
och skall därvid frågan, huruvida och till vilket belopp pensionstillägg må utgå, avgöras i fall, som avses i 1), efter den utgående avlöningen, i de i 2)—5) omförmälda fallen efter ersättningens, pensionens eller understödets belopp samt i fall, som angives i 6), efter hela pensionens belopp med inberäkning av vad som i förekommande fall utgår från annat håll såsom bidrag till pensionen.

§ 4.

Beträffande pensionstagare, som jämte pension åtnjuter avlöning såsom befattningshavare i statens tjänst eller som i egenskap av innehavare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens åtnjuter avlöning av statsmedel eller som innehar pension för mer än en statstjänst, skall förmånernas sammanlagda belopp vara avgörande för frågan, huruvida och till vilket belopp pensionstillägg må till honom utgå.

§ 5.

Om till pensionstillägg enligt denna kungörelse berättigad avlidit, innan det samma till fullo utbetalts, inträder stärbhuset i den avlidnes rätt; och utgår pensionstillägget i sådant fall för samma tid, för vilken pensionen får uppbäras.

§ 6.

I sammanhang med pension utbetalas motsvarande del av pensionstillägget enligt de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas.

Föreskrifter rörande utbetalning av pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer.

Till f. d. befattningshavare, som är berättigad till pensionstillägg, utbetalas utan ansökning sådant tillägg av den myndighet eller den med statsmedel understödda pensionskassa, som utbetalar hans pension, eller, om dylik förmån åtnjutes från mer än ett håll, av den myndighet eller den pensionskassa, som utbetalar det större beloppet. Innan pensionstillägg utbetalas till f. d. befattningshavare, som från mer än ett håll åtnjuter pension eller som åtnjuter avlöning av statsmedel, skall dock mellan vederbörande myndigheter eller kassor erforderlig förbindelse äga rum.

Pensionstillägget utbetalas i samma ordning, som tillämpas vid utbetalningen av själva pensionen; och skola vederbörande myndigheter, i den mån de icke äga rätt att direkt å statsverkets giroräkning utfärda anvisningar, ävensom vederbörande pensionskassor äga att från statskontoret på rekvisition utbekomma erforderliga medel mot redovisningsskyldighet i vederbörlig ordning.

Utgifterna för pensionstillägget skola av statskontoret och övriga myndigheter, som äga rätt att å statsverkets giroräkning utfärda anvisningar, avföras å de för ändamålet anvisade anslag.

Denna kungörelse träder i kraft den 1922.

Förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst med flera.

§ 1.

Dyrtidstillägg tillkommer sådana änkor och barn samt övriga anhöriga efter befattningshavare i statens tjänst, som äga åtnjuta pension eller därmed jämförligt understöd av statsmedel eller från någon av staten understödd anstalt för pensionering av dylika befattningshavares änkor och barn, från Lunds universitets änke- och pupillkassa, från vaktbetjäningens vid Uppsala universitet pensionsinrättning för änkor och barn eller från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning.

§ 2.

Dyrtidstillägget beräknas, i enlighet med vad i §§ 3 och 4 närmare stadgas, med ledning av det grundtal, som fastställts för bestämmande av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Nytt grundtal äger tillämpning från och med den månad, under vilken Kungl. Maj:ts beslut kungjorts, till den månad, under vilken Kungl. Maj:t må komma ett fastställa annat grundtal.

§ 3.

Där annorlunda icke är i § 4 av denna kungörelse eller eljest i särskild ordning stadgat, utgår dyrtidstillägget räknat efter den å månad belöpande pensionen på följande sätt.

A. 1. Dyrtidstillägg till änka utan minderårigt barn utgår å pension, som icke överstiger 50 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet. Överstiger pensionen 50 kronor för månad, utgår dyrtidstillägg för den del därav, som utgör 50 kronor, på sätt nyss sagts samt för överskjutande delen efter ett procenttal, som motsvarar femtiofem hundradelar av grundtalet.

2. Dyrtidstillägg till änka med ett eller flera minderåriga barn beräknas på sätt i A. 1 sagts, dock med iakttagande att för varje sådant barn ej mindre grundtalet i varje fall ökas med en tiondel än även den del av pensionens månadsbelopp, för vilken dyrtidstillägg utgår efter hela det sålunda höjda grundtalet, ökas med 10 kronor.

B. 1. Dyrtidstillägg till ett minderårigt barn utan pensionsberättigad moder eller till två minderåriga syskon utan pensionsberättigad moder beräknas på sätt i A. 1 sagts.

2. Dyrtidstillägg till tre eller flera minderåriga syskon utan pensionsberättigad moder beräknas efter enahanda grunder, som i A. 2 stadgats rörande änka

med barn, därvid beträffande tre syskon skall gälla vad om änka med ett barn är stadgat, beträffande fyra syskon vad om änka med två barn är stadgat o. s. v.

C. Dyrtidstillägg till annan pensionär än de i A. och B. omförmälda beräknas på sätt i A. 1 är stadgat.

D. Därest vid beräkningen av procenttal eller av den ökning i grundtalet, som i vissa fall skall äga rum, brutet tal uppstår, jämnas det erhållna talet till närmast lägre hela tal.

Dyrtidstillägg utgår ej å i pensionsförmånen för månad ingående öretal, som överstiger fullt krontal.

§ 4.

Till änkor eller barn eller andra här ifrågavarande pensionärer, vilkas pensioner avpassats efter de förhöjda pensionsunderlag, som för befattningshavare blivit gällande enligt lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, eller enligt kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension eller enligt den för landshövding från och med den 1 juli 1921 fastställda pensionsreglering, skall dyrtidstillägg utgå i enlighet med föreskrifterna i § 3, dock med iakttagande att det grundtal, som Kungl. Maj:t jämlikt § 2 bestämmer, skall i varje särskilt fall minskas med 20.

§ 5.

För den, som från mer än ett håll åtnjuter pension, som i § 1 omförmäles, lägges berörda förmånens sammanlagda belopp till grund för beräkningen av dyrtidstillägget; och skall, om någon av pensionerna är av beskaffenhet, som i § 3 avses, dyrtidstillägg beräknas enligt bestämmelserna i samma paragraf, men eljest enligt bestämmelserna i § 4.

Åtnjuter pensionär, som i § 1 avses, dyrtidstillägg såsom befattningshavare eller f. d. befattningshavare i statens tjänst eller äger pensionär såsom innehavare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens uppbara dyrtidstillägg av statsmedel, skall — vid tillämpning av stadgandena i §§ 3 och 4 och med iakttagande i förekommande fall av däri meddelade bestämmelser om tillägg till grundtalet och om höjning av den del av pensionens månadsbelopp, varå dyrtidstillägg må beräknas efter högre procenttal än å återstoden — dyrtidstillägg å pension, som i denna kungörelse avses, beräknas efter helt grundtal, respektive helt grundtal minskat med 20, allenast å det belopp, varmed pensionen såsom f. d. befattningshavare i statens tjänst eller det avlöningsbelopp, varå dyrtidstillägg tillkommer pensionären såsom befattningshavare i statens tjänst eller såsom lärare vid sådan läroanstalt, som nyss är nämnd, understiger 600 kronor för år.

§ 6.

Dyrtidstillägg enligt de i § 3 av denna kungörelse stadgade grunder utgår jämväl till:

1) pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare vid flottans pensionskassa;

2) pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare med familjepensionsrätt i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.;

3) pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa;

4) änkor och barn efter befattningshavare vid statens järnvägar, som dödats under förrättande av arbete i statens järnvägars tjänst, och till vilka änkor och barn på denna grund utgår ersättning enligt lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift;

5) änkor och barn efter befattningshavare hos enskilt företag, som numera övertagits av staten, därest de genom statens försorg uppbära pension eller understöd i sådan egenskap; samt

6) från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning pensionerade änkor och barn efter sådana befattningshavare vid numera av staten övertagen järnväg, vilka antingen avlidit eller med pension avgått från tjänst vid järnvägen redan innan den övertagits av staten.

Dyrtidstillägget beräknas i fall, som avses i 4), å ersättningens belopp samt i övriga fall å pensionen eller understödet.

§ 7.

Om till dyrtidstillägg enligt denna kungörelse berättigad avlidit, innan det samma till fullo utbetalts, inträder stjärnhuset i den avlidnes rätt; och utgår dyrtidstillägget i sådant fall för samma tid, för vilken pensionen får uppbäras.

§ 8.

Med minderårigt barn avses här sådant barn, som icke uppnått den ålder, då enligt de särskilda pensionskassornas reglementen eller eljest givna föreskrifter dess rätt till pension i allmänhet upphör.

§ 9.

Den, som åtnjuter full försörjning av den allmänna fattigvården, må icke komma i åtnjutande av ifrågavarande dyrtidstillägg.

§ 10.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar Kungl. Maj:t nödiga tabeller.

§ 11.

Dyrtidstillägget utbetalas i sammanhang med pension enligt de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas.

Föreskrifter rörande utbetalning av dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst med flera.

Till de pensionsberättigade änkor och barn samt övriga anhöriga, vilka enligt denna kungörelse äro berättigade till dyrtidstillägg, med undantag av dem, som åtnjuta understöd från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning, utbetalas utan ansökning dem tillkommande dyrtidstillägg av den myndighet eller den pensionskassa, som utbetalar pensionen, eller, om dylik förmån åtnjutes från mer än ett håll, av den myndighet eller den pensionskassa, som utbetalar det större beloppet. Innan dyrtidstillägg utbetalas till pensionär, som från mer än ett håll åtnjuter pension, skall dock mellan vederbörande myndigheter eller kassor erforderlig förbindelse äga rum.

Den, som åtnjuter pension från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning utan att tillika innehava pension av statsmedel eller från någon statsunderstödd pensionskassa och som anser sig berättigad till dyrtidstillägg jämlikt grunderna för denna kungörelse (änka för egen del och för omyndigt barn, förmyndare för myndling), har att före 1922 års utgång till järnvägsstyrelsen ingiva ansökning, försedd med intyg från den enskilda pensionskassan om beloppet av därifrån åtnjuten pension i enlighet med härvid fogat formulär.

Blanketter till sådan ansökning om dyrtidstillägg tryckas och tillhandahållas genom järnvägsstyrelsens försorg.

Dyrtidstillägget utbetalas i sammanhang med utbetalningen av det pensionsbelopp, till vilket dyrtidstillägget hänför sig; dock att, även om pensionen utbetalas månadsvis, vederbörande myndighet eller pensionskassa må kunna bestämma, att dyrtidstillägget ändock skall utbetalas för kalenderkvartal tillsammans med sista pensionsutbetalningen i kvartalet.

I den mån vederbörande myndigheter icke äga att direkt å statsverkets giroräkning utfärda anvisningar, skola de ävensom vederbörande pensionskassor äga att från statskontoret på rekvisition utbekomma erforderliga medel mot redovisningsskyldighet i vederbörlig ordning.

Utgifterna för dyrtidstillägget skola av statskontoret och övriga myndigheter, som äga rätt att å statsverkets giroräkning utfärda anvisningar, avföras å de för ändamålet anvisade anslag.

Denna kungörelse träder i kraft den 1922, från och med vilken dag kungörelsen den 29 juni 1921 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst med flera (nr 346) upphör att gälla.

Formulär.

Ansökning om dyrtidstillägg åt pensionerade änkor och barn efter vissa f. d. befattningshavare vid statens järnvägar.

Till kungl. järnvägsstyrelsen.

Undertecknad, som i egenskap av $\frac{\text{änka}}{\text{barn}}$ efter avlidne
 för egen del och för minderåriga barn den 1 januari 1922
 ägde rätt till pension (understöd, gratial) från med
 kronor för år, får, under åberopande av nedanstående intyg, härmed anhålla om
 utbekommande av dyrtidstillägg enligt kungörelsen den 1922 (nr.).

Varken jag eller $\frac{\text{barnet}}{\text{något av barnen}}$ åtnjuter full försörjning av den allmänna
 fattigvården.

För innevarande år äro jag och $\frac{\text{barnet}}{\text{barnen}}$ mantalskrivna i
 $\frac{\text{stad, köping}}{\text{municipalsamhälle}}$ $\frac{\text{socken}}{\text{församling}}$, kvarteret
 huset nr med adressnummer vid gatan.
 den 1922.

Intyg.

Att sökanden i egenskap av $\frac{\text{änka}}{\text{barn}}$ efter avlidne
 åtnjuter pension (understöd, gratial) från till årligt belopp av
 kronor, intygas.
 den 1922.

Anm. Intyget bör vara utfärdat av den kassa, som utbetalar pension (understöd, gratial)
 åt sökanden.

Förslag till kungörelse angående pensionstillägg åt vissa änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst med flera.

§ 1.

Till sådana änkor och minderåriga barn efter befattningshavare i statens tjänst, som äga åtnjuta pension eller därmed jämförligt understöd av statsmedel eller från någon av staten understödd anstalt för pensionering av dylika befattningshavares änkor och barn, från Lunds universitets änke- och pupillkassa, från vaktbetjäningens vid Uppsala universitet pensionsinrättning för änkor och barn eller från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning, skall med nedan angivna begränsningar och undantag utgå pensionstillägg enligt följande grunder:

1. *a)* Till änka med eller utan pensionsberättigat minderårigt barn skall, därest beloppet av den änka ensam tillkommande pensionen understiger 600 kronor för år, utgå pensionstillägg med följande belopp för år räknat, nämligen:
90 kronor, där sådan pension understiger 330 kronor;
60 kronor, där pensionen utgör 330 kronor eller därutöver intill 450 kronor, samt

30 kronor, där pensionen utgör 450 kronor eller därutöver.

b) För änka med ett eller flera minderåriga barn skall, under förutsättning att i pensionen icke ingår förhöjning i förhållande till barnantalet och att särskilda barntillägg (pupilltillägg) icke heller utgå, det pensionstillägg, som enligt 1 *a)* här ovan tillkommer henne, ökas med 20 procent för varje barn.

c) Vid tillämpning av vad i 1 *a)* och *b)* sålunda stadgats skall dock iakttagas

att pensionstillägget till änka utan minderårigt barn ej må uppgå till mer än pensionens belopp, samt

att pension och pensionstillägg ej må tillsammans överstiga

vid pension till belopp av intill 330 kronor: för änka utan barn 390 kronor, för änka med ett barn 402 kronor, för änka med två barn 414 kronor o. s. v. vid pension å 330 kronor och däröver intill 450 kronor: för änka utan barn 480 kronor, för änka med ett barn 486 kronor, för änka med två barn 492 kronor o. s. v., samt

vid pension å 450 kronor och däröver: för änka, vare sig med eller utan barn, 600 kronor.

2. Till ett minderårigt barn utan pensionsberättigad moder skall, om pensionen ej uppgår till 300 kronor för år, pensionstillägg utgå med följande belopp för år räknat, nämligen:

45 kronor, där sådan pension understiger 165 kronor, dock att pensionstillägget ej må uppgå till mer än pensionens belopp och ej heller tillsammans med pensionen överstiga 195 kronor;

30 kronor, där pensionen utgör 165 kronor eller därutöver intill 225 kronor, dock att pension och pensionstillägg ej må tillsammans överstiga 240 kronor; samt

15 kronor, där pensionen utgör 225 kronor eller däröver, dock att pension och pensionstillägg ej må tillsammans överstiga 300 kronor.

3. I fråga om pensionstillägg till två eller flera minderåriga syskon utan pensionsberättigad moder skall tillämpas vad i 1 *a)*, *b)* och *c)* här ovan är stadgat med iakttagande att den två syskon tillsammans tillkommande pensionen i varje fall likställes med ensam änka tillkommande pension och alltså är avgörande för frågan ej mindre huruvida och till vilket belopp pensionstillägg må utgå, än även huruvida, där pensionstillägg skall utgå, detta tillägg må ökas enligt stadgandet i 1 *b)* för tre eller flera syskon; och skall i övrigt beträffande två syskon gälla vad om änka utan barn är stadgat, beträffande tre syskon vad om änka med ett barn är stadgat, beträffande fyra syskon vad om änka med två barn är stadgat o. s. v.

§ 2.

Vad i pensionstillägg tillkommer två eller flera pensionärer tillsammans skall dem emellan fördelas på samma sätt, som gäller i fråga om dem tillsammans tillkommande pensionsförmån.

§ 3.

Från åtnjutande av pensionstillägg undantagas de änkor och barn, vilkas pensioner avpassats efter de förhöjda pensionsunderlag, som för vissa befattningshavare blivit gällande enligt lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, eller enligt kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension.

§ 4.

Pensionstillägg enligt de i denna kungörelse stadgade grunder utgå jämväl till:

a) pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare vid flottans pensionskassa;

b) sådana pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare med familjepensionsrätt i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., som enligt punkten 8 i övergångsstadgandena under kap. IV i anstaltens reglemente av den 31 december 1919 (nr 878) fått pensionen beräknad efter ett familjepensionsunderlag av 300 kronor;

c) pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa;

d) änkor och barn efter befattningshavare vid statens järnvägar, som dödats under förrättande av arbete i statens järnvägars tjänst, och till vilka änkor och barn på denna grund utgår ersättning enligt lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift;

e) änkor och barn efter befattningshavare hos enskilt företag, som numera

övertagits av staten, därest de genom statens försorg uppbära pension eller understöd i sådan egenskap; samt

f) till pension från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning berättigade änkor och barn efter sådana befattningshavare vid numera av staten övertagen järnväg, vilka antingen avlidit eller med pension avgått från tjänst vid järnvägen redan innan den övertagits av staten;

och skall därvid iakttagas, att i fall, som avses i a)—c) och f), pensionsbeloppet, i fall, som angives i d), ersättningsbeloppet samt i det i e) omförmälda fallet pensionens eller understödets belopp skall vara avgörande för frågan, huruvida eller till vilket belopp pensionstillägg i det särskilda fallet skall utgå.

§ 5.

Beträffande pensionstagare, som från mer än ett håll åtnjuter pension eller understöd såsom änka eller barn eller som jämte pension åtnjuter avlöning såsom befattningshavare i statens tjänst eller som för befattning vid annan läroanstalt än statens åtnjuter avlöning av statsmedel eller som innehar pension för statstjänst, skall förmånernas sammanlagda belopp vara avgörande för frågan, huruvida och till vilket belopp pensionstillägg må utgå.

§ 6.

Om till pensionstillägg enligt denna kungörelse berättigad avlidit, innan det samma till fullo utbetalts, inträder stärbhuset i den avlidnas rätt; och utgår pensionstillägget i sådant fall för samma tid, för vilken pensionen får uppbäras.

§ 7.

Med minderårigt barn avses här sådant barn, som icke uppnått den ålder, då enligt de särskilda pensionskassornas reglementen eller eljest givna föreskrifter dess rätt till pension i allmänhet upphör; dock skall vad om minderårigt barn är i denna kungörelse stadgat gälla även annan pensionsberättigad under förutsättning att pensionen åtnjutes av anledning, att vederbörande är till följd av invaliditet eller sjukdom oförmögen till arbete och i saknad av medel att försörja sig.

§ 8.

Den, som åtnjuter full försörjning av den allmänna fattigvården, må icke komma i åtnjutande av ifrågavarande pensionstillägg.

§ 9.

I sammanhang med pension eller understöd utbetalas motsvarande del av pensionstillägget enligt de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas.

Föreskrifter rörande utbetalning av pensionstillägg åt vissa änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst med flera.

Till pensionsberättigade änkor och barn utbetalas utan ansökning dem enligt denna kungörelse tillkommande pensionstillägg av den myndighet eller den pensionskassa, som utbetalar pensionen eller understödet, eller, om dylik förmån åtnjutes från mer än ett håll, av den myndighet eller den pensionskassa, som utbetalar det större beloppet. Innan pensionstillägg utbetalas till pensionär, som från mer än ett håll åtnjuter pension eller uppbär avlöning av statsmedel, skall dock mellan vederbörande myndigheter eller kassor erforderlig förbindelse äga rum.

I den mån vederbörande myndigheter icke äga att direkt å statsverkets giroräkning utfärda anvisningar, skola de ävensom vederbörande pensionskassor äga att från statskontoret på rekvisition utbekomma erforderliga medel mot redovisningsskyldighet i vederbörlig ordning.

Utgifterna för pensionstillägget skola av statskontoret och övriga myndigheter, som äga rätt att å statsverkets giroräkning utfärda anvisningar, avföras å de för ändamålet anvisade anslag.

Denna kungörelse träder i kraft den 1922.

Utdrag av protokollet vid 1921 års pensionskommittés sammanträde den 16 december 1921.

Närvarande: herr ordföranden samt herrar Anderson, friherre Leijonhufvud, friherre von Otter, Sidenbladh, Starbäck och Thörnell.

Avslutades justeringen av kommitténs betänkande med förslag till författningar angående dyrtidstillägg och pensionstillägg till vissa pensionärer.

Friherre von Otter yttrade:

»Då jag under detta ärendes behandling inom kommittén uttalat den uppfattning att de av kommittén för f. d. befattningshavare i allmänhet föreslagna pensionstilläggen icke lämpa sig för f. d. befattningshavare vid armén och marinen, vare sig med hänsyn till de föreslagna beloppens storlek eller till det pensionsbelopp, vid vilket åtnjutandet av pensionsförbättringsförmånen avses att upphöra, men kommitténs majoritet icke funnit sig kunna biträda denna uppfattning, ber jag att nu få till protokollet uttala min avvikande mening i berörda avseende och därvid anföra följande:

Såsom framgår av propositionerna nr 276 och 302 till 1919 års riksdag angående pensionsförbättring för viss personal vid armén och vid marinen samt av den utredning, jag inför kommittén framlagt, utgör pensionen för de f. d. befattningshavare vid armén och marinen, som pensionerats före år 1918, blott 40 à 52 procent av sammanlagda avlöningsförmånerna, medan däremot pensionen för f. d. befattningshavare i civil tjänst i regel utgör 70 à 72 procent av avlöningsförmånerna. Vid framläggandet av förslaget till berörda pensionsförbättring framhölls, att pensionsförmånerna för f. d. militära befattningshavare vid en blivande definitiv pensionsreglering borde såsom för f. d. civila befattningshavare utgå med 70 procent av avlöningsförmånerna, sådana dessa då voro tänkta. Vid den tillfälliga pensionsregleringen reducerades emellertid, vid det förhållande, att befattningshavare ej erlade pensionsavgift på pensionsförbättringen och de avgifter, som på den egentliga pensionen erlagts, varit relativt låga, de sålunda bestämda pensionsförmånerna med 10 procent, vadan alltså pensionsförbättringen blev så bestämd att den tillika med övriga pensionsförmåner kom att utgöra 63 procent av löneförmånerna. Enligt det sedermera vid innevarande års riksdag antagna avlöningsreglementet, som träder i kraft den 1 januari 1922, kommer detta procentförhållande att i någon mån ytterligare sänkas och endast utgöra 55 à 60 procent.

Då de före år 1918 pensionerade f. d. militära befattningshavarna alltså åtnjota mycket låga pensioner i jämförelse såväl med f. d. civila befattningshavare som med senare pensionerade militärer måste enligt min mening åt dem beredas ett icke obetydligt högre tillägg än enligt kommitterades förslag; och har jag

funnit stöd för denna uppfattning i vad som vid 1920 och 1921 års riksdagar förekommit vid behandling av förslag om pensionsförhöjning åt före år 1918 pensionerade underofficerare (se motion nr 115 i andra kammaren år 1920, bankoutskottets däröver avgivna utlåtande nr 54 och andra kammarens protokoll nr 59 § 12 ävensom motionen nr 115 i andra kammaren år 1921, bankoutskottets utlåtande nr 11 A punkten 12 samt andra kammarens protokoll nr 20 § 6).

Väl skulle det hava varit önskvärt att dessa pensionärer kunnat beredas ett sådant tillägg att sammanlagda pensionsförmånerna kommit att uppgå till omkring 63 procent av de av dem vid avgången uppburna löneförmånerna. Med hänsyn till kostnaderna och nuvarande statsfinansiella läge torde emellertid saken nu — i avvaktan på den definitiva pensionsreglering, som i en framtid kan komma att äga rum — böra provisoriskt så ordnas, att sammanlagda förmånen för dessa pensionärer kommer att ungefär uppgå till det procentförhållande, som från år 1922 blir gällande för nya pensionärer eller alltså 55 à 60 procent av avlöningsförmånerna. Av den tabell, jag för kommittén framlagt beträffande de tillägg, som med tillämpning härav skulle erfordras, framgår, att tilläggen under sådan förutsättning skulle bli mycket varierande, men då det givetvis vid en provisorisk åtgärd av ifrågavarande slag är av vikt att erhålla ett något så när enhetligt tillägg, har ett medelvärde sökts, som kunde lämpa sig för alla eller åtminstone för ett flertal lönegrader. En i sådant ändamål företagen undersökning har givit vid handen, att ett pensionstillägg av 360 kronor är lämpligt för alla grader utom i fråga om sergearter och underofficerare av 2. graden, för vilka tillägget lämpligen synes kunna bestämmas till 240 kronor. Det pensionsbelopp, utöver vilket pensionstillägg ej bör ifrågakomma, har jag ansett böra begränsas till 2,800 kronor, varigenom bland regementsofficerarne blott de majorer (10 st.), vilka pensionerats före år 1903 och nu äro i åtnjutande av detta belopp i pension, skulle komma att erhålla pensionstillägg.

Verkställd undersökning har givit vid handen att i intet fall pensionsförmånernas summa kommer att uppgå till de belopp, som f. d. befattningshavare, vilka åtnjuta pension från den 1 januari 1918 eller senare, erhålla.

Vad nu anförts gäller f. d. militära befattningshavare. Beträffande f. d. civilmilitära befattningshavare, vilka åtnjuta pensioner från arméns pensionskassa, äro ovan angivna grunder för pensionstilläggets beräkning utan vidare på dem tillämpliga, enär enligt pensioneringsgrunderna förhållandet mellan löne- och pensionsförmåner för militär och civilmilitär personal äro enahanda.

I fråga åter om det fåtal f. d. civilmilitära befattningshavare, som tillhör flottans pensionskassa och uppbär sina pensioner enligt sådana grunder, att pension jämte fyllnadspension utgår med lönens hela belopp, ålderstillägg inberäknade, böra dessa undantagas från åtnjutande av här föreslaget pensionstillägg, men bli i stället delaktiga av de av kommittén föreslagna tillägg.

Från åtnjutande av pensionstillägg böra undantagas de f. d. befattningshavare, vilka av statsmedel uppbära avlöning eller pension till sådant belopp, att

sammanlagda avlönings- och pensionsförmånerna överstiga de vid avgången från befattning på stat uppburna avlöningsförmånerna.

Såsom det framhålls i andra kammaren vid behandlingen av förenämnda motion nr 115 : A K/1921, har vid tillämpningen av den år 1919 beslutade pensionsförbättringen ett visst missförhållande uppkommit, i det vissa underofficerare, vilka på grund av nit och plikttrohet gjort sig förtjänta av och erhållit befordran, därigenom kommit i åtnjutande av mindre sammanlagda pensionsförmåner än jämnåriga kamrater, vilka icke ansetts värdiga till befordran.

Detta missförhållande, om vars avhjälpande kommittén icke i detta sammanhang fattat ståndpunkt, blir genom det av mig föreslagna pensionstillägget å 360 kronor rättat vad beträffar de under senare halvåret 1917 pensionerade flaggunderofficerarna; och beträffande övriga ifrågavarande underofficerare får jag under åberopande av den av mig för kommittén framlagda utredning föreslå, att de flaggunderofficerare, som pensionerats under senare halvåret 1918, erhålla ett pensionstillägg av 240 kronor.

Emellertid torde följdriktigheten kräva att även övriga, som pensionerats under senare halvåret 1918, erhålla proportionsvis samma pensionsförbättring, d. v. s. 160 kronor till sergeanter och underofficerare av 2. graden och 240 kronor till övriga.

Härigenom och genom det föreslagna pensionstillägget för före 1918 pensionerade utjämnas även i viss mån den ofta påtalade kraftiga skillnaden i pensionsförmåner dels för de före 1918 pensionerade i förhållande till de under nämnda år pensionerade, dels för de senare i förhållande till de efter år 1918 pensionerade.

Enligt den närmare utredning, som jag för kommittén framlagt, skulle kostnaderna för de av mig föreslagna pensionstilläggen utgöra i runt tal 600,000 kronor. Då emellertid större delen av de pensionärer, som skulle komma i åtnjutande av detta tillägg, redan äro upptagna i kommitténs förslag, bör nämnda belopp för att utvisa den ökning av kostnaden, som mitt förslag medför, minskas med omkring 250,000 kronor till 350,000 kronor, vartill kommer en ökning i dyrtidstilläggskostnad av omkring 225,000 kronor.

Detta förslag till pensionstillägg för f. d. militära befattningshavare skulle visserligen kunna direkt anslutas såsom ett särskilt kapitel till kommitténs förslag till författning om pensionstillägg åt f. d. befattningshavare, varvid borde stadgas att i de av mig för f. d. militära befattningshavare föreslagna pensionstilläggen skulle i förekommande fall inräknas det tillägg, som enligt kommitténs förslag skulle utgå. Jag har emellertid ansett en fristående författning angående pensionstillägg till f. d. militära befattningshavare vara att föredraga; därvid förut-sättes emellertid den ändring i kommitterades förslag, att de, som enligt kungörelsen angående pensionstillägg för vissa f. d. militära befattningshavare m. fl. komma i åtnjutande av sådau förmån, bliva undantagna från åtnjutande av det av kommitterade föreslagna pensionstillägget.

Jag får alltså framlägga följande

Förslag till kungörelse angående pensionstillägg för vissa f. d. militära befattningshavare med flera.

§ 1.

F. d. befattningshavare i statens tjänst, vilka enligt grunder för pensioneringen av arméns befäl och underbefäl med vederlikar den 22 juni 1877 med däri vidtagna ändringar eller enligt grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar den 3 oktober 1876 med däri vidtagna ändringar åtnjuta pension till belopp ej överstigande 2,800 kronor, äga, med nedan angivna undantag, uppbära pensionstillägg med följande belopp för helt år räknat:

a) den, som kommit i åtnjutande av pension före den 1 januari 1918:

sergeant, musiksergeant, tyghantverkare, gevärshantverkare och regements-sadelmakare samt underofficer av 2. graden, skollärare, mästare vid militärdepå och varvsstat ävensom mjölnare vid Karlskrona station med 240 kronor;

fanjunkare (styckjunkare), flaggunderofficer (underofficer av 1 graden) samt officerare ävensom här ovan ej särskilt nämnda civilmilitära f. d. befattningshavare med 360 kronor; samt

b) den, som kommit i åtnjutande av pension efter den 30 juni 1918 men före den 1 januari 1919 och därvid erhållit pensionsförbättring enligt kungl. kungörelsen angående grunder för pensionsförbättring för viss personal vid armén den 20 augusti 1919 (nr 538) eller kungl. kungörelsen angående grunder för pensionsförbättring för viss personal vid marinen den 29 augusti 1919 (nr 569),

med två tredjedelar av för varje särskilt fall i a) angivna belopp.

§ 2.

Från åtnjutande av pensionstillägg enligt denna kungörelse undantagas:

f. d. befattningshavare, vilken ej är i åtnjutande av fyllnadspension;

f. d. befattningshavare, vilken åtnjuter pension enligt Kungl. Maj:ts skrivelse till direktionen över amiralitetskrigsmanskassan den 22 juni 1877 (nr 22) angående fastställda grunder för pensioneringen av personalen och vaktbetjäningen vid marinförvaltningen, mariningenjörstaten och kungl. flottans civilstat; samt

f. d. befattningshavare, vilken åtnjuter pension enligt Kungl. Maj:ts skrivelse till direktionen över flottans pensionskassa den 22 juni 1900 (nr 51) angående pensionering av personalen vid flottans poliskår med däri genom Kungl. Maj:ts skrivelse till marinförvaltningen den 11 juni 1909 (nr 36) anbefalld ändring.

§ 3.

Till f. d. befattningshavare, som jämte pension åtnjuter avlöning i annan befattning, med vilken är förenad arvode eller lön av statsmedel, eller som åtnjuter pension för dylik befattning, må icke utgå pensionstillägg till högre belopp

än att summan av pension jämte fyllnadspension, pensionstillägg och nämnt arvode eller lön eller pension ej överstiger beloppet av de avlöningsförmåner, vilka befattningshavaren vid avgång från beställning på aktiv stat i denna beställning uppbär.

§ 4.

Pensionstillägg enligt i § 1 angivna grunder tillkommer jämväl den, som enligt gällande pensioneringsgrunder eller särskilt beslut tillagts pension från allmänna indragningsstaten med belopp, som motsvarar pension jämte fyllnadspension.

§ 5.

Därest f. d. befattningshavare är i åtnjutande av pensionsförmåner såväl från arméns som flottans pensionskassa eller såväl från endera av nämnda pensionskassor som från annan statsunderstödd pensionskassa eller från allmänna indragningsstaten, utbetalas pensionstillägget i förra fallet från arméns pensionskassa och i senare fallet från arméns, respektive flottans pensionskassa.

§ 6.

Om till pensionstillägg enligt denna kungörelse berättigad avlidit, innan honom tillkommande pensionstillägg till fullo utbetalats, övergår hans rätt härutinnan till stärbuset.

Pensionstillägget utgår i sådant fall för samma tid, för vilken pension får uppbäras.

§ 7.

Pensionstillägget utbetalas i samma ordning som fyllnadspension.
Denna kungörelse träder i kraft den 1922.»

Herr *Sidenbladh* anförde:

»Enligt de i kommitténs förevarande betänkande innefattade förslag till grunder för dyrtidstillägg och pensionstillägg åt f. d. befattningshavare med oreglerade pensioner skulle, vid oförändrat indextal, visserligen för pensionärer med särskilt låga pensioner uppstå inkomstförbättring; men redan vid en pension av omkring 2,000 kronor skulle inträda inkomstminskning, vilken vid högre pensioner skulle stegras till ej oväsentliga belopp.

Om också beträffande de högsta pensionerna någon inkomstminskning — till följd av dyrtidstilläggsgrundernas omläggning till närmare överensstämmelse med motsvarande grunder för i tjänst varande befattningshavare — torde få anses ofrånkomlig, har jag dock ansett det knappast vara med billighet överensstämmande att inkomstminskning skall träffa även pensionärer med ganska blygsamma pensionsbelopp. Av sådan anledning har jag vid frågans förberedande behandling inom kommittén yrkat, att kommittén skulle föreslå sådana grunder

för pensionstillägg att en dylik inkomstminskning skulle kunna undvikas åtminstone beträffande jämförelsevis låga pensioner.

Då emellertid med hänsyn, bland annat, till det nuvarande statsfinansiella läget utsikter knappast torde förefinnas för bifall vid 1922 års riksdag av ett längre gående förslag i berörda hänseende, har jag, ehuru med tvekan, ansett mig böra ansluta mig till den mening, som fått sitt uttryck i majoritetens inom kommittén förslag.»

Herr *Starbäck* anförde:

»Då jag endast i ringa omfattning kunnat deltaga i kommitténs arbeten med nu förevarande ärende, har jag ansett mig icke böra medverka vid justeringen av kommitténs betänkande och ej heller underskriva detsamma, och under sådana omständigheter vill jag nu blott förbehålla mig att få göra gällande den uppfattning i förevarande spørsmål, vartill jag kan komma, sedan jag haft tillfälle att taga närmare kännedom om de utredningar och förslag, som i betänkandet framlagts.»

Herr *Thörnell* anförde:

»Med hänsyn till den rådande ekonomiska situationen har jag icke ansett mig nu kunna påyrka en höjning av de belopp, varmed pensionstillägg föreslagits skola utgå, nämligen resp. 180, 120 och 60 kronor, huru otillräckliga än dessa belopp i många fall kunna vara.

Däremot kan jag icke biträda kommitténs förslag, att gränsen för pensions-tilläggs erhållande skall sättas vid ett pensionsbelopp av 2,500 kronor.

Intill 2,000 kronors pension kommer, oaktat de föreslagna strängare grunderna för åtnjutande av dyrtidstillägg, enligt kommitténs förslag att inträda en verklig höjning av de sammanlagda förmånerna. Redan vid 2,000 kronors-gränsen försämraras emellertid pensionärernas läge i jämförelse med nuvarande förhållanden, och denna försämring, som visserligen i början är ganska obetydlig, uppgår för pensioner om 2,500—3,000 kronor till i medeltal omkring 150 kronor.

Detta förhållande synes mig särskilt med hänsyn till vissa grupper av pensionärer, vara synnerligen betänkligt. Det torde nämligen böra beaktas, att en stor del av de äldre pensionstagarna med pensioner mellan 2,000 och 3,000 kronor befinna sig i ganska tryckta omständigheter. Flertalet sådana pensionstagare, bestående av f. d. tjänstemän (såsom tullförvaltare, kontorsskrivare, lokomotivmästare m. fl.) och f. d. officerare kunna med hänsyn till den levnadsstandard de såsom befattningshavare innehade och de levnadsvanor, som härav blivit följden, icke anses relativt taget gynnsammare ställda än sådana pensionärer mellan 1,500 och 2,000 kronor, vilka enligt kommitténs förslag skulle erhålla förbättring. Pensionstagare av det sistnämnda slaget torde i många fall på grund av de sysselsättningar, varåt de under sin krafts dagar ägnat sig, hava större möjligheter än f. d. högre befattningshavare att genom tillfällig arbetsförtjänst förbättra sin ställning.

Även om en f. d. tjänsteman eller f. d. officer med 2,000—2,500 kronors pension jämte därå enligt nuvarande bestämmelser utgående dyrtidstillägg icke kan sägas lida nöd, lär han likväl i många fall befinna sig i en sådan situation,

att en, om ock ringa förbättring vore högeligen önskvärd. Likaså torde en f. d. tjänsteman eller f. d. officer med 2,500—3,000 kronors pension även med nuvarande dyrtidstillägg ofta hava en så svag ekonomisk ställning, att en minskning på 100—150 kronor skulle vara alltför kännbar.

Vad särskilt det jämförelsevis mycket stora antalet militära pensionstagare inom denna grupp angår, bör märkas, att dessa, såsom i friherre von Otters reservation framhållits, i pensionshänseende måste anses mer än vanligt illa lottrade med hänsyn till pensionens och lönens inbördes ställning. Ehuru omständigheterna lagt hinder i vägen för kommittén att, såsom varit önskvärt, nu behandla varje grupp av pensionstagare för sig, torde dock vid bestämmandet av pensionsförbättringens utsträckning, där så är möjligt, avseende böra fästas vid det förhållande, varuti pensionen står till den lön, befattningshavaren på sin tid åtnjöt. Ett sådant fall synes här föreligga.

Oaktat vad ovan erinrats, skulle jag likväl ansett, att kommittén haft fog för att begränsa förbättringen till 2,000 kronors pensionärer, därest ett tillgodo-seende av pensionärer med 2,000—3,000 kronors pensioner i liknande utsträckning, som föreslagits för innehavare av lägre pensioner, skulle medföra någon mera betydande kostnad. Så torde emellertid icke vara händelsen.

De pensionärer, som skulle tillkomma, därest gränsen för pensionstillägget utsträcktes till 3,000 kronor, men grunderna för detsamma åtnjutande i övrigt bibehölles oförändrade, kunna beräknas till sammanlagt 877. Om pensionstillägg med i stort sett 120 kronor tillerkändes pensioner intill 2,500 kronor och med 60 kronor pensioner mellan 2,500 och 3,000 kronor, skulle i jämförelse med kommitténs förslag statsverkets sammanlagda kostnader för varje sådan pensionär ökas med i regeln kronor 98:40. Hela ökningen skulle uppgå till omkring 85,000 kronor, alltså en jämförelsevis blygsam höjning uti den av kommittén beräknade totalkostnaden för förbättringen av såväl f. d. beställningshavares pensioner som de s. k. familjepensionerna, nämligen 1,350,000 kronor.

Kommittén torde icke hava möjlighet att överblicka, huruvida statsverkets tillstånd icke skulle medgiva denna ringa ökning. Under sådana förhållanden synes ett rättvist hänsynstagande till ovanberörda pensionärer hava bort verka därhän, att förslaget fått omfatta även pensionsförbättring för desamma.

Beträffande pensionärer med pension mellan 3,000 och 4,000 kronor eller högre belopp ställer sig saken något annorlunda. Visserligen torde i många fall även sådana äldre pensioner vara i behov av förhöjning, eller åtminstone vore det önskvärt, att sammanlagda beloppet av pension och dyrtidstillägg icke behövde sänkas under det nuvarande, men de belopp, varom här är fråga, kunna i och för sig icke anses lika känsliga för den av kommittén föreslagna minskningen som de förut berörda. Med hänsyn till kostnaderna har jag därför under nuvarande förhållanden icke ansett mig böra påyrka, att gränsen för pensionstilläggs erhållande sättes högre än vid 3,000 kronors pensioner.

I överensstämmelse med det ovan anförda anser jag alltså, att § 1 i förslaget till kungörelse angående pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst med flera pensionärer bort erhålla följande lydelse:

»Till pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst skall, med nedan angivna begränsningar och undantag, utgå pensionstillägg med följande belopp för år räknat, nämligen:

180 kronor å pensioner till belopp av intill 1,500 kronor, dock att pensions-tillägget ej må uppgå till mer än pensionens belopp och ej heller tillsammans med pensionen överstiga 1,620 kronor,

120 kronor å pensioner till belopp av 1,500 kronor och därutöver intill 2,500 kronor, dock att pension och tillägg ej må tillsammans överstiga 2,560 kronor, samt

60 kronor å pensioner till belopp av 2,500 kronor och därutöver, dock att pension och tillägg ej må tillsammans överstiga 3,060 kronor.»

Ur protokollet:

C. A:son Leijonhufvud.

Bil. A.

Tabell utvisande antal och belopp av pensioner, som $\frac{1}{10}$ 1921 utgingo till f. d. befattningshavare i statens tjänst med flera pensionärer.

Pensions- belopp	An- tal	Summa	Pensions- belopp	An- tal	Summa	Pensions- belopp	An- tal	Summa
0—100	174	14,951	2101—2200	107	230,015	4201—4300	24	102,834
101—200	183	30,569	2201—2300	916	2,059,978	4301—4400	10	43,223
201—300	317	91,456	2301—2400	43	100,387	4401—4500	130	584,792
301—400	287	107,641	2401—2500	76	185,965	4501—4600	42	193,106
401—500	344	162,749	2501—2600	23	59,088	4701—4800	7	33,564
501—600	767	442,375	2601—2700	43	114,837	4901—5000	97	483,900
601—700	578	365,646	2701—2800	494	1,352,105	5001—5100	7	35,456
701—800	487	370,887	2801—2900	31	88,983	5201—5300	12	63,268
801—900	645	568,084	2901—3000	63	188,205	5301—5400	4	21,540
901—1000	2,518	2,413,381	3001—3100	50	152,298	5501—5600	71	397,590
1001—1100	858	914,644	3101—3200	119	380,192	5601—5700	2	11,400
1101—1200	449	525,491	3201—3300	69	224,726	5701—5800	7	40,382
1201—1300	509	637,523	3301—3400	152	514,381	5901—6000	57	342,000
1301—1400	274	374,771	3401—3500	46	160,372	6101—6200	4	24,800
1401—1500	382	550,551	3501—3600	135	480,942	6301—6400	1	6,360
1501—1600	181	273,603	3601—3700	44	158,460	6901—7000	2	13,992
1601—1700	643	1,058,866	3701—3800	25	94,580	7501—7600	1	7,600
1701—1800	933	1,668,152	3801—3900	21	80,925	7901—8000	5	40,000
1801—1900	201	376,272	3901—4000	213	850,502	8401—8500	1	8,496
1901—2000	214	411,787	4001—4100	15	60,962	Summa	14,174	21,504,684
2001—2100	48	98,468	4101—4200	13	54,600			28

Tabell utvisande antal och belopp av pensioner, som ¹/₁₀

Pensionsbelopp	Pension till änkor utan barn			P e n s i o n e r					
				1 barn			2 barn		
	Antal	Belopp		Antal	Belopp		Antal	Belopp	
1—100	444	33,701	81	19	1,699	80	19	1,580	—
101—200	1,087	162,143	71	58	10,308	—	20	3,685	—
201—300	1,091	291,841	54	91	24,437	—	64	16,657	—
301—400	860	308,533	18	51	18,432	48	18	6,780	48
401—500	1,481	668,165	05	87	40,394	09	48	22,650	—
501—600	1,062	590,888	36	113	62,775	39	64	36,082	14
601—700	622	411,377	13	89	57,445	95	63	40,759	53
701—800	598	451,930	99	157	115,279	81	82	61,954	93
801—900	234	204,558	87	28	24,343	23	31	26,746	99
901—1000	293	281,976	02	45	42,677	02	31	29,980	02
1001—1100	59	62,061	29	62	64,732	47	26	27,219	43
1101—1200	107	122,630	72	34	39,083	36	35	39,592	56
1201—1300	48	60,385	88	4	4,973	—	10	12,518	83
1301—1400	31	42,630	01	10	13,706	62	14	18,926	64
1401—1500	22	32,364	98	9	13,006	—	7	10,143	31
1501—1600	6	9,324	—	3	4,743	43	5	7,747	94
1601—1700	11	18,115	37	4	6,554	51	3	4,960	—
1701—1800	4	6,925	—	12	21,112	—	2	3,519	43
1801—1900	5	9,185	—	—	—	—	2	3,750	—
1901—2000	1	2,000	—	3	5,846	—	1	1,905	—
2001—2250	2	4,123	—	4	8,351	—	6	12,923	—
2251—2500	3	7,005	—	1	2,309	—	—	—	—
2501—2750	—	—	—	2	5,376	—	—	—	—
2751—3000	—	—	—	2	5,737	—	—	—	—
Summa	8,071	3,781,866	91	888	593,323	16	551	390,082	23

Bil. B.

1921 utgingo till änkor med eller utan minderåriga barn.

t i l l ä n k o r m e d											S u m m a			
3 barn			4 barn			5 barn			6 eller flera barn					
Antal	Belopp		Antal	Belopp		Antal	Belopp		Antal	Belopp	Antal	Belopp		
—	—	—	7	675	—	3	300	—	1	100	—	493	38,056	61
7	1,326	—	7	1,238	—	2	400	—	1	180	—	1,182	179,280	71
35	9,267	80	12	3,254	—	10	2,600	—	4	1,096	—	1,307	349,153	34
22	8,181	—	8	2,790	—	2	720	—	4	1,355	—	965	346,792	14
13	5,743	—	7	3,049	—	4	1,764	—	3	1,379	—	1,643	743,144	14
38	21,770	54	10	5,875	—	2	1,108	—	1	528	—	1,290	719,027	43
31	20,389	66	17	11,070	02	10	6,240	—	5	3,340	—	837	550,622	29
43	32,391	09	20	15,119	43	11	8,301	96	2	1,533	—	913	686,511	21
32	26,551	36	28	23,701	88	16	13,295	04	8	6,951	71	377	326,149	08
8	7,466	42	7	6,618	67	10	9,384	08	5	4,608	94	399	382,711	17
13	13,589	38	2	2,111	19	3	3,030	14	2	2,085	20	167	174,829	10
25	29,231	92	3	3,490	42	1	1,200	—	4	4,608	83	209	239,837	81
11	13,788	81	13	16,513	16	1	1,260	—	1	1,260	—	88	110,699	68
2	2,654	—	3	4,039	68	3	4,029	—	1	1,320	—	64	87,305	95
5	7,200	—	4	5,781	15	—	—	—	2	2,835	—	49	71,330	44
1	1,535	—	1	1,530	—	—	—	—	2	3,150	37	18	28,030	74
2	3,305	48	—	—	—	2	3,244	—	—	—	—	22	36,179	36
1	1,720	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	33,276	43
2	3,680	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	16,615	—
2	4,000	—	1	1,927	—	—	—	—	—	—	—	8	15,678	—
1	2,016	—	3	6,325	—	1	2,196	—	—	—	—	17	35,934	—
2	4,717	—	3	7,021	—	—	—	—	—	—	—	9	21,052	—
—	—	—	1	2,667	—	—	—	—	—	—	—	3	8,043	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	5,737	—
296	220,524	46	157	124,796	60	81	59,072	22	46	36,331	05	10,090	5,205,996	63

Tabell utvisande antal och belopp av pensioner, som ¹/₁₀ 1921 utgingo

Pensionsbelopp	P e n s i o -										
	m i n d e r å r i g a , o m f a t t a n d e										
	Ensam pensionär			2 syskon			3 syskon			4 syskon	
	Antal	Belopp		Antal	Belopp		Antal	Belopp		Antal	Belopp
0—100	20	1,239	64	1	80	—	1	100	—	—	—
101—200	27	4,181	95	11	1,424	—	4	762	—	—	
201—300	49	12,759	66	12	3,119	—	4	1,066	—	4	1,063
301—400	51	18,090	17	6	2,103	—	1	360	—	—	—
401—500	17	7,555	—	6	2,750	87	2	923	77	3	1,333
501—600	9	4,997	43	18	9,701	52	6	3,491	16	—	—
601—700	3	1,996	—	9	5,866	77	5	3,122	—	1	657
701—800	2	1,600	—	5	3,768	—	5	3,632	99	4	2,952
801—900	5	4,321	—	3	2,688	—	4	3,360	24	1	889
901—1000	—	—	—	2	1,907	—	1	945	—	1	904
1001—1100	1	1,100	—	—	—	—	2	2,150	—	1	1,036
1101—1200	1	1,103	—	—	—	—	1	1,152	—	—	—
1201—1300	1	1,250	—	1	1,288	—	—	—	—	—	—
1401—1500	—	—	—	1	1,422	—	1	1,408	—	—	—
1501—1600	—	—	—	—	—	—	1	1,582	—	—	—
1701—1800	—	—	—	—	—	—	2	3,591	—	—	—
1901—2000	1	1,926	—	1	1,901	—	—	—	—	—	—
Summa	187	62,119	85	76	38,019	16	40	27,646	16	15	8,834

Bil. C.

till barn utan pensionsberättigad moder och till vissa andra pensionärer.

n e r t i l l											S u m m a			
ä l d r e, o m f a t t a n d e														
5 eller flera syskon			Ensam pensionär			2 syskon			3 eller flera syskon			Antal	Belopp	
Antal	Belopp		Antal	Belopp		Antal	Belopp		Antal	Belopp				
—	—	—	581	27,740	28	33	2,208	60	9	714	—	645	32,082	52
1	180	—	244	40,011	67	26	3,811	68	10	1,414	—	323	51,785	30
3	885	—	241	60,045	82	2	477	50	—	—	—	315	79,415	98
—	—	—	338	115,855	52	7	2,560	—	—	—	—	403	138,968	69
—	—	—	98	43,262	73	—	—	—	—	—	—	126	55,825	37
—	—	—	24	12,765	27	2	1,020	—	2	1,020	—	61	32,995	38
—	—	—	5	3,417	67	2	1,350	—	2	1,280	—	27	17,689	44
3	2,239	21	4	2,933	83	2	1,500	—	—	—	—	25	18,626	93
1	854	42	2	1,800	—	—	—	—	—	—	—	16	13,912	66
—	—	—	—	—	—	1	1,000	—	—	—	—	5	4,756	05
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4,286	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2,255	—
1	1,215	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3,753	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2,830	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1,582	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3,591	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3,827	—
9	5,373	63	1,537	307,832	79	75	13,927	78	23	4,428	—	1,962	468,182	32